

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra matematiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kateřina Kociánová

Rozvoj finanční gramotnosti na 1. stupni základních škol

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Jan Wossala, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Rozvoj finanční gramotnosti na 1. stupni základních škol vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Wossaly, Ph.D. a za použití pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 20. dubna 2023

.....

Kateřina Kociánová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce panu Mgr. Janu Wossalovi, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a vstřícnost při konzultacích. Dále bych ráda poděkovala všem vyučujícím, které se podílely na pilotážích pracovních listů a v neposlední řadě také mé rodině a přátelům za podporu.

Obsah

Úvod	7
Teoretická část	8
1 Vymezení pojmu finanční gramotnost.....	8
2 Finanční vzdělávání.....	11
3 Národní strategie finančního vzdělávání.....	14
3.1 Pracovní skupina pro finanční vzdělávání a její činnost.....	15
3.2 OECD a INFE	16
3.3 Standard finanční gramotnosti	17
4 Finanční gramotnost a její zařazení v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělání.....	20
4.1 Člověk a jeho svět.....	21
4.2 Matematika a její aplikace	22
4.3 Průřezová témata.....	23
5 Ekonomická socializace dětí	25
5.1 Kapesné.....	26
5.2 Jak mluvit s dětmi o financích	28
6 Přípravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti.....	30
6.1 Přípravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti v USA	30
6.2 Jak se stát finančně gramotným učitelem	32
7 Didaktické pomůcky a nástroje pro výuku finanční gramotnosti	34
7.1 Učebnice a pracovní sešity	34
7.2 Knihy	36
7.2.1 Pohádkové knihy	36
7.2.2 Naučné knihy	38
7.3 Hry	39
7.3.1 Didaktické hry	39
7.3.2 Online hry	41
Praktická část.....	43
8 Obecné informace k pracovním listům	43
8.1 Seznam pracovních listů	43
8.1.1 Příběhy k pracovním listům.....	44
8.2 Hodnocení pracovních listů	45
9 Pracovní list č. 1	47

9.1	Metodická příručka	47
9.2	Práce s pracovním listem	48
9.3	Příběh k pracovnímu listu	49
9.4	Vyhodnocení pracovního listu	50
10	Pracovní list č. 2	52
10.1	Metodická příručka	52
10.2	Práce s pracovním listem	53
10.3	Příběh k pracovnímu listu	55
10.4	Vyhodnocení pracovního listu	56
11	Pracovní list č. 3	57
11.1	Metodická příručka	57
11.2	Práce s pracovním listem	58
11.3	Příběh k pracovnímu listu	59
11.4	Vyhodnocení pracovního listu	60
12	Pracovní list č. 4	62
12.1	Metodická příručka	62
12.2	Popis práce s pracovním listem.....	63
12.3	Příběh k pracovnímu listu	64
12.4	Vyhodnocení pracovního listu	65
13	Pracovní list č. 5	67
13.1	Metodická příručka	67
13.2	Popis práce s pracovním listem.....	68
13.3	Příběh k pracovnímu listu	69
13.4	Vyhodnocení pracovního listu	70
14	Pracovní list č. 6	72
14.1	Metodická příručka	72
14.2	Popis práce s pracovním listem.....	73
14.3	Příběh k pracovnímu listu	74
14.4	Vyhodnocení pracovního listu	76
	Shrnutí	78
	Závěr.....	81
	Seznam použitých zdrojů.....	82
	Seznam obrázků.....	90
	Seznam použitých zkratk	90

Seznam příloh.....	91
--------------------	----

Úvod

Tématem této diplomové práce je rozvoj finanční gramotnosti na 1. stupni základních škol. Finanční gramotnost je téma, se kterým se denně setkávají nejen dospělí, ale i děti. Jedná se o schopnost, kterou by měli ovládat lidé všech věkových skupin. Abychom předcházeli finanční negramotnosti ve společnosti, je důležité se zabývat finančním vzděláváním dětí. Děti by měly být od útlého věku vedeny k tomu, aby rozuměly základním finančním pojmům, uměly plánovat své příjmy a výdaje a dokázaly správně hospodařit s penězi. Zařazená a správně koncipovaná výuka finanční gramotnosti na prvním stupni základních škol může mít velice pozitivní vliv na budoucí finanční stabilitu dětí.

Hlavním cílem této diplomové práce je vytvořit soubor pracovních listů sloužících k rozvoji finanční gramotnosti u žáků druhých a pátých ročníků základních škol. Následně je cílem vytvořený soubor pracovních listů aplikovat ve školském prostředí.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí – z teoretické a praktické části.

Teoretická část obsahuje vymezení pojmů finanční gramotnost a finanční vzdělávání. Dále jsou zde popsány důležité dokumenty, které se pojí s finanční gramotností, a to konkrétně Národní strategie finančního vzdělávání a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. V závěru teoretické části je popsána ekonomická socializace dětí, připravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti a doporučené didaktické pomůcky a nástroje, které mohou pomoci nejen učitelům, ale i rodičům s rozvojem finanční gramotnosti dětí.

Praktická část obsahuje popis vytvořených pracovních listů, které jsou rozděleny do šesti kapitol. Každá kapitola obsahuje kromě samotného popisu pracovního listu také metodickou příručku pro učitele, motivační příběh a vyhodnocení pracovních listů, které byly pilotovány na základních školách a hodnoceny prostřednictvím zpětnovazebních rozhovorů.

Teoretická část

1 Vymezení pojmu finanční gramotnost

„V současné době to vypadá, jako by svět na penězích stál a padal. Peníze rozhodují o malých i velkých věcech a obzvlášť často i o tom, jak my sami žijeme.“¹ Tato věta velice dobře vystihuje podstatu toho, proč je finanční vzdělávání dětí a mládeže důležité. Bohužel, stále není kladen dostatečně velký důraz na problematiku finančního vzdělávání v českých školách. Za posledních několik let se zájem o výuku finanční gramotnosti zvýšil, nicméně je potřeba dále dbát na její rozšíření. Výuka finanční gramotnosti může být u mnohých pedagogů spojována s obavami, neboť málokterý učitel se mohl s finančním vzděláváním setkat během své pregraduální přípravy.² Úkolem učitele je žáka vybavit dostatečnými informacemi a znalostmi a vytvořit z něj finančně gramotného člověka. „*Finančně gramotný člověk ví, jak svět peněz funguje a jak se svými financemi správně zacházet.*“³ Z toho důvodu je důležité začít definicemi pojmů vázaných s finanční gramotností.

Finanční gramotnost vychází z obecné teorie gramotnosti, která znamená „*schopnost ovládat různé druhy komunikace a početních úkonů za účelem využití textových informací v rozmanitých životních situacích.*“⁴ V roce 2011 definovaly Hesová a Zelendová finanční gramotnost jako souhrn kompetencí, které jsou uplatňovány v běžném životě a které jsou nezbytné pro aktivní a zodpovědnou účast na finančním trhu.⁵ O rok později formulovala definici finanční gramotnosti Opletalová jako základní nástroj prevence proti předlužení, který přispívá k obraně proti zvyšujícímu se nárůstu zadlužení, popř. předlužení, a tím i k zabránění sociálních dopadů vyplývajících z předlužení.⁶ Pro účely této diplomové práce byla pro teoretické východisko výzkumu využita definice Ministerstva financí z roku 2019. „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování. Ke zvyšování finanční gramotnosti přispívá finanční vzdělávání a praktické zkušenosti, např. sjednáváním*

¹ KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

² HESOVÁ, Alena a Eva ZELEDOVÁ. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-74-2.

³ PETÝRKOVÁ, Lenka a Pavlína CHMELÁŘOVÁ. *Základy finanční gramotnosti*. Praha: Generation Europe, 2011. ISBN 978-80-904974-8-1.

⁴ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

⁵ HESOVÁ, Alena a Eva ZELEDOVÁ. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-74-2.

⁶ OPLETALOVÁ, Alena. Finanční vzdělávání z pohledu prevence proti vzniku a růstu nadměrného zadlužování domácností. *Acta Humanica*. Žilinská univerzita, 2012, 9/2012(2a), 6. ISSN 1336-5126.

finančních produktů.“⁷ Celé znění definice finanční gramotnosti, na které se shodly Ministerstvo financí (dále jako MF), Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jako MPO), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jako MŠMT), Česká národní banka (dále jako ČNB) a spotřebitelská a profesní sdružení je součástí Národní strategie finančního vzdělávání, jejíž definice je obsažena ve druhé kapitole této práce.⁸ Definice finanční gramotnosti je dále členěna a dělí se na několik vzájemně prolínajících se složek. Jedná se o gramotnost peněžní, gramotnost cenovou a gramotnost rozpočtovou.⁹

*„Peněžní gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (např. běžný účet, platební nástroje apod.)“*¹⁰ Žáci se v rámci výuky finanční gramotnosti učí porozumět hodnotě peněz a správnému zacházení s penězi, ale dostávají také základní informace o běžném účtu a jeho vedení, popřípadě se učí i manipulaci s kreditní kartou.

*„Cenovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci.“*¹¹ Je důležité žáky naučit, že inflace existuje ve větší nebo menší míře a že nám může nejen škodit, ale i prospět. V každém případě je důležité s ní být obeznámen.¹²

*„Rozpočtovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska.“*¹³ Rozpočtová gramotnost obsahuje kromě obecné složky, která byla výše popsána, také dvě složky specializované, a to správu finančních aktiv (např. vkladů, investic

⁷ Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financniagramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

⁸ HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-74-2.

⁹ stejný zdroj

¹⁰ ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0

¹¹ stejný zdroj

¹² KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

¹³ ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0

a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů nebo leasingu).¹⁴ „*To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.*“¹⁵

¹⁴ ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0

¹⁵ stejný zdroj

2 Finanční vzdělávání

Tato kapitola se zabývá definicí pojmu finanční vzdělání, jeho principem a prvky.

„Finanční vzdělávání by mělo být pevnou součástí našeho celoživotního učení, protože nám pomáhá pochopit, jak správně hospodařit se svými penězi, jak je zhodnotit, jak funguje trh, jak se nepředlužit, jak nenaletět a mnoho dalšího.“¹⁶

Finanční vzdělávání se začalo v České republice řešit v roce 2005, kdy došlo ke schválení úkolu, jenž měl připravit systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Další důležitý krok učinilo MF v roce 2007, kdy vydalo Strategii finančního vzdělávání. Následně byla v roce 2009 zavedena povinná výuka finanční gramotnosti. Díky tomuto kroku se stala Česká republika jednou z prvních zemí, které zavedly povinnou výuku finanční gramotnosti ve školách.¹⁷

„Finanční vzdělávání je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny.“¹⁸

Finanční vzdělávání musí splňovat následující principy:

- **Objektivita**
Informace jsou sdělovány objektivně, neobsahují proto žádné subjektivní hodnocení. Pracuje se s reálnými daty vždy na bázi nestrannosti.
- **Nezávislosti**
Finanční vzdělávání nepropaguje konkrétní produkty, poskytovatele apod., neboť je odděleno od marketingu.
- **Odbornosti**
V rámci principu odbornosti se ručí za úspěšné a správné šíření finančního vzdělávání a za dostatečné pedagogické a odborné schopnosti a dovednosti vzdělavatelů.

¹⁶ LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, Renata MAJVALDOVÁ, Monika HOUŠKOVÁ a Jana DOLEŽALOVÁ. *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1959-0.

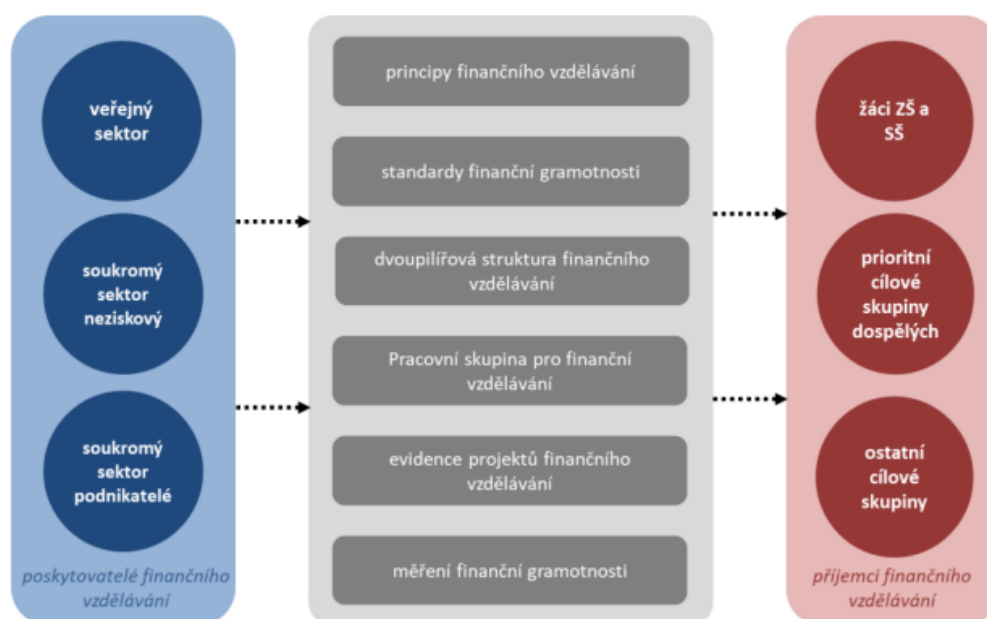
¹⁷ *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

¹⁸ stejný zdroj

- **Zacílení**

Pro každou cílovou skupinu jsou vhodně zvoleny užití nástroje a způsoby finančního vzdělávání. Respektují se i komunikační potřeby daných skupin.¹⁹

Cílem finančního vzdělávání je zvyšovat úroveň finanční gramotnosti obyvatel České republiky. „Hlavními prvky systému finančního vzdělávání jsou osoby, které finanční vzdělávání poskytují, jeho příjemci, vztahy mezi nimi a základní instituty (nástroje, principy), kterými se finanční vzdělání realizuje.“²⁰

Obrázek č. 1 – Systém finančního vzdělávání²¹

1.1. Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

K žákům a dospělým lidem je potřeba přistupovat v rámci vzdělávání rozlišným způsobem.

Z toho důvodu vznikly dva pilíře finančního vzdělávání:

1. Počáteční finanční vzdělávání
2. Další finanční vzdělávání

¹⁹ stejný zdroj

²⁰ Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

²¹ Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

Počáteční finanční vzdělávání se realizuje v předškolním, základním, středním vzdělávání, vzdělávání v konzervatoři a vybraných oborech vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání. Garantem a zajišťovatelem je stát, převážně MŠMT a MF.²²

„Další finanční vzdělávání jsou finančně vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním finančním vzděláváním.“²³

Můžeme je rozdělit do dvou následujících skupin:

- Prioritní cílové skupiny
- Ostatní cílové skupiny

Stejně jako počáteční finanční vzdělávání jsou prioritní cílové skupiny zajišťovány státem, konkrétně Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem vnitra, MŠMT a MF.

„Prioritní cílové skupiny byly vybrány na základě splnění následujících kritérií:

- 1. snadná definovatelnost (cílovou skupinu lze jednoznačně vymezit)*
- 2. jednoduchá dosažitelnost cílové skupiny (stát má možnost danou cílovou skupinu přimět se finančně vzdělávat)*
- 3. vysoká potřebnost finančního vzdělávání pro tuto cílovou skupinu (je dána zranitelností dané cílové skupiny, mj. i nízkou úrovní finanční gramotnosti)*
- 4. široký dopad finančního vzdělávání na tuto cílovou skupinu (finanční vzdělání zasáhne co největší počet osob z dané cílové skupiny)²⁴*

Podle těchto kritérií patří do prioritní cílové skupiny žáci základních a středních škol, příjemci pomoci v hmotné nouzi, senioři a nezaměstnaní, kteří jsou registrováni na Úřadu práce České republiky. K těmto zástupcům se vážou pedagogové a zaměstnanci veřejného sektoru, kteří musejí být také vzdělávání v této oblasti.²⁵

²² Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0>

²³ stejný zdroj

²⁴ stejný zdroj

²⁵ stejný zdroj

3 Národní strategie finančního vzdělávání

Národní strategie finančního vzdělávání (dále jako NSFV) vznikla na základě aktualizace dokumentu Strategie finančního vzdělávání z roku 2007. Strategie finančního vzdělávání řešila systematickým přístupem nízkou úroveň finanční gramotnosti občanů České republiky a jejím cílem bylo pomocí uceleného systému finančního vzdělávání zvýšit úroveň finanční gramotnosti obyvatel ČR.

NSFV byla v květnu 2010 přijata vládou na základě Usnesení č. 388/2010.²⁶ Jednalo se o první jednotný materiál, který vymezoval dlouhodobé cíle, ke kterým se mělo směřovat prostřednictvím aktiv v oblasti finančního vzdělávání. Dále obsahovala principy, které měly splňovat finančně vzdělávací projekty. „*Národní strategie definovala i prioritní střednědobé úkoly a určila klíčové aktéry v procesu finančního vzdělávání v rámci veřejné správy i soukromého sektoru.*“²⁷

V roce 2020 byla provedena revize NSFV (nyní nese název NSFV 2.0), která byla zpracována MF a projednána Pracovní skupinou pro finanční vzdělávání, jejímž členem je i MŠMT. Jedná se o zjednodušenou verzi, která zohledňuje vývoj a zkušenosti finančního vzdělávání. Nová verze NSFV 2.0 přinesla i řadu změn, mezi které patří například rozšíření záběru finančního vzdělávání o vybrané skupiny dospělé populace. Stát se zde zaměřil na dvě skupiny obyvatel, a to na sociálně ohrožené skupiny, jako jsou senioři, lidé čerpající pomoc v hmotné nouzi či nezaměstnaní, a na občany, kteří ohroženým občanům pomáhají (sociální pracovníci, zaměstnanci úřadu práce, policisté).²⁸

„*NSFV 2.0 obsahuje definici finanční gramotnosti a navazuje na ni Standard finanční gramotnosti pro základní a střední školy, přičemž středoškolská úroveň podle Standardu je v podstatě minimum, které by měl zvládnout každý dospělý člověk.*“²⁹

²⁶ Strategické dokumenty | Pro odborníky | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategie-dokumenty#strategie>

²⁷ *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

²⁸ Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0>

²⁹ LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, Renata MAJVALDOVÁ, Monika HOUŠKOVÁ a Jana DOLEŽALOVÁ. *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1959-0.

3.1 Pracovní skupina pro finanční vzdělávání a její činnost

Pracovní skupina pro finanční vzdělávání slouží jako platforma, která pomáhá dosáhnout cílů NSFV, umožňuje setkávání relevantních subjektů a výměnu informací a zkušeností.³⁰ Před vznikem Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání (dále jako PSFV) byla zřízena v roce 2005 Expertní skupina pro finanční sektor. Jednalo se o platformu, která sloužila pro dialog státu, spotřebitelů a trhu o koncepčních otázkách týkající se postavení spotřebitele při poskytování finančních služeb.

Po přijetí nové NSFV byla aktualizována struktura PSFV. PSFV se skládá z členů, výboru a sekretariátu.³¹ Mezi členy PSFV patří ČNB, Kancelář finančního arbitra, MŠMT, MF, zástupci škol a dalších vzdělávacích institucí, profesní a spotřebitelská sdružení a neziskové organizace. Mezi úkoly členů PSFV patří dodržování principů finančního vzdělávání, plnění úkolů vyplývajících z NSFV a dalších přijatých strategických, metodických a jiných dokumentů, působit osvětově a zveřejňovat informace o projektech finančního vzdělávání, příkladech dobré praxe apod. Výbor PSFV vede MF. Dalšími členy výboru jsou zástupci MPSV, MŠMT a jejich povinností je dohlížet na plnění cílů Strategie, schvalovat plány činnosti předložených sekretariátem, navrhnout aktualizaci a tvorbu strategických, metodických a jiných dokumentů. Posledním článkem PSFV je sekretariát, který je tvořen zástupci útvaru MF, který zabezpečuje oblast finančního vzdělávání. Kromě toho má sekretariát PSFV za úkol zabezpečovat a organizačně zajišťovat činnost PSFV, spolupracovat se členy a výborem PSFV, předkládat návrhy a aktualizace členského řádu apod.³²

³⁰ *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

³¹ *Vznik PSFV | Pracovní skupina pro finanční vzdělávání | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?*. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/vznik-psfv>

³² *Role PSFV a její činnost | Pracovní skupina pro finanční vzdělávání | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?*. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 06.01.2023]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/role-psfv-a-jeji-cinnost>

3.2 OECD a INFE

„Better Policies for Better Lives“ (Lepší politiky pro lepší životy).

Organizace pro spolupráci a rozvoj

„Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jako OECD) je mezinárodní vládní organizace se sídlem v Paříži.“³³ Jejím hlavním cílem je koordinace politik za účelem dlouhodobého ekonomického rozvoje členských i nečlenských zemí. Členství v OECD má 38 zemí. Jedná se o fórum, ve kterém těchto 38 zemí má možnost sladit své postupy v několika oblastech, např. finance, ekonomika, vzdělání apod. OECD má tyto hlavní orgány: radu OECD, stálé výbory a odborné výbory.³⁴

Pro finanční vzdělávání byl důležitý rok 2002, kdy došlo k uznání důležitosti finanční gramotnosti a tvorbě komplexního projektu. Tento projekt byl v roce 2008 posílen vytvořením Mezinárodní sítě pro finanční vzdělávání neboli OECD/INFE.³⁵ OECD/INFE je tvořeno z 130 zemí světa a jeho úkolem je shromažďovat data, vytvářet metodologie, předávat si zkušenosti a příklady dobré praxe, sbírat data, navrhovat politické postoje a jiné.

³⁶ V současné době se zabývají pracovní skupiny čtyřmi klíčovými oblastmi politiky souvisejícími s finančním vzděláváním:

- stanovením standardů, provádění a hodnocení
- finanční vzdělávání a dopady digitalizace
- dopad stárnutí populace a potřeby starších občanů

V roce 2020 vyšlo Doporučení o finanční gramotnosti, které se váže k NSFV. Doporučení bylo přijato vládou OECD a představuje komplexní nástroj finanční gramotnosti, který má pomoci vládám, dalším veřejným orgánům a příslušným zúčastněným stranám v jejich úsilí o vypracování, provádění a hodnocení politik finanční gramotnosti. Součástí je také komplexní přístup k problematice finančních služeb pro spotřebitele, kde se očekává, že

³³ Základní informace o OECD | Stálá mise České republiky při OECD v Paříži. 302 Found [online]. Copyright © OECD [cit. 06.01.2023]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zakladni_informace_o_oecd/index.html

³⁴ stejný zdroj

³⁵ International Gateway for Financial Education - Organisation for Economic Co-operation and Development. Home page - OECD [online]. Copyright © OECD. All rights reserved [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-international-network-on-financial-education.htm>

³⁶ Základní informace | OECD | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/oecd/zakladni-informace>

finanční gramotnost spolu s lepším přístupem k finančním prostředkům, přiměřenou ochranou spotřebitele a regulačními rámci podpoří finanční odolnost a blahobyt.³⁷

3.3 Standard finanční gramotnosti

Standard finanční gramotnosti sloužil k stanovení cílové úrovně finanční gramotnosti žáků základních a středních škol. Vznikl v roce 2006, kdy byl vytvořen v rámci NSFV. Byl součástí dokumentu s názvem Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, který byl aktualizován v roce 2007 a byl formulován skupinou zástupců MF, MŠMT, Výzkumným ústavem pedagogickým, Národním ústavem odborného vzdělávání a Asociací obchodních akademií.³⁸

V roce 2017 proběhla jeho revize, na které se podíleli odborníci na výuku finanční gramotnosti na základních a středních školách a pracovní podskupina pro kompetence, kterou tvořili členové PSFV. „*Oproti standardům z roku 2007 došlo k posílení oblastí bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika půjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení.*“³⁹

Již v roce 2007 byl standard udělen MŠMT, které dostalo za úkol jej zapracovat do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZP), Rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV) a Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G). Jeho implementace byla úspěšná ve stejném roce u RVP SOV a RVP G, neboť v té době probíhala jejich revize. Výuka finanční gramotnosti na středních školách a gymnáziích začala v roce 2009. Co se týče RVP ZV, zařazení Standardu finanční gramotnosti zde proběhlo až v roce 2012 a to z důvodu revize RVP ZV, která proběhla již před vydáním standardu. Z toho důvodu začala výuka finanční

³⁷ International Gateway for Financial Education - Organisation for Economic Co-operation and Development. *Home page - OECD* [online]. Copyright © OECD. All rights reserved [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-recommendation-on-financial-literacy.htm>

³⁸ OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4519-9.

³⁹ Standard finanční gramotnosti | 2017 | Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © 2005 [cit. 15.01.2023]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

gramotnosti na základních školách až od roku 2013.⁴⁰ Kromě RVP by měla mít každá škola zpracovaný Standard finanční gramotnosti ve svém Školním vzdělávacím programu (ŠVP).⁴¹

Standard finanční gramotnosti se dělí do tří úrovní:

1. 1. stupeň základního vzdělávání
2. 2. stupeň základního vzdělávání
3. střední vzdělávání

Pro účely své práce pracuji s výstupy pro 1. stupeň ZŠ.

Dále je Standard rozčleněn do čtyř okruhů obsahující výstupy, které by měl žák během studia zvládnout.⁴²

A. *„Nakupování a placení*

- *Používá hotové, případně bezhotovostní peníze*
- *Odhadne a zkontroluje cenu nákupu a doklad, případně vrácenou hotovost*
- *Při nákupu srovnává zboží podle ceny či jednotkové ceny*

B. *Hospodaření domácnosti*

- *Porovná své potřeby a přání s finančními možnostmi*
- *Sestaví jednoduchý rozpočet a v příkladu rozliší vyrovnaný, přebytkový a schodkový rozpočet*
- *Uvede příklady zvýšení příjmu a snížení výdajů*

C. *Přebytek rozpočtu domácnosti*

- *Vysvětlí proč spořit*
- *Uvede příklady, jak spořit*

⁴⁰ OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4519-9.

⁴¹ Standard finanční gramotnosti | 2017 | Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © 2005 [cit. 15.01.2023]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

⁴² *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © [cit. 15.01.2023]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2017_Standard-financni-gramotnosti.pdf

D. Schodek rozpočtu domácnosti

- *Objasní vznik dluhů a nutnost jejich placení*
- *Objasní rizika půjček a vysvětlí, v jakém případě je vhodné si půjčit*
- *Uvede příklady, jak si půjčit*⁴³

⁴³ *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © [cit. 15.01.2023]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2017_Standard-financni-gramotnosti.pdf

4 Finanční gramotnost a její zařazení v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělání

Rámcový vzdělávací program je jeden z nejdůležitějších kurikulárních dokumentů, který byl vytvořen v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání v ČR neboli Bílou knihou.⁴⁴ „*Bílá kniha byla pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které měly být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Zároveň byla však česká Bílá kniha otevřeným dokumentem, který měl být v pravidelných intervalech kriticky zkoumán a v souladu se změnami společenské situace revidován a obnovován.*“⁴⁵ Bílá kniha není od roku 2020 platná, a to z důvodu schválení Strategie vzdělávací politiky.

V dnešní době se setkáme s kurikulárními dokumenty, které jsou vytvářeny na dvou úrovních, a to státní a školní. Do státní úrovně patří pouze RVP, jehož základním principem je vymezit jednotlivé etapy vzdělávání – předškolní, základní a střední. Pro účely této práce použiji Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV). Do školní úrovně spadají ŠVP, které si vytváří jednotlivé školy a uskutečňují podle nich výuku. Školy při jejich realizaci vycházejí z RVP.⁴⁶

V nejnovější verzi RVP ZV z roku 2021 se můžeme setkat s finanční gramotností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Ve vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace najdeme několik výstupů, které se dají uplatnit při výuce finanční gramotnosti, nicméně samotnou finanční gramotnost najdeme pouze u minimálních doporučených úrovní pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření. S finanční gramotností se můžeme i okrajově setkat u průřezových témat, a to konkrétně u průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova. Finanční gramotnost zatím není zařazena jako samostatné průřezové téma.

⁴⁴ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁴⁵ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

⁴⁶ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

4.1 Člověk a jeho svět

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je zaměřena na vzdělávací obsah týkající se rodiny, člověka, přírody, vlasti, kultury, techniky, zdraví, bezpečnosti a dalších velice důležitých témat. Díky svému široce pojatému obsahu spoluvytváří povinné základní vzdělání na 1. stupni (je koncipována pouze pro první stupeň ZŠ). Hlavním cílem této vzdělávací oblasti je zaměření na zkušenosti žáků, které získávali jak v rodině, tak v předškolním a školním vzdělávání a na prožitek žáků získaný v běžných životních situacích, nebo modelových situacích, které si žáci mohli vyzkoušet ve výuce.⁴⁷

*„Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi, vztahy mezi nimi, soustředěně pozorovat krásy lidských výtvořů a přírodních jevů a na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti. Dále se učí vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti a učí se vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.“*⁴⁸ V návaznosti na finanční gramotnost si vzdělávací oblast Člověk a jeho svět klade za cíl rozvíjet u žáků klíčovou kompetenci, která se týká orientace v penězích a cenách a rozvíjet zodpovědné zacházení s osobním rozpočtem.

Vzdělávací oblast Člověka a jeho svět je rozčleněna do pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

O finanční gramotnosti se dočteme v tematickém okruhu Lidé kolem nás, která si stanovila za cíl seznámit žáky se základními právy a povinnostmi, světem financí a také s různými problémy, které ovlivňují společnost, včetně globálních otázek.⁴⁹

⁴⁷ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁴⁸ stejný zdroj

⁴⁹ stejný zdroj

Očekávané výstupy k finanční gramotnosti (2. období):

„ČJS-5-2-02 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy“⁵⁰

Na žáky s podpůrnými opatřeními se vztahují následující výstupy:

- „používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze
- porovná svá přání a potřeby s finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz
- sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů“⁵¹

Učivo, které spadá pod finanční gramotnost je vlastnictví, které obsahuje podkapitoly týkající se rozpočtu, příjmů a výdajů, hotovostního a bezhotovostního platebního styku, půjček, úspor apod.⁵²

4.2 Matematika a její aplikace

Hlavním cílem vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace je zaměření se na práci s matematickými objekty a na použití matematiky v reálném životě. Za předpokladu dosažení tohoto cíle žáci postupně získávají matematickou gramotnost, do které patří osvojování některých pojmů, algoritmů, symbolů apod. Se vzdělávací oblastí se žáci setkají v průběhu celého svého studia na základní škole.

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace je rozčleněna do čtyř tematických okruhů:

1. Čísla a početní operace
2. Závislosti, vztahy a práce s daty
3. Geometrie v rovině a prostoru
4. Nadstandardní aplikační úlohy a problémy⁵³

⁵⁰ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁵¹ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁵² stejný zdroj

⁵³ stejný zdroj

K tomu, abychom mohli zacházet s penězi, tvořit rodinný nebo osobní rozpočet a další důležité věci spjaté s finanční gramotností, potřebujeme základní početní operace, které jsou uvedeny v již zmíněných tematických okruzích.

Očekávané výstupy k finanční gramotnosti (1.období)

Ze vzdělávacího oboru Číslo a početní operace se k tématice finanční gramotnosti hodí všechny očekávané výstupy.

V dalších vzdělávacích oborech jsou to tyto výstupy:

„M-3-2-03 popisuje jednoduché závislosti z praktického života

M-5-2-01 vyhledává, sbírá a třídí data

M-5-2-02 čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky“⁵⁴

4.3 Průřezová témata

„Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým informativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.“⁵⁵

Průřezová témata tvoří nedílnou součást základního vzdělávání. Školy jsou povinny zařadit všechna průřezová témata do svého vzdělávání. Záleží pouze na škole, zda bude všechna průřezová témata zařazovat do všech ročníků či nikoliv. Způsob realizace a zařazení průřezových témat do výuky je stanoven v ŠVP každé školy.

V RVP ZV jsou definována tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova

⁵⁴ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁵⁵ RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

- Environmentální výchova
- Mediální výchova⁵⁶

Jak už bylo zmíněno v předešlé podkapitole, finanční gramotnost se částečně váže k průřezovým tématům Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova.

V průřezovém tématu Osobnostní a sociální výchova se finanční vzdělávání nejvíce projevuje v tematickém okruhu Morální rozvoj, konkrétně v řešení problémů a rozhodovacích dovednostech. Do tohoto bodu patří každodenní rozhodování, do kterého můžeme zařadit finanční rozhodování.

U průřezového tématu Mediální výchova se můžeme setkat s finanční gramotností u tematických okruhů receptivních činností. Můžeme zde najít průnik ve sféře reklam (cenových triků a klamavých nabídek), dále můžeme porozumět informacím, které hrají velkou roli při uplatnění práv spotřebitele. Je důležité si uvědomit, že média mají velký vliv na chování lidí na trhu s finančními produkty a tuto vazbu nelze přehlížet.⁵⁷

⁵⁶ stejný zdroj

⁵⁷ ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0

5 Ekonomická socializace dětí

Tato kapitola se zabývá ekonomickou psychologií a jejím pohledem na děti a mladistvé a komunikací rodičů a dětí o penězích, konkrétně o kapesném.

Ekonomická psychologie nahlíží na děti a na mladistvé nejen jako na ekonomické subjekty, ale také jako na reálné aktéry ekonomiky. Bohužel, v této ani jiných oblastech nelze porovnávat ekonomiku dospělých a dětí. O ekonomice, kterou označujeme jako „dětskou ekonomiku“ nebo „primitivní ekonomiku“ nemáme zdaleka tolik informací, jako o ekonomické situaci dospělých.⁵⁸

Děti hrají v ekonomickém světě velkou roli. Finanční vzorce přebírají od svých rodičů, prarodičů, učitelů, nebo svých spolužáků. S finančními vzorci souvisí i faktory, které ovlivňují jejich přebírání, jako například pohlaví dětí, vzdělání, sociální skupina, nebo fungování ekonomiky dané země. Postoje dětí k penězům se v průběhu života mění. V prvních letech života vnímají děti peníze pouze z fyzikálního hlediska. Všímají si jejich tvarů, velikostí, barev, hmotností.⁵⁹ Mnoho informací se také dozví z obyčejného rozhovoru dospělých, kdy si utvářejí představu o tom, co pro ně znamenají peníze. Do pěti let nejsou děti schopny logicky uvažovat o příčinách a následcích peněz. To se postupně mění při nástupu dětí do první třídy, kdy už si pomalu začínají uvědomovat souvislosti mezi částkou předmětu a částkou, kterou musí vynaložit na koupi daného předmětu. Kromě toho poznávají hodnoty mincí a bankovek, začínají více vnímat reklamy a vědí, že se peníze musí vydělávat. Jakmile začnou děti zvládat základní početní operace, dokážou si vypočítat cenu nákupu a prodeje. Od desátého věku děti rozumí pojmům, jako je půjčka, rozpočet, zahraniční měna apod.⁶⁰ Finanční přehled dětí se rozvíjí také v důsledku moderní doby. V dnešní době dokážou žáci první třídy například vysvětlit, co je to bankomat a kreditní karta. Vliv na jejich finanční vzdělávání má také rozvoj výuky finanční gramotnosti ve školách, větší vzdělanost rodičů dětí či větší množství a dostupnost výukových materiálů.

Před tím, než si děti osvojí samotné užívání peněz, se začnou podílet na ekonomickém životě společnosti svou spotřebou, díky které uspokojí své potřeby prostřednictvím rodičů. V brzkém věku začnou projevovat svá přání, od kterých budou očekávat, že jim je jejich rodiče splní. Záleží poté na rodičích, jaký přístup k dětem zvolí.⁶¹ Nejvhodnějším způsobem je postupně s dětmi hovořit o kapesném a jeho užívání.

⁵⁸ RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1185-0.

⁵⁹ stejný zdroj

⁶⁰ LANIADO, Nessia. *Děti a peníze*. Praha: Portál, 2002. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-671-3.

⁶¹ RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1185-0.

5.1 Kapesné

Kapesné lze považovat za nástroj, který pomáhá děti přivést do ekonomického života dospělých.⁶² „Kapesné by nemělo být dětem poskytováno primárně za účelem dávání peněz, nýbrž by u nich mělo plnit funkci vzdělávací, což znamená učit děti, jak s penězi nakládat.“⁶³

Před tím, než začnou rodiče dětem dávat kapesné, se potýkají s řadou otázek, které je potřeba důkladně promyslet. Jednou z nich je otázka věku. Názor na vhodný věk pro udělení kapesného se v průběhu několika let měnil. Podle nejnovějších odborných článků je nejvhodnější začít dětem udělovat kapesné ve chvíli, kdy dítě zvládá základní početní operace.⁶⁴ Podle průzkumu z roku 2021 dává polovina rodičů kapesné svým dětem již v předškolním věku. V tomto případě je velice důležité, aby rodiče dětem přiblížili hodnotu peněz, jejich funkci a seznámili děti s podobami peněz.⁶⁵

Další otázky, která se k této problematice vážou jsou výše kapesného a pravidelnost kapesného. V první řadě se zde musí dbát na finanční možnosti rodičů. Pokud nejsou finance rodičů vysoké, je vhodné, aby rodiče stanovili menší částku, kterou mohou svým dětem pravidelně poskytovat. U dětí předškolního věku se doporučuje začít s malými částkami v týdenních intervalech, neboť v delším časovém intervalu děti hůře hospodaří. Pro uchování peněz postačí dětem pokladnička, nebo peněženka. S přibývajícím věkem dětí se částka kapesného zvyšuje. Průměrná částka poskytovaná žákům mladšího školního věku je 130 Kč měsíčně a žákům staršího školního věku 280 Kč měsíčně. Přejít na měsíční periody může být pro děti složitý.⁶⁶ Na měsíční výplatu kapesného je vhodné přejít ve chvíli, kdy se zvýší počet výdajů, které musí dítě uhradit. Všechny změny, které se týkají kapesného se musí s dětmi probrat. Vhodné jsou rodinné porady, kde mohou rodiče s dětmi probrat jejich prozatímní výdaje, zacházení s kapesným, zopakovat základy finančního plánování.⁶⁷ U starších dětí se kromě přechodu na měsíční kapesné může řešit přechod z hotovosti na platbu na účet, který se dítěti zřídí. Existují totiž dětské účty, které jsou navrženy tak, aby se

⁶² RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1185-0.

⁶³ BUDNÁ, Marcela a Vladimíra PETRÁŠKOVÁ. *Metodické materiály pro výuku finanční gramotnosti žáků 1. stupně ZŠ*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2021. ISBN 978-80-7394-879-5.

⁶⁴ Kdy a jak začít s kapesným | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/kdy-zacit-s-kapesnym-a-jaka-pravidla-stanovit>

⁶⁵ Děti a kapesné 2021 | Česká bankovní asociace. *Úvod | Česká bankovní asociace* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/deti-a-kapesne-2021>

⁶⁶ Kdy a jak začít s kapesným | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/kdy-zacit-s-kapesnym-a-jaka-pravidla-stanovit>

⁶⁷ Jak často dávat dětem kapesné? | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/jak-casto-kapesne-detem-davat>

na nich mohly děti učit finančnímu zacházení pod dohledem dospělých. Děti se díky tomuto účtu seznámí s jeho fungováním, a i s principem platební karty.⁶⁸

Pohled na kapesné se razantně změnil v přístupu na jeho poskytování. „*Na počátku 20. století se doporučovalo, aby kapesné bylo těsně spojeno s prací dítěte, tedy s jakousi mzdou.*“⁶⁹ Tento pohled na kapesné ve většině domácností již neplatí. Kapesné má dětem určit jako nástroj, podle kterého se učí hospodařit. Pokud chtějí rodiče své děti odměňovat i za práci, je vhodné připočítat tyto peníze k měsíčnímu kapesnému.⁷⁰

Mezi chyby, kterých se dopouštějí rodiče při poskytování kapesného je to, že často korigují děti v tom, co si mohou za své kapesné koupit. Jedná se ale o vlastní peníze dětí, které je mají naučit přemýšlet o výdajích. Před tím, než začnou děti kapesné dostávat je dobré určit hranice, vysvětlit dětem, k čemu kapesné slouží, popřípadě k čemu ho mohou používat. Dále je vhodné vysvětlit dětem princip spoření a postupně je k němu vést. Důležitým faktorem je, aby rodiče retrospektivně sledovali výdaje svých dětí a diskutovali o nich společně s dětmi, popřípadě dětem poradili, jak mohou se svým kapesným lépe naložit.⁷¹ Další chybou, které se často rodiče dopouštějí je odpírání kapesného. Rodiče dětem odpírají kapesné za špatné známky, chování, nebo za nedostatečný respekt k penězům. „*Kapesné není odměna za dobré chování, krásné známky nebo pomoc s utíráním nádobí. Kapesné je způsob, jakým dítě naučit vycházet s penězi, což je schopnost, bez níž se žádný člověk v budoucnu neobejde.*“⁷²

Kapesné pomáhá dětem při rozhodování v různých finančních situacích. Jedním ze způsobů, který může dětem rozhodování usnadnit je zavedení trojfázového modelu hospodaření s penězi, který vytvořil docent Matějček. Tento model se dělí do tří fondů. V prvním fondu poskytují rodiče svým dětem malý peněžní obnos, který jim dávají v týdenních intervalech (může se jednat i o delší intervaly, záleží na domluvě rodičů a dětí). Tyhle peníze mohou děti libovolně použít. Rodiče jim do jejich hospodaření s penězi nezasahují. Druhý fond je takzvaně pohyblivý. Zde ukládají peníze jak dospělí, tak i děti – patří sem peníze, které děti dostaly k narozeninám, od prarodičů, za domácí práce apod. Z tohoto fondu si mohou děti

⁶⁸ Sedm kroků, jak naučit školáky hospodařit s kapesným | Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financi-vzdelavani/sedm-kroku-jak-naucit-skolaky-hospodarit-s-kapesnym>

⁶⁹ RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1185-0.

⁷⁰ Sedm kroků, jak naučit školáky hospodařit s kapesným | Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financi-vzdelavani/sedm-kroku-jak-naucit-skolaky-hospodarit-s-kapesnym>

⁷¹ Má rodič mluvit do toho, jak dítě nakládá s kapesným? | Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financi-vzdelavani/ma-rodic-mluvit-do-toho-jak-dite-naklada-s-kapesnym>

⁷² Dávat kapesné, když děti zlobí? | Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/clanky/davat-kapesne-kdyz-deti-zlobi>

brát peníze, ale musí o ně požádat rodiče, jelikož se o chod fondu stará celá rodina. Důležité je zmínit, že ve sporných případech, které mohou nastat, mají hlavní slovo rodiče. Třetí fond je ze zmíněných fondů největší a z něj si děti nemohou brát peníze. Fond slouží na ukládání peněz na větší nákupy. Rodiče se předem s dětmi domluví, na kterou věc budou šetřit. Peníze ukládají na delší dobu, většinou na půl roku či rok. Po uplynulé době jde celá rodina danou věc koupit. Díky tomuto fondu se děti učí trpělivosti a více se na danou věc těší. Na přechodu mezi jednotlivými fondy se domlouvají rodiče s dětmi.⁷³

5.2 Jak mluvit s dětmi o financích

Konverzace rodičů s dětmi byla v minulosti tabu. „*Peníze nesmí být ve vzdělávání tabuizovaným tématem, bez ohledu na to, zda je finanční situace (velmi) dobrá nebo (velmi) špatná. Jak se může dítě naučit zacházet s penězi, pokud rodina o penězích nemluví?*“⁷⁴ Naštěstí se doba mění a podle průzkumu České bankovní asociace (ČBA) mluví více jak polovina rodičů a prarodičů s dětmi o tématech spojených s financemi. I když většina tázaných rodičů tvrdila, že nemají problém se svými dětmi o financích hovořit, až 96 % Čechů si myslí, že by se o finanční gramotnost dětí měla starat převážně škola.⁷⁵ Podle názoru odborníků by se rodiče neměli spoléhat pouze na školu. „*Ačkoli je finanční vzdělávání součástí RVP ZV, vždy záleží na konkrétní škole a často i samotném učiteli, do jaké míry bude tomuhle tématu věnována pozornost. Ať již jde o součást matematiky nebo občanské výchovy, pod kterou v dnešní době spadá celá řada rozličných témat, jen málokdy je ale výuka založena na propojení s reálným světem žáků. S financemi je to jako s osobní hygienou – jde o přístup nejbližšího okolí a nezbytnou zkušenost, jejíž základy, včetně budoucích návyků, získáváme především doma.*“⁷⁶ Rodiče mohou s dětmi začít hovořit o financích již v předškolním věku. Podle průzkumu ČBA učí 38 % rodičů základy finančního hospodaření děti právě v tomto věku. Kromě zacházení s kapesným by měli rodiče seznámit děti s principem šetření, které lze vysvětlit na jednoduchých příkladech.

⁷³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-807-429-797-7.

⁷⁴ BUDNÁ, Marcela a Vladimíra PETRÁŠKOVÁ. *Metodické materiály pro výuku finanční gramotnosti žáků 1. stupně ZŠ*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2021. ISBN 978-80-7394-879-5.

⁷⁵ Mluvit s dětmi o financích se vyplatí, uvědomují si rodiče. Nyní mají dobrou příležitost | Česká bankovní asociace. *Úvod | Česká bankovní asociace* [online]. Copyright © [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/mluvit-s-detmi-o-financich-se-vyplati-uvedomuji-si-cesti-rodice-nyni-maji-dobrou-prilezitost->

⁷⁶ Mluvit s dětmi o penězích se vždycky vyplatí – Seznam Zprávy. *Seznam Native – Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://native.seznamzpravy.cz/mluvit-s-detmi-o-penezich-se-vzdycky-vyplati/>

K učení využívají rodiče internet, knihy, deskové hry nebo i hry dramatické (například hra na obchod) a někteří rodiče si vystačí pouze se svými osobními zkušenostmi.⁷⁷ Seznam a popis didaktických pomůcek, které mohou rodiče nebo vyučující použít k výuce finanční gramotnosti, se nachází v kapitole č. 7. U starších dětí se mohou rodiče pustit do témat, jako jsou rozpočet a půjčka. K vysvětlení principu rozpočtu lze využít reálné situace, se kterými se děti mohly setkat. Rodič vysvětlí dětem, co jsou to příjmy a výdaje a na základě toho děti určují, co by mohly do těchto pojmů zařadit. Pokud budou děti této problematice rozumět, nechá rodič děti sestavit osobní rozpočet.⁷⁸ Co se týče půjček, rodiče by měli dětem vysvětlit, kdy je půjčka vhodná a kdy nikoliv. Nejlépe tento princip vysvětlí dětem na situacích, které souvisí s jejich rodinou.

Pokud jsou rodiče a další osoby, které učí děti finanční zodpovědnosti v této oblasti otevření, mohou počítat s tím, že děti financím porozumí a vytvoří si k nim pozitivní vztah.⁷⁹

⁷⁷ Mluvit s dětmi o penězích se vždycky vyplatí – Seznam Zprávy. *Seznam Native – Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://native.seznamzpravy.cz/mluvit-s-detmi-o-penezich-se-vzdycky-vyplati/>

⁷⁸ Znájí děti koloběh peněz v rodině? | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/vedi-deti-jaky-je-kolobeh-penez-v-rodine>

⁷⁹ BUDNÁ, Marcela a Vladimíra PETRÁŠKOVÁ. *Metodické materiály pro výuku finanční gramotnosti žáků 1. stupně ZŠ*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2021. ISBN 978-80-7394-879-5.

6 Přípravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti

Finanční vzdělávání je pro dnešní společnost velice podstatné, protože se pravidelně setkáváme se situacemi, které vyžadují složitá finanční rozhodování. Proto je důležité, aby byly pedagogové plně připraveni na výuku finanční gramotnosti ve škole a dokázali znalosti týkající se tohoto tématu přenést žákům. Přípravenost je v knize Učitel od Radmily Dytrtové a Marie Krhutové charakterizována jako „*pedagogická kondice – připravenost a pohotovost k pedagogickému výkonu, podmíněná psychosomatickou stránkou osobnosti ve vazbě na pedagogickou situaci.*“⁸⁰

Situace je ale taková, že připravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti je nízká. „*Finančně gramotný učitel by měl být finančně gramotný člověk, ale to samotné nestačí. Je zapotřebí, aby byl učitel vzdělaný také v oblasti didaktiky a metodiky výuky finanční gramotnosti, aby využíval ke vzdělávání žáků nové výukové metody, opíral se o mezipředmětové vazby a propojoval výuku s praxí.*“⁸¹ Podle průzkumu online platformy School Education Gateway, kterého se zúčastnilo 630 respondentů z 37 zemí se výuce finanční gramotnosti věnuje nejméně pozornosti v porovnání s tématy jako jsou sociální a emoční rozvoj, občanství, fyzické zdraví apod. Finanční gramotnosti se věnuje velmi intenzivně nebo intenzivně 19–24 % škol, naopak vůbec nebo málo se finanční gramotnosti věnuje 46–53 % škol.⁸²

Učitelé nechtějí vyučovat finanční gramotnost kvůli nedostatku znalostí tohoto tématu, kvůli malému množství metodických příruček, které jim mohou pomoci při plánování výuky. V České republice zatím neexistují výzkumy, které by dokazovaly nízkou připravenost učitelů prvního stupně ZŠ na výuku finanční gramotnosti. Z tohoto důvodu jsme se zaměřili na připravenost zahraničních učitelů, konkrétně učitelů mateřských a základních škol v USA. Detailní popis studie je uveden v následující podkapitole.

6.1 Přípravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti v USA

Studie s názvem Přípravenost učitelů v raném dětství na výuku finanční gramotnosti: poznatky z USA, byla vytvořena v roce 2021. Jejími autorkami jsou J. D. Jayaraman,

⁸⁰ DYTRTOVÁ, Radmila a MARIE KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.

⁸¹ LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, RENATA MAJVALDOVÁ, MONIKA HOUŠKOVÁ a JANA DOLEŽALOVÁ. *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1959-0.

⁸² Survey on redesigning the curriculum – Results . [online]. Copyright © [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/surveys/survey-redesigning-curriculum.htm>

Seigeetha Jambunathan a Regina Adesanya. Studie vychází z koncepčního rámce, který je založen na pěti paradigmatech – znalostech, dovednostech, zapojení rodiny do výuky finanční gramotnosti, dispozici a reflexivní praxi. Dále je založena na konstruktivistickém pohledu na učení.

Studie se zabývá hodnocením znalostí učitelů v mateřské a základní škole v oblasti finanční gramotnosti. Jedná se o první studii zaměřenou na připravenost učitelů v USA měřenou pomocí nástroje speciálně vytvořeného pro účely této studie.

Šetření bylo provedeno pomocí dotazníku na 152 učitelích. Dotazník se skládal ze tří částí, které dohromady obsahovaly 32 otázek. První část obsahovala 17 otázek, které zjišťovaly úroveň finanční gramotnosti učitelů mateřských a základních škol. Otázky byly rozděleny do čtyř oblastí – investování, půjčky, pojištění a inflace. Tyto oblasti mají být podle standardu finanční gramotnosti vyučovány na základních, středních a vysokých školách v USA. Tyto otázky byly použity ve více studiích. Druhá část zjišťovala pomocí 10 otázek faktory, které mohly mít vliv na úroveň finanční gramotnosti učitelů. Patřily zde otázky týkající se absolvovaných finančních nebo ekonomických kurzů, povědomí o standardu finanční gramotnosti, zapojení rodičů do finančních zkušeností respondentů a profesního rozvoje. V této části dotazníku měli respondenti také zhodnotit své znalosti v oblasti financí a obtížnost vyučování finanční gramotnosti. Třetí část obsahovala 5 otázek týkající se základních informací o respondentech (demografické údaje) – délka praxe, typ škol atd.

Jak již bylo zmíněno výše, šetření se zúčastnilo 152 učitelů, z nichž 58 % respondentů mělo přibližně roční pedagogickou praxi, 29 % mělo více než pětiletou pedagogickou praxi a zbylých 13 % respondentů se pohybovalo mezi těmito dvěma hodnotami. Učitelů mateřských škol se zúčastnilo 51 %, zbylých 49 % patřilo vyučujícím 1. – 3. tříd základních škol. Důležité je také zmínit fakt, že 54 % respondentů mělo vzdělání v oblasti pedagogiky, 18 % v oblasti obchodu a 21 % v oblasti psychologie.

První část dotazníku prokázala, že celková úroveň finanční gramotnosti učitelů mateřských a základních škol je 52 %, což se dá srovnat se znalostmi žáků středních škol, jejichž znalosti se pohybují kolem 48 %. Ze čtyř zmíněných oblastí mají učitelé nejmenší přehled o investování (49 %) naopak největší znalosti mají o úročení a inflaci (55 %). Zmíněné výsledky byly porovnány s pravděpodobnostním hádáním a vycházejí z objektivního měřítka namísto sebehodnocení. Ve druhé části dotazníku uvedlo 57 % respondentů, že jejich znalosti finanční gramotnosti jsou střední, 23 % uvedlo nízkou znalost finanční gramotnosti a pouze 20 % respondentů uvedlo vysokou znalost finanční gramotnosti. Znepokojujícím faktem je zjištění, že pouze 11 % respondentů je dostatečně informováno o standardech

finanční gramotnosti. Zbylých 89 % respondentů má mírnou nebo nízkou úroveň povědomí o standardu. Nízká úroveň vyplývá z faktu, že většina respondentů se domnívala, že standardy pro výuku finanční gramotnosti jsou zahrnuty ve státních vzdělávacích programech pro matematiku. Co se týče absolvovaných finančních nebo ekonomických kurzů, tak 30 % učitelů neabsolvovalo žádný kurz, zbylý počet učitelů absolvoval minimálně jeden finanční kurz. Dotazník se dále zaměřoval na získávání znalostí o finančním vzdělávání v průběhu života respondentů. 45 % respondentů uvedlo, že v době dospívání měli pouze střední znalosti v této oblasti, 28 % respondentů mělo nízké znalosti a 18 % velmi nízké znalosti. Třetina respondentů uvedla, že s nimi rodiče nikdy neprobírali finanční záležitosti. Při studiu na základní, střední a vysoké škole se 84 % respondentů setkalo jen okrajově s výukou finanční gramotnosti. Dalším velice znepokojivým faktem je zjištění, že až 66 % respondentů považuje výuku finanční gramotnosti za nepříjemnou až velice nepříjemnou a pouze 44 % za příjemnou až velmi příjemnou.⁸³

Výsledky studie bohužel poukazují na nízkou připravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti. Učitelé si jsou ale vědomi svých nedostatků, které mohou řešit sebevzděláváním prostřednictvím kurzů finanční gramotnosti. V České republice existuje několik kurzů, které mohou učitelé navštěvovat.

6.2 Jak se stát finančně gramotným učitelem

Finančně gramotným učitelem se může učitel stát díky kurzům, kterých existuje v dnešní době velké množství. Mezi nejznámější kurz finanční gramotnosti patří kurz od společnosti yourchance o. p. s., která se kromě finančního vzdělávání dětí zaměřuje právě i na učitele základních a středních škol. Společnost yourchance o. p. s. vytvořila projekt s názvem Finanční gramotnost do škol. Cílem tohoto projektu je spolupracovat se školami na tvorbě efektivních výukových systémů zaměřených na finanční gramotnost a podnikavost. Projekt se snaží přispět k rozvoji těchto oblastí ve školách a pomoci studentům získat nezbytné dovednosti a znalosti v této oblasti.⁸⁴ V rámci tohoto projektu byla vytvořena metodika certifikačního procesu pro učitele, která určuje, jaké dovednosti a schopnosti by měl mít každý finančně gramotný učitel. Tento certifikační proces je rozdělen do čtyř částí, kdy v každé části dostane vyučující certifikát. Nejmenší možný certifikát je bronzový certifikát,

⁸³ J. D. Jayaraman, Saigeetha Jambunathan & Regina Adesanya (2021): Preparedness of early childhood teachers to teach financial literacy: evidence from the US, Education 3-13, DOI: 10.1080/03004279.2021.1939399

⁸⁴ O nás | FG do škol. *FG do škol | Finanční gramotnost do škola a podnikavost* [online]. Copyright © 2023 FG do [cit. 06.04.2023]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/o-nas/>

nejvyšší je diamantový certifikát, kdy se učitel stává lídrem, který mentoruje v oblasti finanční gramotnosti další osoby.⁸⁵

Velké množství kurzů nabízí také jazyková škola Hello, která nabízí kurzy akreditované MŠMT. Kromě kurzů se mohou učitelé v oblasti finanční gramotnosti sebevzdělávat. Existuje mnoho odborných článků, knih, aplikací nebo i videí, které jednoduchou a zábavnou formou vysvětlují základní pojmy, nebo i předávají tipy do výuky finanční gramotnosti. Záleží pouze na učiteli, který způsob vzdělávání je mu bližší.

⁸⁵ LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, Renata MAJVALDOVÁ, Monika HOUŠKOVÁ a Jana DOLEŽALOVÁ. *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1959-0.

7 Didaktické pomůcky a nástroje pro výuku finanční gramotnosti

Tato kapitola obsahuje seznam a popis didaktických pomůcek, které mohou využít rodiče nebo učitelé při výuce finanční gramotnosti.

7.1 Učebnice a pracovní sešity

Učebnice a pracovní sešity patří mezi nejčastější didaktické pomůcky, které využívají učitelé při výuce finanční gramotnosti. Díky nim se děti lépe učí základní pojmy a seznamují se s praktickými příklady, které mohou využít v budoucnu.

Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ

Učebnice byla vydána nakladatelstvím Fraus a jeho autorkou je Šárka Mikesková. Učebnice je určena pro žáky 4. a 5. ročníku a je rozdělena do tří částí – Peníze, Hospodaření domácnosti, Finanční produkty. Kapitoly, které se nacházejí v jednotlivých částech obsahují příklady z reálného života, které žákům usnadňují pochopit danou látku. Každá kapitola také obsahuje několik témat, které jsou obohaceny o úkoly a doplňující otázky, které motivují žáky k dalšímu vzdělávání. Kromě učebnice mají žáci k dispozici i i-učebnici, která na rozdíl od klasické učebnice obsahuje interaktivní cvičení a pracovní listy. K učebnici se také váže příručka pro učitele.⁸⁶

Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy

Autorem učebnice je Petr Jakeš a kolektiv. Kniha od nakladatelství Fraus dostala v roce 2011 doložku od MŠMT. Obsah učebnice je rozdělen do tří částí – Peníze, Hospodaření domácnosti a Finanční produkty. Úvod každé části obsahuje příběh, který děti motivuje a blíže jim vysvětluje danou problematiku. Na příbězích jsou vysvětleny i základní pojmy každé kapitoly. Celá učebnice obsahuje řadu příkladů, obrázků, tabulek i grafů, které jsou sestaveny tak, aby jim žáci prvního stupně porozuměli. Učebnice byla pilotována v praxi a opravena na základě zpětné vazby učitelů.⁸⁷

⁸⁶ MIKESKOVÁ, Šárka. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň základní školy: učebnice*. Ilustroval Dana RAUNEROVÁ. Plzeň: Fraus, 2015. ISBN 978-80-7489-252-3.

⁸⁷ JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

Naučme se hospodařit: Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ

Kniha *Naučme se hospodařit* je určena pro děti od šesti let. Jejím autorem je Petr Šulc, který vydal tuhle knihu pod nakladatelstvím Pierot. Kniha není určena pouze učitelům, ale i rodičům, kteří si díky této knize s dětmi procvičí matematiku na příkladech z reálného života. Příklady jsou vytvořeny tak, aby k jejich správnému řešení nebyly potřeba speciální znalosti. Učitelé mohou knihu využít při hodinách matematiky, nebo v rámci programu Člověk a jeho svět v oblasti financí. Kniha obsahuje velké množství obrázků, příkladů a tabulek. Obsah knihy je zaměřen na peníze – jejich historii, podobu, orientaci. Dále na nakupování, reklamy a osobní rozpočet.⁸⁸

Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ: O penězích a hospodaření

Tato učebnice je postavena na příběhu dvou dětí – Kačky a Filipa. Kačka a Filip si v knize povídají se svým dědečkem o penězích – kde peníze vznikly, jak se používají, kde se berou a jak s nimi správně zacházet. Učebnice vyšla pod nakladatelstvím FRAGMENT a autorkou knihy je Eva Skořepová. Učebnice je určena jak pro učitele, tak pro rodiče. Obsahuje zábavné příběhy, díky kterým se děti naučí vše o penězích. Dále učebnice obsahuje řadu obrázků, otázek a úkolů.⁸⁹

Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ – pracovní sešit

Pracovní sešit doplňuje učebnici *Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ* od nakladatelství Fraus a autora Petra Jakeše. Stejně jako učebnice je rozdělena do tří částí, z níž každá obsahuje velké množství úkolů, kvízů, příkladů či testů. Stejně jako učebnice byl pracovní list pilotován v praxi.⁹⁰

S penězi si poradím – Finanční gramotnost pro žáky 1. stupně ZŠ

Jedná se o autorský pracovní sešit, který obsahuje cvičení, které slouží k procvičení základních pojmů ze světa financí. Procvičování zde probíhá zábavnou formou, a to

⁸⁸ ŠULC, Petr. *Naučme se hospodařit: finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Pierot, [2014]. ISBN 978-80-7353-338-0.

⁸⁹ SKOŘEPOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ: o penězích a hospodaření*. 4. vydání. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Fragment, 2022. ISBN 978-80-253-5906-8.

⁹⁰ JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Druhé, upravené vydání. Praha: Fortuna, 2021-. ISBN 978-80-7373-172-4.

prostřednictvím křížovek, osmisměrek apod. Všemi úkoly děti provádí chlapec David. Pracovní list byl vydán nakladatelstvím Portál a jeho autorkou je Iva Nováková.⁹¹

7.2 Knihy

V posledních letech vzniklo velké množství knih pro děti, které seznamují děti zábavnou formou se světem financí. Knihy jsou určeny všem věkovým kategoriím. V této kapitole jsem rozdělila knihy do dvou skupin – pohádkové knihy, které seznamují se světem financí i nejmenší děti a naučné knihy.

7.2.1 Pohádkové knihy

Daniela Prošková

Daniela Prošková je autorkou dětských knih, do kterých spadají dvě knihy, které pomáhají rozvíjet finanční gramotnost nejmenších dětí.

Kde rostou peníze? První čtení o financích

Rozsáhlá kniha, která obsahuje 65 kapitol, týkající se rodiny Penízkových, tety Minimajky a jejich přátel. Každá kapitola je zaměřena na peníze. Některé kapitoly obsahují otázky, na které děti odpovídají po přečtení příběhu. Kniha je obohacena o černobílé ilustrace, které děti mohou vybarvit. Na konci knihy se nachází slovníček pojmů, které se v příbězích objevují a dětské účetnictví, do kterého si mohou děti vyplňovat údaje o tom, jak se starají o své peníze.⁹²

Aby vám peníze dobře sloužily... a nikam vám neuletěly

Jedná se o volné pokračování prvního dílu Kde rostou peníze? První čtení o financích. Děti knihou znovu provází rodina Penízkových, konkrétně Adam a Adéla a jejich kamarádi. Tato kniha je určena starším dětem. Obsahuje 70 kapitol, které se týkají peněz, podnikání, investování a dalších důležitých témat. Na rozdíl od předešlé knihy jsou kapitoly rozsáhlejší a obsahují nejrůznější tipy a rady, které mohou dětem pomoci v lepší orientaci ve světě financí.⁹³

⁹¹ NOVÁKOVÁ, Iva. *S penězi si poradím: finanční gramotnost pro žáky 1. stupně ZŠ*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1474-8.

⁹² PROŠKOVÁ, Denisa. *Kde rostou peníze?: první čtení o financích*. Praha: Romax, 2014. ISBN 978-80-905771-0-7.

⁹³ PROŠKOVÁ, Denisa. *Aby vám peníze dobře sloužily: ...a nikam neuletěly*. Praha: Romax - Roman Minařík, 2015. ISBN 978-80-905771-1-4.

Eva Skořepová

Eva Skořepová není autorkou jen učebnice finanční gramotnosti, ale také autorkou dvou knih, které seznamují děti od předškolního věku s nejrůznějšími ekonomickými situacemi.

Chytré pohádky z lesní mýtiny

První knihou provází děti sova Amálka Rozumná. Kniha obsahuje 8 příběhů, které se odehrávají v lesní mýtině. Každý příběh je zaměřený na jiný ekonomický problém, například na dělbu práce, vlastnické právo a z něj plynoucí povinnosti, nástrahy reklam, právní rámec ekonomiky apod. Na konci každého příběhu jsou otázky pro pozorné čtenáře, na kterých si rodiče, prarodiče či vyučující mohou ověřit, zda děti příběhu porozuměly. Kniha obsahuje kreslené obrázky a některé z obrázků mohou děti podle zadání dokreslit.⁹⁴

Chytré pohádky z městské zahrádky

Druhou knihou děti provází pavouk Rudla Kříž. Stejně jako kniha Chytré pohádky z lesní mýtiny obsahuje kniha 8 příběhů, které se odehrávají ve městě. Témata, na které se autorka v této knize zaměřila jsou banka a bankomat, bezhotovostní platební styl, výhody a nevýhody nákupu na úvěr a jiné. Tato kniha také obsahuje otázky pro pozorné čtenáře a řadu ilustrací, do kterých mohou kreslit samotné děti. Kniha byla vydána pod nakladatelstvím Grada.⁹⁵

Tajný deník Barborky Syslové aneb Cesta k finanční samostatnosti

Kniha je napsána formou deníku, který je psán pro syslíka Slávka. Slávka zde seznamuje se svým životem syslice Barborka, která zažívá se svou rodinou situace, ve kterých hrají peníze důležitou roli. Autory knihy jsou Barborka Syslová, Miroslav Háša a Miroslav Oupic. Kniha je součástí edice Arnošt Sysel a jeho rodina, do které spadají další knižní tituly s tematikou finanční gramotnosti. Každý titul se týká jedné osoby z rodiny Barborky Syslové a určité finanční oblasti. Ke knize byla vytvořena počítačová hra s názvem Kalkulačka rodinné budoucnosti, kde si děti mohou zapisovat své příjmy a výdaje v průběhu roku.⁹⁶

⁹⁴ SKOŘEPOVÁ, Eva a Michal SKOŘEPA. *Chytré pohádky z lesní mýtiny: zvířátka ve světě ekonomie*. Ilustroval Eva DEL RISCO KOUPOVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4373-8.

⁹⁵ SKOŘEPOVÁ, Eva a Michal SKOŘEPA. *Chytré pohádky z městské zahrádky: zvířátka ve světě financí*. Ilustroval Eva DEL RISCO KOUPOVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4374-5.

⁹⁶ SYSLOVÁ, Barborka, Miroslav HÁŠA a Miroslav OUPIC. *Tajný deník Barborky Syslové, aneb, Cesta k finanční samostatnosti*. Ilustroval Milan LESNIAK. Praha: Profess Consulting, 2006. Arnošt Sysel a jeho rodina. ISBN 80-7259-034-0.

7.2.2 Naučné knihy

Bailey Gerry

Autor publikací pro děti, který se zaměřuje obecně na matematiku a na výchovu k finanční gramotnosti. Vydal tři knihy zaměřené na finanční gramotnost, konkrétně na peníze.

Poznáváme peníze

První kniha s názvem Poznáváme peníze byla vydána pod nakladatelstvím Edika. Kniha je rozdělena do šesti kapitol, které přehledně popisují historii peněz, vznik bank, kapesné a rady, jak s ním zacházet apod. Kniha obsahuje velké množství fotografií a obrázků, text je napsán velkým písmem, takže jej mohou číst i mladší děti. Každá kapitola navíc obsahuje kvíz, díky kterému si mohou děti zopakovat informace, o kterých se v knize dočetly.⁹⁷

Moje peníze

Kniha vyšla v roce 2013 pod nakladatelstvím Edika. Jedná se o rozšířenou verzi knihy Poznáváme peníze. Kniha Moje peníze se skládá ze šesti kapitol, které jsou detailně rozepsány o dějinách peněz, bohatých a chudých lidech, kupní síle a dalších zajímavých tématech. Kniha obsahuje méně obrázků a více textu, než kniha Poznáváme peníze. Je určena pro starší děti.⁹⁸

Tvoje peníze

Jedná se o nejnovější knihu. V knize se nacházejí kapitoly, které popisují chod peněz, možnosti zacházení s penězi, nebo také dětem vysvětluje jednoduchou formou virtuální peníze. Kniha je obohacena o obrázky a slovníček odborných pojmů. Texty v knize jsou stručné a jsou určeny i pro malé čtenáře. Kniha vyšla také pod nakladatelstvím Edika.⁹⁹

Už umím šetřit

Kniha Už umím šetřit obsahuje kapitoly, které se zabývají obecnými pojmy, jako jsou peníze, banka, majetek a díky které se děti snadno seznámí se světem peněz. Kromě toho se zaměřuje také na témata, která jsou typická pro dnešní dobu – placené aplikace a služby, internetové bankovníctví, podvody a nástrahy v digitálním světě apod. Autorem této knihy

⁹⁷ BAILEY, Gerry. *Poznáváme peníze: rozvíjejte finanční gramotnost nejmenších dětí*. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0153-1.

⁹⁸ BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Moje peníze*. V Brně: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0195-1.

⁹⁹ BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Tvoje peníze: jak zacházet s penězi (a proč)*. Ilustroval Mark BEECH, přeložil Kateřina ČERMÁKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2321-3.

je Petr Hommer. Kniha byla vydána v nakladatelství Edika a obsahuje mnoho obrázků a slovníček odborných pojmů.¹⁰⁰

Peníze nerostou na stromech

Kniha vyšla pod nakladatelstvím Junior a obsahuje 16 kapitol, které slouží jako průvodce, jak zacházet s penězi. Kniha obsahuje velké množství obrázků a texty jsou napsány zábavnou formou. Dále obsahuje slovníček důležitých pojmů a kvízy na zopakování získaných informací.¹⁰¹

Bankovkovi

Edice České televize vydala v roce 2019 knihu s názvem Bankovkovi. Jedná se o knihu, jejíž hlavními hrdiny jsou bankovky, které dětem přibližují sedm témat – vlastnictví, peníze, bankovní účet a peníze, osobní rozpočet, půjčku, úvěr, spoření a pojištění. Každá kapitola obsahuje řadu obrázků a rozhovory mezi bankovkami jsou napsány formou komiksu. Na konci každé kapitoly je závěrečný kvíz. Kniha také obsahuje stručný životopis českých osobností, které jsou vyobrazeny na českých bankovkách. V roce 2021 vznikl ke knize seriál pro děti i videohra.¹⁰²

7.3 Hry

Hry jsou skvělou pomůckou, která slouží jako důležitý motivační prvek při vzdělávání dětí. Zmíněné hry budují u žáků povědomí o základních finančních pojmech zábavnou formou. Hry jsou rozděleny do dvou skupin – didaktické hry a online hry.

7.3.1 Didaktické hry

Obchod

Jedná se o hru od společnosti Kvído, která děti učí se správně finančně rozhodovat. Ve hře děti mají za úkol nakupovat podle nákupního seznamu a během nakupování musí

¹⁰⁰ HOMMER, Petr. *Už umím šetřit!: o penězích, hospodaření a lákadlech nejen na internetu*. V Brně: Edika, 2022. ISBN 978-80-266-1802-7.

¹⁰¹ MASON, Paul. *Peníze nerostou na stromech!*. České vyd. Ilustroval Mike GORDON. Říčany u Prahy: Junior, c2013. ISBN 978-80-7267-515-9.

¹⁰² KOUTSKÝ, Pavel, Tereza KREJČÍ, Ladislav KARPIANUS a Tereza KARPIANUS, KNÉBLOVÁ, Michaela, ed. *Bankovkovi: postavy z českých bankovek v akci*. V Praze: Česká televize, 2019. Edice České televize. ISBN 978-80-7448-088-1.

kontrolovat, zda mají dostatečný počet peněz na zaplacení. Peníze ve hře dostávají za domácí práce. Hra je vhodná i pro děti předškolního věku.¹⁰³

Povídáčky u kasičky

Hra se skládá ze 42 kartiček a je rozdělena do pěti částí – povídání, dívání, počítání, hádání a vyprávění. Všechny části obsahují zhruba 300 otázek a úkolů. Princip hry spočívá v tom, že si děti vezmou kartičku a snaží se odpovědět na danou otázku, která se týká financí. Díky této hře se děti učí zábavnou formou rozvíjet finanční gramotnost. Hru mohou hrát děti od šesti let.¹⁰⁴

Monopoly

Jedná se o nejúspěšnější deskovou hru od společnosti Harsbo, která se snaží hráčům přiblížit nabídku různých finančních trhů. Existuje nespočetné množství různých variant této hry, které jsou přizpůsobeny všem věkovým kategoriím.

Dostihy a sázky

Tato hra je odvozena od již zmíněné hry Monopoly. Hlavním principem hry je investovat do koní jejich koupí, prodejem, dostihem apod. Kromě počítání financí si zde hráči rozvíjejí komunikaci a spolupráci. Pro žáky předškolního věku existuje i verze Dostihy a sázky junior. Obě varianty vydala společnost Dino.

Finanční svoboda

Hru vymyslela společnost Finanční svoboda a principem hry je splnit finanční cíle jedné rodiny v průběhu třiceti let. Hra je vhodná pro děti od 10 let a díky této hře děti pochopí, co je to hypotéka, proč je dobré se pojistit, jak pracovat s kreditní kartou apod.¹⁰⁵

¹⁰³ Kvído - Obchod | SVĚT-HER.CZ | Společenské deskové hry - Hrajte si!. *Společenské deskové hry | SVĚT-HER.CZ* [online]. Copyright © 2006 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.svet-her.cz/spolecenske-hry/kvido-obchod>

¹⁰⁴ Povídky u kasičky | ALIGAMES | Svět deskových her. *Svět deskových her - společenské hry pro děti i dospělé* [online]. Copyright © Svět deskových her 2006 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.svet-deskovych-her.cz/produkty/4296/povidacky-u-kasicky>

¹⁰⁵ ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. ISBN 978-80-904823-3-3.

Hra Finanční svoboda: Finanční svoboda [online]. Ostrava: Finanční svoboda [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://financnisvoboda.cz/hra-financni-svoboda/>

Cashflow pro děti

Hra je určena pro děti od šesti let a navazuje na známou hru Cashflow 101. Při hraní hry se hráči učí základní finanční vědomosti, které mohou následně využívat ve svém každodenním životě. Součástí balení hry je kniha a CD. Autorem hry je Robert Kiyosaki, který je i autorem knihy Bohatý táta, chudý táta. ¹⁰⁶

7.3.2 Online hry

Zlatka.in

Zlatka.in vznikla ve spolupráci s Raiffeisenbank. Jedná se o webovou stránku, která obsahuje různorodé úkoly, pracovní listy a hry pro žáky 1. stupně, 2. stupně, středních škol a gymnázií. Webové stránky obsahují také návody pro učitele, kde jsou detailně popsány aktivity, které mohou učitelé zařadit do své výuky, a také návody pro rodiče. Děti při řešení úkolů dostávají za správné řešení zlatáčky, za které si mohou následně koupit zvířátka. ¹⁰⁷

Moje Famílie

Moje Famílie je hra, kde je hráč v roli rodinného manažera. Jeho úkolem je se starat o finance čtyřčlenné rodiny tak, aby rodina neměla finanční problémy a byla šťastná a zdravá. Online hra je doplněna o přednášku, díky které budou hráči ke hře přistupovat aktivněji. Hra je určena pro 1. stupeň. Aby si děti mohly hru zahrát, musí učitel třídu registrovat na stránkách www.mojefamilie.cz Po registraci se třída může zapojit do soutěže o ceny. ¹⁰⁸

Peníze kolem nás

Peníze kolem nás je hra, která je vhodnou pomůckou při naplňování ŠVP. Výukový program je rozdělen do 13 kapitol, kterými hráče provází ryбка Šupinka. Kapitoly jsou tematicky a věkově rozděleny. Kapitoly Placení a Nakupování jsou určeny pro předškolní děti. Kapitoly Slevy, Daň, Banky a půjčky atd. jsou určeny pro starší žáky a dospělé. ¹⁰⁹

¹⁰⁶ Cashflow pro děti - Hra - Robert T. Kiyosaki, pevná vazba, český jazyk | Hry na Martinus.cz. *Martinus.cz - Tisíce příběhů. Jedno knihkupectví.* | *Martinus.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.martinus.cz/?uItem=118906>

¹⁰⁷ Zlatka.in. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © 2017 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.zlatka.in/cs/>

¹⁰⁸ *Moje Famílie* [online]. Praha: OVB Allfinanz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://mojefamilie.cz/>

¹⁰⁹ Peníze kolem nás - Základy finanční gramotnosti - ESD. *Pachner: vzdělávací software* [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.pachner.cz/vyukove-programy-95k/matematika-16k/penize-kolem-nas---zaklady-financni-gramotnosti---esd-457p>

Rozpočti si to!

Projekt Finanční gramotnost do škol společnosti yourchance vytvořila interaktivní hru s názvem Rozpočti si to! V této hře mezi sebou soutěží jednotlivé školy v průběhu celého roku. Žáci si ve hře sestaví svoji rodinu, které během roku vedou rozpočet. K rodině také natáčí videa, které následně hodnotí vybraná porota. Ta také hodnotí rozpočty všech rodin. Vyhrává škola, jejíž videa byly nejoriginálnější a která si nejlépe vedla rodinný rozpočet.¹¹⁰

¹¹⁰ Rozpočti si to! | interaktivní soutěž Rozpočti si to!. *Rozpočti si to! | interaktivní soutěž Rozpočti si to!* [online]. Copyright © yourchance o.p.s., 2021 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.rozpocitsito.cz/>

Praktická část

8 Obecné informace k pracovním listům

Cílem praktické části této práce je vytvoření souboru pracovních listů pro rozvoj finanční gramotnosti na prvním stupni ZŠ, konkrétně u žáků druhého a pátého ročníku. Úvodní část obsahuje seznam pracovních listů, který je určen k rychlé orientaci mezi jednotlivými listy. Následuje příběh, který byl vytvořen pro účely této diplomové práce. Účelem příběhu je motivace žáků k práci s pracovními listy. Dále je uvedena podkapitola hodnocení, ve které jsou shrnuta jednotlivá kritéria pro vyhodnocení pracovních listů, které byly pilotovány v praxi. Hlavní náplní praktické části jsou samostatné kapitoly věnující se jednotlivým pracovním listům. Každá kapitola se skládá ze 4 podkapitol. První podkapitola obsahuje metodickou příručku, která podrobně popisuje daný pracovní list. Druhá podkapitola s názvem Práce s pracovním listem popisuje jednotlivé příklady a různé způsoby realizace daných příkladů. Dále se zde můžete dočíst o různých tipech do výuky, možných problémech, které mohou při řešení nastat apod. Třetí podkapitola obsahuje příběh určený ke konkrétnímu pracovnímu listu. Poslední podkapitola shrnuje informace o třídě, ve které byl pracovní list pilotován, průběh realizace pilotáže a hodnocení jednotlivých kritérií. Vytvořené pracovní listy a jejich řešení jsou vloženy do příloh diplomové práce tak, aby bylo možné si je najít a vytisknout jako ucelený soubor výukových materiálů. V přílohách lze dále najít fotografie z pilotáží pracovních listů.

8.1 Seznam pracovních listů

Diplomová práce obsahuje celkem 6 pracovních listů, z nichž 3 pracovní listy jsou určeny žákům 2. ročníku a zbylé 3 jsou určeny žákům 5. ročníku. Téma rozpočet – pracovní list č. 3 a 6 se objevuje u žáků 2. ročníku i 5. ročníku. Ostatní pracovní listy jsou zaměřeny na procvičení jiné problematiky týkající se finanční gramotnosti.

Pracovní list č. 1 – Peníze

Pracovní list č. 2 – Nákup

Pracovní list č. 3 – Rozpočet

Pracovní list č. 4 – Brigáda

Pracovní list č. 5 – Zahraniční měna

Pracovní list č. 6 – Rozpočet

8.1.1 Příběhy k pracovním listům

Příběhy k pracovním listům byly vytvořeny pro účely této diplomové práce a slouží pro motivaci žáků. Jedná se o jeden příběh, který je přizpůsoben věku žáků. Příběh se týká jedné rodiny, která se skládá z pěti členů – dvou rodičů a tří dětí. Příběh byl inspirován knihou Tajný deník Barborky Syslové aneb Cesta k finanční samostatnosti od Barborky Syslové, Miroslava Háši a Miroslava Oupice. Žákům druhé třídy vypráví příběh nejmladší člen rodiny, který se jmenuje Tonda. Vypráví jim o svých zkušenostech s penězi, se kterými se určitě setkali i samotní žáci druhé třídy. Příběh je napsán jednoduchou češtinou, aby jí žáci porozuměli a z pohledu chlapce, aby se dokázali více vžít do dané situace. Žáky pátého ročníku provází příběhem nejstarší ze sourozenců, a to Štěpán. Ten je podobně jako Tonda seznamuje se situacemi, do kterých se jeho rodina dostala. Situace byly vymyšleny tak, aby s nimi mělo zkušenost co největší množství žáků. Pro všechny pracovní listy je vytvořen úvodní příběh, ve kterém se žáci seznamují s hlavní postavou a jejím životem. Na úvodní příběh navazují jeho další části, které ho rozvíjejí a motivují tím každou úlohu nacházející se v pracovním listě. Každý pracovní list má různé pokračování. Pokud vyučující využije ve své výuce všechny pracovní listy, stačí úvodní příběh přečíst pouze jednou. Příběhy jednotlivých pracovních listů na sebe nenavazují, proto je vyučující nemusí všechny využít. Úvodní příběh je uveden v této podkapitole, rozvíjející příběhy se nacházejí v jednotlivých podkapitolách daných pracovních listů.

Úvodní příběh – 2. ročník

Ahoj, jmenuji se Tonda a je mi 8 let. Podobně jako vám, kteří posloucháte můj příběh. Chodím do druhé třídy a mezi moje nejoblíbenější předměty patří tělocvik a matematika. To mnoho mých spolužáků nechápe. Pro některé mé spolužáky je matematika moc těžká a nebaví je. Ale já bych vám rád ukázal, že matematika může být zábava a nemusí být vůbec těžká. Abych nemluvil jen o sobě, rád bych vám řekl něco málo o mojí rodině a o tom, jak naše rodina zachází s penězi. Tohle téma je pro mě poslední dobou velice aktuální, a ještě se v něm nedokážu tolik orientovat, jako například můj bratr Štěpán. Mému staršímu bratrovi Štěpánovi je 15 let a chodí do deváté třídy. O prázdninách si chce najít svoji první brigádu, aby si mohl koupit nový počítač. Jak já mu závidím! Kromě bráchy Štěpána mám také starší sestru Emu. Emě je 10 let a chodí do čtvrté třídy. Ta už dostává od rodičů kapesné a šetří si na nové lyže. Je velice poctivá a ze svého kapesného skoro nic neutrácí. Já a moji sourozenci žijeme s maminkou a tatínkem v malém domě na okraji Prahy. Tatínek pracuje jako ekonom

v jedné velké firmě a maminka pracuje jako účetní a učí nás, jak správně zacházet s penězi, protože tomu oba dobře rozumí. Před měsícem jsem oslavil své osmé narozeniny a moji rodiče se rozhodli, že mi začnou dávat kapesné. Měl jsem z toho obrovskou radost. Až do té doby, než jsem zjistil, že porozumět penězům není vůbec snadné. Proto bych potřeboval vaši pomoc!

Úvodní příběh – 5. ročník

Ahoj, jmenuji se Štěpán a je mi 15 let. Dovolte mi, abych vám o sobě řekl více informací. Mezi mé nejoblíbenější činnosti patří hraní počítačových her a basketbal. Bydlím se svojí rodinou na okraji Prahy. Moji rodinu tvoří 5 členů – já, moji rodiče a dva mladší sourozenci Tonda a Ema. Tondovi je 8 let a Emě 10 let. Tonda začal před nedávnem dostávat kapesné a Ema si šetří na nové lyže. Let na to, jak jsou malí, rozumí velice dobře penězům a jejich správnému zacházení. Můj táta pracuje jako ekonom v jedné velké firmě a máma pracuje jako účetní a už od malička nás učí, jak jsou peníze důležité a jak je správně používat. Jenže ne vždy je lehké jim porozumět. V poslední době se doma setkáváme s řadou situací, kde hrají peníze velkou roli. A je klíčové umět se správně rozhodnout a vypočítat si, co je pro nás finančně výhodné a nevýhodné. A proto bychom potřebovali vaši pomoc. Chtěl bych vás za naši rodinu poprosit, jestli byste nám nepomohli s finančním rozhodováním. Pokud do toho půjdete s námi, tak vám moc děkuji a pojd'me se na to rovnou podívat!

8.2 Hodnocení pracovních listů

Pracovní listy byly pilotovány celkem na šesti školách 98 žáky. Před započítáním pilotáže obdržely pedagožky všechny potřebné materiály, které se vážou k danému pracovnímu listu – metodickou příručku, příběh a řešení pracovnímu listu. Všechny pracovní listy byly pilotovány různými pedagožkami. Zpětná vazba žáků byla získána pomocí diskuse na konci pilotáže. Po pilotáži následoval zpětnovazební rozhovor s pedagožkou. Při zpětnovazebním rozhovoru jsem se zaměřovala na následující oblasti:

- Práce pedagožky s pracovním listem – přehlednost pracovních listů a metodiky, obsahová a grafická stránka všech poskytnutých materiálů
- Práce žáků s pracovním listem – přehlednost, obsahová a grafická stránka pracovních listů
- Náročnost pracovních listů – nejtěžší úloha, nejlehčí úloha, úloha, které měli žáci problém porozumět

- Celkové hodnocení práce

Každý pracovní list je zhodnocen zvlášť v šesti podkapitolách.

9 Pracovní list č. 1

9.1 Metodická příručka

Název: Peníze

Ročník: 2. ročník ZŠ

Anotace: Pracovní list slouží k seznámení se s českými měnami a procvičení jejich užívání v běžném životě.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Prvouka

Organizační formy: hromadná

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků.

Žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly.

Žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace.

Žák popisuje jednoduché závislosti z praktického života.

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby, hra Já mám, kdo má, reálné mince

Časová náročnost: 90 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák si upevní získané vědomosti týkající se české měny.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák správně spojí rub a líc dané mince.

Žák seřadí mince podle jejich hodnot a podle jejich velikostí.

Žák porovná hodnoty jednotlivých mincí.

Žák dokáže rozměnit mince více způsoby.

Žák vypočítá, kolik peněz musí zaplatit a kolik peněz mu bude vráceno.

Zdroje:

JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

NAVRÁTILOVÁ, Petra. *Finanční gramotnost: učebnice žáka*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2011. ISBN 978-80-7402-106-0.

Popis pracovního listu: Pracovní list Peníze obsahuje pět cvičení, na které je určena časová dotace 90 minut. Pracovní list zahrnuje také hru s názvem Já mám, kdo má, která žákům pomůže procvičit si početní operace v oboru čísel 0–100 a zapamatovat si vizualizaci jednotlivých mincí. V pracovním listě se nachází 4 druhy cvičení. V prvním cvičení mají žáci za úkol spojit správně rub a líc konkrétní mince. Díky tomuto cvičení žáci vnímají rozdíly mezi jednotlivými mincemi, jako například rozdíly mezi tvary, barvami a velikostmi. Ve druhém cvičení žáci seřadí mince podle daných faktorů, a to podle hodnoty mincí a velikosti mincí. Třetí a čtvrté cvičení je zaměřeno na sčítání hodnot mincí a jejich porovnávání. Zde si mohou žáci všimnout, že větší počet mincí automaticky neznamená větší celková hodnota mincí. Čtvrté cvičení je obohaceno o úkol, kde mají žáci graficky znázornit různé možnosti, jak lze dané mince rozměnit. Podobně je stavěn i úkol číslo 5, který navíc obsahuje dvě krátké slovní úlohy.

9.2 Práce s pracovním listem

V úvodní části hodiny přečte učitel žákům příběh, který žáky namotivuje k řešení daných matematických úloh. Kromě úvodu je každý úkol spojen s částí příběhu. Po vyřešení každého úkolu následuje společná kontrola, která může proběhnout slovně, nebo za pomoci interaktivní tabule, kde vyučující promítne žákům pracovní list, kde budou zaznamenávat správné odpovědi. První úkol se zaměřuje na vzhled mincí. Pokud je tato úloha pro žáky těžká, může vyučující nejdříve žákům ukázat skutečné mince a společně se žáky mince popsat. Tato aktivita žákům pomůže i při řešení druhého cvičení. V prvním cvičení se vyučující může setkat ještě s jedním problémem, a to s tím, že ne všichni žáci umí spojovat pojmy čarou tak, aby se v nich nezamotali. Nabízí se nám proto několik dalších možností, jak se tomuto problému vyhnout. Namísto spojování mohou žáci mince, které patří k sobě obtáhnout stejnou pastelkou nebo označit stejným symbolem. Pokud by chtěl/a vyučující s mincemi pracovat i v jiných hodinách matematiky, mohou si žáci mince vystříhnout a spojovat rub a líc na lavici, popřípadě je slepit a používat jako jednu minci. Třetí úloha je čistě matematická. Je potřeba žákům zdůraznit, že mají počítat hodnoty mincí, ne jejich počet. Úloha obsahuje jednoduché příklady na sčítání přirozených čísel, takže by neměla žákům dělat problém. Po třetí úloze následuje hra Já mám, kdo má. U této hry existuje mnoho

variant, jak ji lze hrát. Zde jsou popsány dvě základní varianty. Další obměny této hry jsou k dispozici na internetu.

Pravidla hry Já mám, kdo má

První varianta – každý žák dostane jednu kartu (pokud je ve třídě malý počet žáků, mohou žáci dostat karet více). Vyučující vybere žáka, který přečte svoji kartu, např. „Já mám 12 Kč.“ A poté se zeptá: „Kdo má 40 Kč?“ Na jeho dotaz reaguje žák, který má na své kartě 40 Kč. Hra pokračuje do té doby, dokud se nevystřídají všichni žáci. Žáci mohou během této varianty tvořit řadu podle toho, kdo na koho bude navazovat.

Druhá varianta – ve druhé variantě se mají žáci za úkol seřadit podle nejvyšší hodnoty mincí po nejnižší hodnotu mincí. Žáci se řídí hodnotou mincí u věty, Kdo má.

Čtvrtá úloha prověří u žáků kromě početních schopností také jejich schopnosti kombinatorické. Žáci mají za úkol nakreslit danou částku třemi způsoby, kdy u každého způsobu použijí rozdílnou kombinaci mincí. Nejsou zde limitováni počtem mincí, proto má úloha mnoho řešení. Doporučuji nechat žáky přijít na co největší počet kombinací mincí, které pak mohou zaznačit na tabuli. V posledním cvičení naopak limitováni jsou a zde musíme dbát na přesné dodržování zadání. Na závěr mají žáci vypočítat dvě krátké slovní úlohy. Po vyřešení celého pracovního listu může vyučující se žáky provést reflexi vyučovací hodiny – probrat s nimi, co se jim líbilo nebo nelíbilo, která úloha pro ně byla těžká nebo lehká a podobně.

9.3 Příběh k pracovnímu listu

Úkol č. 1 a č. 2

Nejprve je důležité vědět, jaké v České republice používáme mince a bankovky. Mince mají různé tvary, barvy, velikosti, hmotnosti a hodnoty. Každá mince má svůj rub a líc. Přední strana mince se nazývá líc a zadní strana se nazývá rub. Jenže jaký rub a líc patří k sobě? Spojte správně rub a líc mince a přiřaďte k minci její hodnotu. Jakmile budete hotovi, seřaďte mince podle velikosti a podle jejich hodnot.

Úkol č. 3

Jakmile jsem tomuto porozuměl, hned jsem měl ze sebe větší radost. Šel jsem se rovnou podívat do své peněženky abych zjistil, jaké mám u sebe mince. Uviděla mě sestra Ema a hned se ke mně přidala. Proto mě napadlo porovnat, kdo z nás má více peněz.

Úkol č. 4

Další den jsme to zkusili znovu. Včera vyhrála Ema, ale dnes jsem si byl jist, že vyhraji já. Maminka nám dala každému 50 Kč, abychom si mohli koupit svačinu. Pojďme zjistit, komu zbylo více peněz.

Úkol č. 5

Měl jsem pravdu, Ema měla tentokrát méně peněz než já. Za zbylé peníze a za peníze, které jsem dostal jako kapesné jsem si chtěl koupit nové vydání časopisu ABC, které stojí 54 Kč. Došel jsem do trafiky a dal jsem paní prodavačce sto korunovou bankovku. Paní prodavačka mi oznámila, že mi nemůže vrátit peníze, protože nemá dostatek mincí. Poprosila mě, jestli bych si nemohl své peníze rozměnit. Jelikož máme trafiku kousek od domu, zašel jsem domů a poprosil jsem maminku, aby mi mé peníze rozměnila. Než mi mé peníze rozměnila, tak jsem přemýšlel nad tím, jakými způsoby mi může mé peníze rozměnit. Pojďme je zkusit společně nakreslit.

Konec práce s pracovním listem

Maminka mi mé peníze rozměnila a já jsem si koupil časopis, který jsem si přál delší dobu. Mám z něj velkou radost a moc vám děkuji, že jste mi pomohli se zorientovat v českých mincích a v tom, jak s nimi máme zacházet.

9.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Peníze byl pilotován na Základní škole Česká ves ve druhé třídě, kterou navštěvuje 20 žáků. Podle slov vyučující byly pro ni všechny poskytnuté materiály přehledné, srozumitelné a dostačující. Největším problémem vyučovací hodiny byl nedostatek času. Pilotáž proběhla ve výuce matematiky, která trvala 45 minut. Nebylo tedy možné stihnout ve výuce vypočítat všechny příklady, což lze vidět na poskytnutých fotografiích vyplněných pracovních listů, které jsou součástí příloh. Vyučující mi proto navrhla zvýšit časovou dotaci na 90 minut. Díky časovému presu nebyla v této hodině vyzkoušena hra Já mám, kdo má. Vyučující se hra ale velice líbila, proto ji vyzkoušela se žáky následující den. Co se žáků týče, všechna cvičení byla pro žáky srozumitelná a bezchybně zadána. Obtížnost byla také dobře zvolena. Příklady nebyly pro žáky ani moc složité, ani moc jednoduché, proto žáci neuvledli konkrétní příklady cvičení, které by byly pro ně obtížné. Příběh byl pro žáky zajímavý, dokázal je zaujmout a s grafickou stránkou

pracovních listů byly žáci také spokojeni. Nejvíce se žákům líbila hra Já mám, kdo má, která je vytvořena tak, že ji lze hrát ve více hodinách matematiky různými způsoby. Společná kontrola probíhala po jednom až dvou cvičeních a vyučující se žáky probírala různé možnosti řešení, které zapisovali žáci na tabuli. Vyučující umožnila žákům používat při vyplňování pracovního listu papírové mince, které žáci běžně používají v hodinách matematiky. Celkově vyučující i žáci hodnotí pracovní list kladně.

10 Pracovní list č. 2

10.1 Metodická příručka

Název: Nákup

Ročník: 2. ročník

Anotace: Pracovní list slouží k procvičení odhadů a k procvičení manipulace s českými mincemi.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Český jazyk

Organizační formy: hromadná, skupinová

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků.

Žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace.

Žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly.

Žák popisuje jednoduché závislosti z praktického života.

Žák doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel.

Žák plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti.

Pomůcky: pracovní list, psací pomůcky, mince – papírové, plastové (z různých deskových her), leták, hračky

Časová náročnost: 60 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák dokáže vypočítat a odhadnout cenu nákupu.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák zhodnotí možnosti svého nákupu a vybere ty nejlepší.

Žák porovná ceny zboží.

Žák odhadne cenu zboží a cenu nákupu.

Žák vyhledá v textu požadované informace.

Zdroje:

BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Tvoje peníze: jak zacházet s penězi (a proč)*. Ilustroval Mark BEECH, přeložil Kateřina ČERMÁKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2321-3.

HOMMER, Petr. *Už umím šetřit!: o penězích, hospodaření a lákadlech nejen na internetu*. V Brně: Edika, 2022. ISBN 978-80-266-1802-7.

Popis pracovního listu: Pracovní list Nákup obsahuje tři cvičení a jednu didaktickou hru. Časová dotace u tohoto pracovního listu je odhadnuta na 60 minut. Didaktická hra Nákup je hrou dramatickou, ve které si žáci vyzkoušejí roli zákazníků i prodavačů. Tato hra jim pomůže k vyřešení prvního cvičení, kde se žáci musejí rozhodnout, které hračky si mohou finančně dovolit a které nikoliv. Navazuje na to druhé cvičení, kde žáci porovnají ceny jednotlivých hraček a seřadí ceny podle velikosti. Ve třetím cvičení si žáci vyzkoušejí odhadnout cenu potravin, což může být pro žáky těžké. Svoje tipy si následně ověří ve skupinové práci, kde žáci budou vyhledávat v nákupním letáku skutečné ceny potravin. Se skutečnými cenami potravin následně vypočítají 3 krátké příklady, díky kterým si procvičí číselné operace od 0-100. Poslední úkol je zaměřen na manipulaci s českými mincemi. Žáci zde vyberou takové mince, které budou odpovídat přesné ceně nákupu.

10.2 Práce s pracovním listem

Před začátkem vyučovací hodiny je potřeba, aby měl vyučující nachystané všechny potřebné pomůcky k didaktické hře Nákup – hračky, cenovky a peníze pro děti. Záleží pouze na vyučující/m, jaké peníze pro žáky zvolí. Využít může například peníze z deskových her, jako jsou Monopoly, Dostihy a Sázky, Cashflow a didaktické hry, které jsou určeny k rozvoji finanční gramotnosti (Malá tržnice, Finanční svoboda apod.). Další z možností je výroba peněz, které si žáci mohou vyrobit v hodinách pracovních činností. V neposlední řadě existují již předtištěné dětské peníze, které si může učitel nakoupit do hodin matematiky. Každý žák obdrží 100 Kč. Pokud nemá vyučující k dispozici hračky, stačí použít obrázky hraček z časopisů, novin, nebo si kartičky s obrázky hraček může vyrobit. Pro účely této hry postačí také různé pomůcky, které vyučující nalezne ve své třídě.

V úvodní části hodiny namotivuje vyučující žáky příběhem o narozeninové oslavě. Na ten naváže samotnou didaktickou hrou. Z počátku doporučuji, aby se vyučující ujal/a role prodavačky nebo prodavače. Vyučující uvítá žáky ve svém obchodě a ukáže žákům, jaké hračky nabízí a kolik korun každá hračka stojí. Poté si žáky postupně volá ke svému stolu

a ptá se jich, jaké hračky si mohou koupit, pokud mají k dispozici určitou částku. Každému žákovi nadiktuje vyučující jinou částku a zbytek třídy žáka kontroluje. Vyučující si dává pozor na to, aby se vystřídali všichni žáci. Následně si mohou žáci role vyměnit. Vyučující rozdělí žáky do dvojic, kdy jeden z dvojice bude prodavač a druhý zákazník. Prodavač bude prodávat stejné hračky, jaké prodával/a vyučující. Zákazník si nyní může vybírat, jaké hračky si koupí. Jeho úkolem je správně vypočítat cenu nákupu a zaplatit správnou částku prodavači. Úkolem prodavače je také správně vypočítat cenu nákupu a vrátit zákazníkovi peníze. Pokud se stane, že zákazník zaplatí málo peněz nebo naopak prodavač vrátí málo peněz zákazníkovi, je pouze na dětech, aby tuhle situaci vyřešili. Hru lze hrát také ve skupinách, kdy jedna polovina třídy budou prodavači a zbytek zákazníci. Díky této hře se učí mezi sebou lépe komunikovat a vštěpují si základy daných sociálních rolí.

Po didaktické hře se žáci vrátí k práci s pracovním listem, kde žáky čeká cvičení, které na hru navazuje. Po každém vyplněném cvičení následuje společná kontrola, která může proběhnout slovně, nebo na tabuli, kde vyučující promítne žákům zadání a budou zde vpisovat správné výsledky. V prvním cvičení mají žáci vybrat 3 kombinace dvou různých hraček, které mohou koupit za 100 Kč. Kombinací lze vytvořit více. Je proto dobré nechat žákům na vyřešení tohoto úkolu více času. Postupně pak žáky vyvoláváme, aby nám sdělili svá řešení. Snažíme se žáky motivovat, aby se i po nalezení tří kombinací snažili přijít na nová řešení. Po kontrole prvního cvičení následuje úkol, kde mají žáci seřadit hračky podle jejich ceny. K dispozici mají 19 hraček, proto je potřeba je upozornit, aby si dávali pozor na to, aby žádnou hračku nevynechali a aby několikrát zkontrolovali ceny hraček. Poslední cvičení je rozděleno do čtyř menších úkolů. První dva úkoly jsou zaměřeny na odhad a práci s nákupním letákem. Zde se prověří i schopnost žáků orientovat se v různých textech. Při kontrole odhadů cen může vyučující zapisovat odhady žáků na tabuli a vést krátkou diskusi o tom, který žák měl podle třídy nejbližší odhad. Následuje práce s nákupním letákem. Leták promítne vyučující na interaktivní tabuli a úkolem žáků bude v letáku najít správné ceny potravin. U tohoto cvičení je možné pracovat s reálnými nákupními letáky. Ty ale obsahují desetinná čísla, se kterými žáci v hodinách matematiky nepracovali. Proto je důležité upravit ceny tak, aby s nimi žáci mohli pracovat. Záleží tedy pouze na vyučujícím, která varianta je pro jeho žáky přijatelnější. Jakmile žáci najdou potřebné ceny, vypočítají 3 příklady, ve kterých zjištěné ceny použijí. Posledním úkolem žáků je vybrat z nabídky českých mincí takové mince, které použijí při zaplacení částky 37 Kč. Tato úloha by neměla žákům dělat žádné potíže. Vyučovací hodina bude ukončena příběhem a krátkým zhodnocením, ve

kterém vyučující zjistí, co bylo pro žáky složité, nebo naopak lehké, která aktivita se jim nejvíce líbila apod.

10.3 Příběh k pracovnímu listu

Před zahájením práce s pracovními listy

Můj kamarád Tobiáš má v sobotu narozeninovou oslavu, kde oslaví své osmé narozeniny. A já jsem byl na tuhle oslavu pozván. Proto jdu dneska po škole společně s mojí maminkou koupit Tobiášovi dárky. Jenže vůbec nevím, co mu mám koupit a kolik to vůbec bude stát. Ještě jsem nic tak velkého, jako je narozeninový dárek nekupoval. A proto jsem si řekl, že bych si to mohl nanečisto vyzkoušet. Poprosil jsem své kamarády ze školní družiny, aby si se mnou zahráli na obchod. Pojd'te si to zkusit také.

Úkol č. 1 a 2

Výborně, tak už víme, jak na to. Pojd'me se podívat na dárky pro Tobiáše.

Úkol č. 3a

Tobiášova oslava se moc povedla a dárky ode mě se mu líbily, z čehož jsem měl velkou radost. Další den jsme šli celá rodina nakupovat potraviny. Maminka si před nákupem udělala nákupní seznam a ten mi svěřila. Jenže na něm nebylo napsáno, kolik peněz stojí každé zboží. Tak tatínka napadlo, že si zahrajeme hru. Naším úkolem je si tipnout, kolik každé zboží stojí. Kdo bude mít nejvíce správných tipů, tak vyhraje. Zkuste si to zahrát s námi.

Úkol č. 3b, c

Nakonec v naší soutěži vyhrál brácha Štěpán. Jakmile soutěž skončila, tak mě maminka poprosila, abych podle letáku, který nám dnes donesla paní pošťačka, doplnil správné ceny do nákupního seznamu. Myslel jsem si, že to bude brnkačka, ale tak snadné to nakonec nebylo. Umíte se orientovat v nákupních letácích? Vyzkoušejte si to.

Úkol č. 3d

Maminka mi poté poděkovala, protože jsem jí tím ušetřil práci, a tak nám nákupy trvaly jen chvíli. Každý člen rodiny se zapojil do nakupování. Za odměnu maminka slíbila mně, Emě a Štěpánovi něco dobrého na zub. Poprosil jsem ji, jestli by mi nekoupila bonbóny.

Konec práce s pracovním listem

Moc jsem si na bonbónech pochutnal! Ale bez vaší pomoci bych je nedostal, a tak všem moc děkuji, že jste mi pomohli.

10.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Nákup byl pilotován na Fakultní základní škole Olomouc, Hálkova 4. Pilotáže se zúčastnilo 11 žáků. V úvodní části hodiny přečetla vyučující žákům pouze některé části příběhu, neboť podle jejích slov nemají její žáci kladný vztah k četbě příběhů. Nejvíce žáky bavila první aktivita. Při hře na obchod používali žáci věci, které našli ve svých aktovkách. K platbě používali papírové mince, které se žáky využívá vyučující pravidelně v hodinách matematiky. Aktivita byla organizována tak, že polovina třídy si zahrála roli prodavačů a zbytek třídy byli zákazníci. Vyučující zastávala pouze roli pozorovatele. Žáci v roli zákazníků si mohli vybrat, ke komu půjdou nakupovat a žáci v roli prodavačů si zvolili libovolné ceny svého zboží. Žáci si role následně prohodili a celá aktivita trvala 20 minut. Následovala krátká diskuse o průběhu hry. Žáci mají mezi sebou velice dobré vztahy, proto při didaktické hře nenastaly žádné komplikace. Zbytek úkolů v pracovním listě zabralo 40 minut. Úkoly byly pro žáky srozumitelné, přehledné a grafické provedení listů se žákům líbilo. Úkoly byly dobře vyvážené, nejnáročnější úkol byl podle slov žáků úkol č. 2, neboť zde žáci museli hodně psát a psaní jim zabralo hodně času. Vyučující v hodině nenarazila na úkol, kterému by žáci nerozuměli. Překvapující bylo cvičení, kde měli žáci tipovat ceny zboží. Tipy žáků se výrazně nelišily od reálných cen. Tipy žáků zapisovala vyučující na tabuli. Vyučující hodnotí kladně nejen materiály žáků a jejich zpracování, ale také metodickou příručku, která je velice obsáhlá. Kromě toho je také přehledná a pracovní list a jeho řešení jsou i graficky velice dobře zpracovány. Všechny poskytnuté materiály byly ze strany vyučující i žáků ohodnoceny kladně.

11 Pracovní list č. 3

11.1 Metodická příručka

Název: Rozpočet

Ročník: 2. ročník

Anotace: Pracovní list slouží k seznámení žáků s novým učivem, které se týká rozpočtu, konkrétně osobního rozpočtu.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Prvouka

Organizační formy: hromadná

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků.

Žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly.

Žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace.

Žák doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel.

Žák popisuje jednoduché závislosti z praktického života.

Pomůcky: pracovní list, psací pomůcky, sešit

Časová náročnost: 60 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák se seznámí s pojmem rozpočet a naučí se základní znalosti, které jsou potřeba k sestavení osobního rozpočtu.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák vysvětlí rozdíl mezi příjmy a výdaji.

Žák rozhodne, které položky patří do příjmů a do výdajů.

Žák doplní částky do osobního rozpočtu.

Zdroje:

ŠULC, Petr. *Naučme se hospodařit: finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Pierot, [2014]. ISBN 978-80-7353-338-0.

JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

Popis pracovního listu: Pracovní list Rozpočet je tvořen ze čtyř cvičení a dvou úkolů, na které je určena časová dotace 45 minut. První dvě cvičení patří do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Žáci mají nejprve za úkol spojit správnou definici s konkrétním pojmem. Na základně toho pak mají roztrdit pojmy do správných kolonek, a to do příjmů nebo do výdajů. Nejprve si třídění vyzkouší nanečisto v jednoduché hře, následně pak v pracovních listech. Po osvojení těchto základní pojmů se žáci ve třetím cvičení učí, jak se vypočítá celkový rozpočet. Díky tomuto cvičení si žáci zopakují početní operace v oboru čísel od 0-100. Aby si tuhle látku více osvojili, vypočítají si žáci více rozpočtů do svých sešitů. Poslední cvičení se zaměřuje na doplnění správných částek do osobního rozpočtu. Kromě toho si zde žáci vyzkoušejí všechny kroky z předešlých cvičení, tedy výpočet příjmů, výdajů a celkového rozpočtu.

11.2 Práce s pracovním listem

Před zahájením práce s pracovním listem je potřeba, aby si vyučující nachystal/a potřebné věci pro dva úkoly, které slouží k upevnění nových znalostí.

V úvodní části hodiny namotivuje vyučující žáky příběhem o rodinné dovolené. Kromě úvodu se příběh čte žákům v průběhu vyučovací hodiny, neboť každý příklad v pracovním listě je motivovaný částí příběhu. Po vyplnění každého příkladu v pracovním listě následuje společná kontrola. Pro rychlejší kontrolu si může vyučující pomoci interaktivní tabulí, na kterou nasdílí pracovní list, který budou žáci chodit postupně vyplňovat. V příběhu se objevují pojmy rozpočet, příjmy a výdaje, které jsou pro mnohé žáky neznámé. Je proto dobré po přečtení úvodní části příběhu s žáky vést diskusi na toto téma. Důležité je také ze strany učitele si ověřit, zda žáci pojmům rozuměli a popřípadě je žákům znovu vysvětlit. Následně si jejich znalosti vyučující ověří v prvním cvičení v pracovním listě. Definice daných pojmů jsou napsány jednoduše, aby jim žáci druhého ročníku zvládali porozumět. Po vyplnění prvního cvičení následuje první úkol. Zde je potřeba, aby si vyučující přichystal/a seznam příjmů a výdajů, které bude diktovat žákům a ti podle domluvených signálů budou rozeznávat, zda daná položka patří do skupiny příjmů nebo do skupiny výdajů. Díky tomuto cvičení si žáci více osvojí nové znalosti, které využijí ve druhém cvičení. Zde žáci barevně vybarví příjmy a výdaje. Pokud by nastala situace, ve které by stále žáci nechápali rozdíl mezi příjmy a výdaji, je důležité tyhle pojmy znovu probrat se žáky.

Vyučující může využít například výukovou metodu s názvem Mimoszemšťan, kdy si učitel zahraje na mimoszemšťana, který nerozumí lidské řeči a žáci se mu budou snažit vysvětlit daný pojem, v tomto případě příjmy a výdaje. U třetího cvičení je velice klíčové, aby si žáci dobře zapamatovali vzorec pro výpočet rozpočtu. Tabulka je sestavena tak, aby se v ní žáci lehce zorientovali. Přesto je důležité, aby se vyučující ujistil, že se v ní žáci dokážou orientovat. Poté, co se v tabulce zorientují a vypočítají správně třetí příklad, následuje druhý úkol, kde si více procvičí výpočty rozpočtů. Zde je také důležité, aby měl vyučující předem nachystané jednoduché příklady rozpočtů, které by žáci zvládli vypočítat. Jakmile si bude vyučující jist/a, že žáci problematice porozuměli, může se se žáky společně přesunout na poslední cvičení. Zde mají za úkol žáci doplnit správné částky tak, aby korespondovaly se zadáním. U tohoto příkladu mohou mít žáci různé výsledky, nicméně by vyučující měl/a dbát na to, aby zde žáci doplňovali reálné částky. Vyučovací hodinu ukončí vyučující krátkou diskusí, ve které zjistí, jak se žákům pracovalo s pracovním listem, zda byla pro ně látka srozumitelná a pokusí se od žáků zjistit, co se jim na tomto pracovním listě líbilo a co by naopak změnili.

11.3 Příběh k pracovnímu listu

Před zahájením práce s pracovními listy + úkol č. 1

Před pár dny jsem zaslechl vážný rozhovor mezi mojí maminkou a tatínkem. Bavili se o letní dovolené a během tohoto rozhovoru zmínili několik slov, kterým jsem vůbec nerozuměl. Zašel jsem proto za nimi a zeptal se jich, co ta slova znamenají. Tatínek totiž řekl mamince, že před tím, než vyberou dovolenou, je potřeba si sestavit rodinný rozpočet. Zeptal jsem se jich proto, co to ten rozpočet znamená. Maminka mi na to řekla, že je to přehled příjmů a výdajů. Ale já jsem nerozuměl ani těmto slovům. Tatínek doplnil maminku a řekl, že příjmy jsou peníze, které získáváme. A výdaje jsou peníze, které utrácíme. Tak už jsem tomu konečně porozuměl! Ale pojďme si to pro jistotu společně zopakovat.

Úkol č. 2 + hra

Po konverzaci s rodiči přišel za mnou brácha Štěpán, který mi řekl, že si dělá osobní rozpočet každý měsíc. Tak jsem ho poprosil, jestli by mě naučil, jak se takový rozpočet dělá. Ten mi předložil seznam věcí, které patří mezi příjmy a výdaje a řekl mi, ať je rozdělím do dvou skupin. V jedné skupině budou příjmy a ve druhé výdaje. Pomůžete mi s tím?

Úkol č. 3

Tak jsme to zvládli! Štěpán mě pochválil a ukázal mi, jak takový rozpočet vypadá. Je to tabulka, kde na levé straně jsou napsané všechny příjmy a na pravé straně jsou napsány výdaje. Až to všechno sepíšeme, tak sečteme zvlášť příjmy a zvlášť výdaje. To zní zatím celkem snadně, že? A nakonec odečteme příjmy od výdajů a tím získáme rozpočet. Abych si to lépe zapamatoval, tak mi Tonda přichystal jeho rozpočet a dal mi za úkol, abych ho dopočítal.

Úkol č. 4

Zaslechla nás Ema a došla se podívat, co to se Štěpánem děláme. Ta mi poté sdělila, že už si 3 měsíce také vede osobní rozpočet a řekla mi, že mi ho klidně ukáže. Měla v něm správně napsané příjmy a výdaje, ale chyběly jí tam peněžní částky. Tak jsem se jí nabídl, že jí pomůžu její rozpočty dodělat.

Konec práce s pracovním listem

Bál jsem se, že tomu neporozumím, ale nakonec to nebylo tak těžké. Ale nezvládl bych to bez vaší pomoci. Mockrát vám děkuji a doufám, že jste se dozvěděli něco nového.

11.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Rozpočet byl pilotován na Základní škole Samotišky. Pilotáže se zúčastnilo 13 žáků. Na začátku vyučovací hodiny propojila vyučující finanční gramotnost s českým jazykem. Motivační příběh rozdělila na několik částí a ke každé části přidala adresu. Z příběhu vytvořila dopisy, které očíslovala a rozházela po třídě. Úkolem žáků bylo dopisy najít a uspořádat je podle čísel. Následně se žáci s vyučující krátce bavili o adresách, o kterých se žáci učili v předešlých hodinách českého jazyka. Po splnění úkolů žáci postupně četli dopisy. Po motivaci následovalo vyplňování pracovního listu. Téma rozpočet bylo pro žáky nové. Velkou část hodiny zabralo vysvětlování základních pojmů spojených s tímto tématem. Z tohoto důvodu mi vyučující doporučila zvýšit časovou dotaci na 60 minut. Pracovní list stihla se žáky vyplnit za 45 minut, ale nestihla věnovat více času doplňujícím úkolům na procvičení nové látky. Jedním z doplňujících úkolů bylo vytváření rozpočtů do sešitů. Rozpočty, které žáci vytvořili v rámci tohoto cvičení jsou k dispozici v přílohách. Co se náročnosti úkolů týče, nejsložitější cvičení byl podle slov vyučující cvičení č. 4. U tohoto cvičení si žáci často pletli strany příjmů a výdajů. Pro jednodušší práci s tímto cvičením si

žáci pomáhali papírovými mincemi, které používají běžně ve výuce matematiky. Dále si žáci nebyli jisti, zda musí vyplnit celou tabulku peněžními částkami a vymyslet nové položky rozpočtu, nebo stačí doplnit částky k existujícím položkám v tabulce. Pro lepší orientaci byla tabulka zpětně upravena tak, aby zde žáci doplňovali pouze finanční částky. Ostatní cvičení v pracovním listu byly pro žáky srozumitelné a přiměřeně složité. Celkově hodnotili žáci pracovní list jako přehledný a líbila se jim grafická stránka listu. Vyučující ohodnotila všechny poskytnuté materiály kladně. I přes fakt, že učivo bylo pro žáky nové a zpočátku komplikované byla vyučující ráda, že mohla tuto látku předat žákům prostřednictvím těchto materiálů, které obsahují velké množství informací a nápadů na realizaci výuky. Celkové hodnocení materiálů ze strany žáků i vyučující je kladné.

12 Pracovní list č. 4

12.1 Metodická příručka

Název: Brigáda

Ročník: 5. ročník

Anotace: Pracovní list slouží k procvičení práce s grafem, písemného násobení a dělení a k procvičení rozhodování o finančních nákupech.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Český jazyk, vlastivěda

Organizační formy: hromadná, skupinová

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel.

Žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel.

Žák vyhledává, sbírá a třídí data.

Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává.

Žák se orientuje v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč si spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy.

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby

Časová náročnost: 45 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák vybere nejvhodnější nabídku práce a navrhne vhodná řešení pro vyřešení finančního problému.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák vyznačí v textu nesprávné informace.

Žák porovná ceny zboží.

Žák spolupracuje ve skupině.

Žák se orientuje v grafu.

Zdroje: ŠULC, Petr. *Naučme se hospodařit: finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Pierot, [2014]. ISBN 978-80-7353-338-0.

Popis pracovního listu: Pracovní list Brigáda se skládá ze 4 cvičení, na které je určena časová dotace 45 minut. První cvičení je propojeno se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace. Úkolem žáků je v textech najít potřebné informace a podle nich se rozhodnout, který z textů nejvíce odpovídá požadavkům v zadání. Ne něj navazuje druhé cvičení, které spadá již do vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace. Zde mají žáci za úkol vypočítat dobu, která je potřeba na získání dostatečné finanční částky. Druhé cvičení je zároveň propojeno se třetím. Žáci ve skupinové práci navrhnou různá řešení, díky kterým se doba, kterou vypočítali v předešlém cvičení zkrátí. Poslední cvičení je zaměřeno na práci s grafem. Toto cvičení je rozděleno do 3 menších úkolů. Žáci díky tomuto cvičení prokážou, zda zvládnou orientaci v grafech, vyhledávání a porovnávání konkrétních údajů apod.

12.2 Popis práce s pracovním listem

V úvodní části hodiny namotivuje vyučující žáky příběhem o chlapci, který si chce koupit nový počítač. Příběh je rozdělen do menších částí, které čte vyučující žákům průběžně před započítáním práce na novém cvičení. Po vyplnění jednotlivých cvičení následuje společná kontrola, která může proběhnout tak, že žáci budou správné výsledky psát na interaktivní tabuli, kde bude promítnutý daný pracovní list. První úkol je zaměřen na orientaci v textu. Cvičení obsahuje 4 krátké pracovní nabídky, přičemž 3 obsahují informace, které nesedí se zadáním. Úkolem žáků je najít nesrovnalosti v textech. Jedná se o jednoduché cvičení, ve kterém se prokáže, zda se žáci umí orientovat v různých typech textů. Druhé cvičení je již složitější. Obsahuje velké množství údajů, a proto je důležité, aby si žáci text důkladně přečetli a dokázali určit, které informace při počítání využijí. Pro nadanější žáky můžeme přidat úkol navíc a to ten, že vypočítanou dobu v měsících převedou na roky, dny apod. V dalším cvičení pracují žáci ve skupinách. Záleží pouze na vyučující/m, jak žáky do skupin rozdělí. Třída může mít předem vytvořené skupiny, ve kterých žáci pracují i v jiných předmětech. Pokud je takhle rozdělené nemá, může vyučující žáky nechat vytvořit si své vlastní skupiny. Zde ale vzniká určité riziko, kdy bude například jedna skupina tvořena silnějšími žáky, kteří budou mít příklad vyřešený během několika minut, druhá skupina bude naopak složena ze slabších žáků, kterým úkol bude dělat problém, nebo skupina bude tvořena žáky, kteří pracovat nechtějí a úkol za ně vyřeší pouze část skupiny. Je proto vhodné, aby skupiny vytvořil/a vyučující. K tvoření skupin může použít tzv. „losovátka“, která

mohou žáci vyrobit v hodinách pracovních činností. Jedná se o dřívka, kde budou napsány například názvy zvířat, věcí a barvy. Každý žák si následně vylosuje jedno dřívko a podle informace, která bude na dřívku napsána se rozdělí do skupiny, která bude obsahovat žáky, kteří si vylosovali stejnou informaci. Co se týče počtu žáků ve skupině, ideální počet je 4–5 žáků. Záleží ale na počtu žáků ve třídě a na prioritách vyučující/ho. Jakmile budou skupiny vytvořeny, nechá vyučující žáky samostatně pracovat. Po dokončení samostatné práce následuje prezentace návrhů. Návrhy žáci prezentují před celou třídou a zapisují je na tabuli. Po prezentaci všech skupin vyučující začne krátkou diskusí, kde společně žáci proberou, který z uvedených návrhů je nejvýhodnější. V posledním úkolu se žáci zaměří na práci s grafem. Před začátkem práce je důležité, aby si byl vyučující jist, že žáci grafu rozumí. Pokud by jemu nerozuměli, popíšíou daný graf žáci společně s vyučujícím. Následné úkoly spojené s grafem nejsou složité, jedná se pouze o správné vyhledávání informací v grafu. Učující ukončí vyučovací hodinu krátkou reflexí, díky které zjistí, jak se žákům pracovalo ve skupinách, jaké cvičení bylo pro žáky těžké, zda zadání porozuměli apod.

12.3 Příběh k pracovnímu listu

Před zahájením práce + Úkol č. 1

Mým snem je mít svůj vlastní herní počítač. Přeji si ho už hodně dlouho. Jenže moji rodiče mi říkají, že herní počítač je drahá věc a že teď musí šetřit na jiné věci. Proto jsem se rozhodl, že si na něj našetřím sám. Ale za kapesné, které dostávám od rodičů si na něj našetřím až za dlouhou dobu. Musím si proto najít brigádu. Problém je v tom, že jsem doposud žádnou brigádu neměl a nevím, jak to na takové brigádě chodí. Táta mi poradil, abych se podíval do novin nebo na internetu na různé nabídky brigád a vybral takovou, která mi bude nejvíce vyhovovat. Pomůžete mi s tím?

Úkol č. 2

Zašel jsem do Cukrárny Bonbon a zeptal se, jestli by mě vzali jako prodavače zmrzliny. Souhlasili a já jsem byl moc rád, protože jsem si našel svoji první brigádu! Domluvil jsem se se svým vedoucím na tom, že budu chodit prodávat zmrzlinu 2 víkendy v měsíci. Jakmile jsem došel domů, napadlo mě si spočítat, za jak dlouho si vydělám na nový herní počítač.

Úkol č. 3

Nečekal jsem, že to bude trvat tak dlouho. Snažím se vymyslet jiné způsoby, jak bych si na počítač vydělal rychleji, ale bohužel mě nic nenapadá. Napadá vás něco?

Úkol č. 4

Máte super nápady! Děkuji za pomoc. Domluvil jsem se se svým vedoucím, že budu chodit pracovat do cukrárny častěji, abych si dříve vydělal na nový počítač. Po 3 měsících práce v cukrárně mě napadlo se podívat na internet, abych zjistil, zda pořád nabízejí můj vysněný počítač. Naštěstí se stále prodává, jenže za úplně jinou cenu, a to mě zmátlo. Pod nabídkou počítače jsem našel internetovou diskusi, kde se řešily časté změny cen, a to včetně ceny tohoto počítače. Jeden pán si dal práci s tím, že vypracoval graf, ve kterém se ukazují změny ceny počítače v jednotlivých měsících. Pojďme se na něj podívat.

Konec práce s pracovním listem

Děkuji vám za veškerou pomoc. Pomohli jste mi vybrat brigádu a poradili mi, jak si vydělat více peněz! Zbytek už musím zvládnout sám. Tak mi držte palce!

12.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Brigáda byl pilotován 24 žáky na Základní škole a Mateřské škole Olomouc, Řezníčkova 1. Pilotáž proběhla ve třídě, která byla označena za problémovou. První komplikace nastala u úvodního příběhu. Příběh byl pro žáky nudný a nedokázal je namotivovat. Z tohoto důvodu se vyučující rozhodla zbytek příběhu vynechat. Motivace žáků této třídy je problémem ve všech předmětech, které se na ZŠ Řezníčkova vyučují. Podle slov vyučující žáci odmítají pracovat na věcech, které je nebaví, i když se je vyučující snaží namotivovat různými způsoby. Pracovní list hodnotí žáci jako přehledný, srozumitelný a dobře graficky zpracovaný. Co se úkolů týče, nejtěžší úkol byl pro žáky úkol č. 2. Problémem byl počet informací, které cvičení obsahovalo. Někteří žáci nevěděli, jak se mají k výsledku dopočítat. Vyučující si ale myslí, že příklad nebyl pro žáky těžký, neboť žáci, kteří mají obvykle v matematice problémy dokázali příklad správně vypočítat. Důvod, proč žáci označili úkol č. 2 jako nejtěžší byla podle vyučující jejich nechuť pracovat. Pracovní list byl pilotován v první vyučovací hodině a několik žáků odmítalo pracovní list vyplňovat, neboť je příklady s penězi nebavili a nechtěli ráno počítat. Zbylé úkoly nebyly pro žáky komplikované. Menší problém nastal u třetího úkolu. Žáci v této třídě neradi pracují ve

skupinách. Dokážou pracovat pouze ve dvojicích nebo samostatně. Proto vyučující nechala žáky, aby se rozhodli, zda úkol vyplní sami, nebo s pomocí jednoho spolužáka. Nejjednodušší úloha byla naopak pro žáky úloha s grafem. Pozitivní hodnocení pracovním listům udělila vyučující. Té se pracovalo se všemi materiály velice dobře. Označila je za srozumitelné, přehledné a velice pěkně zpracované. V pracovním listě nenašla žádný úkol, který by byl špatně zadán a kterému žáci nerozuměli. Celkové hodnocení všech materiálů k pracovnímu listu je ze strany vyučující kladné, ze strany žáků je bohužel spíše negativní.

13 Pracovní list č. 5

13.1 Metodická příručka

Název: Zahraniční měny

Ročník: 5. ročník

Anotace: Pracovní list slouží k opakování znalostí o zahraničních měnách a k opakování počítání s desetinnými čísly.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Vlastivěda

Organizační formy: hromadná, skupinová

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel.

Žák přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty.

Žák vyhledává, sbírá a třídí data.

Žák čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy.

Pomůcky: pracovní list, psací pomůcky, knihy, internet

Časová náročnost: 45 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák přepočítá zahraniční měnu na českou a opačně, pojmenuje zahraniční měny.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák spojí správnou minci s jejím názvem.

Žák vypočítá cenu nákupu.

Žák rozhodne, kdy se vyplatí měnit si peníze.

Žák se orientuje v tabulce.

Žák vyhledá potřebné informace v knihách a na internetu.

Zdroje: MIKESKOVÁ, Šárka. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň základní školy: učebnice*.

Ilustroval Dana RAUNEROVÁ. Plzeň: Fraus, 2015. ISBN 978-80-7489-252-3.

Popis pracovního listu: Pracovní list Zahraniční měny tvoří 5 úkolů, z nichž 3 obsahují řadu menších úkolů. Na vypracování pracovního listu je určena časová dotace 45 minut.

V prvním cvičení mají žáci vypočítat částku, kterou si rozmění za daný obnos českých korun. Druhé cvičení se váže ke vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Zde žáci spojí správnou zahraniční minci či bankovku s jejím správným názvem. Třetí cvičení se zaměřuje na počítání s desetinnými čísly. Obsahuje 3 menší úkoly, kdy v prvním mají za úkol žáci přepočítat zahraniční ceny na české, ve druhém sečíst částky v eurech a ve třetím spočítat částky v českých korunách. Na třetí cvičení obsahově navazuje předposlední cvičení, kde žáci mají rozhodnout, zda je finančně výhodné měnit zahraniční měny na české mince. Poslední cvičení se týká práce s tabulkou. Zde si žáci musí pečlivě prohlédnout data v tabulce a podle nich vyplnit 3 dodatečná zadání. Jedním z nich je úkol, kdy žáci pracují s literaturou nebo internetem. Jejich úkolem je vyhledat, jakými měnami se platilo v daných zemích, kde se momentálně platí eury.

13.2 Popis práce s pracovním listem

V úvodní části vyučovací hodiny přečte vyučující žákům příběh o synovi a jeho otci, který jede na zahraniční cestu. Po přečtení začne samotná práce s pracovním listem, kterou vyučující může započat krátkou diskusí o zahraničních měnách. Může s žáky řešit, jaké země navštívili, jakými mincemi a bankovkami se zde platilo apod. Zde si vyučující ověří, jak se žáci vyznají v této oblasti. Jakmile se vyučující se žáky pustí do vyplňování daných úkolů, je nutné, aby záhy po vyplnění proběhla společná kontrola, která může proběhnout tak, že žáci budou správné výsledky psát na interaktivní tabuli, kde bude promítnutý daný pracovní list. První cvičení v pracovním listě není nijak složité. Jedná se o slovní úlohu, kde žáci vypočítají počet eur, která dostanou, pokud si rozmění 5 400 Kč. Komplikovanější může být pro žáky druhé cvičení. Pokud v úvodní diskusí vyučující zjistí, že žáci nemají žádné zkušenosti se zahraniční měnou, je potřeba, aby vyučující jednotlivé měny žákům představil/a a ukázal/a jim mince či bankovky na obrázku, nebo v reálné podobě (pokud je má vyučující k dispozici). Pro lepší zapamatování vzhledu a původu mincí je potřeba dané mince popsat, ukázat žákům jejich typické znaky a důležité osoby, které jsou na nich vyobrazeny. Pokud naopak budou mít někteří žáci velký přehled o zahraničních měnách, necháme žáky popsat mince zbytku třídy. Třetí cvičení prověří znalosti žáků v počítání s desetinnými čísly. Může se stát, že se žáci v páté třídě neučili násobení desetinnými čísly. Je proto nutné jim princip prvně vysvětlit a následně je nechat samostatně pracovat na vyřešení problému. Ve čtvrtém cvičení si žáci naopak procvičí dělení desetinným číslem. I zde může nastat problém, že žáci nebudou znát princip dělení s desetinnými čísly. Postup

práce bude pro vyučující/ho stejný jak u násobení. Čtvrté cvičení je tvořeno třemi úkoly. V posledním mají žáci za úkol zjistit, zda se vyplatí měnit zahraniční peníze zpět na české. Po vyřešení tohoto úkolu může vyučující žákům vysvětlit princip nákupu zahraničních měn. V posledním úkolu se žáci zaměří na práci s tabulkou. Před prací s tabulkou projde vyučující tabulku se žáky a ptá se je na otázky týkající se dat, které tabulka obsahuje. K tabulce se vážou 3 menší příklady, kdy v prvním žáci porovnávají kurzy měn, ve druhém seřadí kurzy podle velikosti a ve třetím zvýrazní pokles či růst kurzu v tabulce. Na posledním úkolu mohou pracovat žáci ve skupinách. Počet členů skupiny a jejich složení určí vyučující. Ke splnění úkolu budou potřebovat knihy nebo tablety/počítače s připojením na internet. Záleží na materiálním vybavení školy. Pomocí zmíněných zdrojů vyhledají žáci informace týkající se zahraničních států a jejich bývalých měn. V návaznosti na pracovní list může vyučující zadat úkol i ve formě projektu, kdy si každá skupina vylosuje stát, který je zmíněný v pracovním listu. Poté o něm vytvoří krátký projekt, ve kterém shrnou, jaké platidla se v daném státu v minulosti používala. Pokud se vyučující rozhodne pro projekt, je potřeba počítat s navýšením časové dotace. Po skončení práce s pracovním listem ukončí vyučující vyučovací hodinu krátkou reflexí, kde zjistí, jaké cvičení bylo pro žáky těžké, zda žáci porozuměli zadání, jak se jim s pracovním listem pracovalo apod.

13.3 Příběh k pracovnímu listu

Před zahájením práce s pracovními listy

Táta má pro nás velkou novinu. Se svými kolegy z práce pojede na týden na služební cestu do Německa. Jak já mu závidím! Taky bych tam chtěl jet. Před tím, než odjede, je potřeba, aby si rozměnil české koruny na eura, které se v Německu používají. Víte, v jakých zemích se dále používají eura? Znáte i jiné měny?

Úkol č. 1

Hmm, znáte jich celkem dost! Šel jsem s tátou do směnárny, kde jsem zjistil, že každá měna má svůj kurz. Kurz je přepočítaná měna na české koruny. Kurzy měn se neustále mění. Dnes je kurz eura 24 Kč. Táta mě poprosil, abych mu vypočítal, kolik eur dostane, pokud si chce rozměnit 5 400 Kč. Zkuste si to také vypočítat.

Úkol č. 2

Během toho, co si táta měnil peníze jsem si všiml cedule, která obsahovala názvy různých měn. Některé jsem viděl poprvé. Jakmile si táta peníze vyměnil, zeptal jsem se ho, jak se dané měny jmenují a kde se používají. Po cestě domů mi o nich vyprávěl a doma mi na počítači ukázal, jak dané mince a bankovky vypadají. Snažil jsem se zapamatovat jejich typické znaky. Vyzkoušejte si, jestli také dokážete poznat jednotlivé bankovky a jejich hodnotu.

Úkol č. 3

Táta se už vrátil z Německa a dovezl nám každému dárek, kterým nám udělal velkou radost. Jenomže ze všech dárků zapomněl sundat cenovky. Ze zvědavosti jsem přepočítal, kolik by dárky stály, pokud by je koupil za české koruny.

Úkol č. 4

Táta na nás teda nešetřil. Během toho, co jsme si prohlíželi naše dárky nám táta vyprávěl zážitky ze své zahraniční cesty. Poté si šel vybalit a přepočítat, kolik mu zbylo peněz. Zbylo mu 123 eur. Tak mě zajímalo, co s tím teď bude dělat. Zeptal jsem se ho, jestli si je půjde znovu směnit. Odpověděl mi, že si není jistý, jestli se mu to vyplatí, protože se kurzy měn neustále mění a euro už má nyní jinou hodnotu. Pomozte mu zjistit, jestli se to vyplatí nebo nevyplatí.

Úkol č. 5

Správně jste zjistili, že se mu to moc nevyplatí. Zajímalo mě, jak jsou na tom ostatní měny. Našel jsem si na internetu tabulku, která obsahovala kurzy měn v pondělí a tabulku, která ukazovala aktuální kurz měn. Pojdme se na ně společně podívat.

Konec práce s pracovním listem

Děkuji vám za ochotu mi pomoci. Moc jste mně i mému tátovi pomohli. Snad vás počítání bavilo a uvidíme se zase příště.

13.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Zahraniční měna byl pilotován na Základní škole Osík u Litomyšle sedmi žáky. Před započítím práce s pracovním listem motivovala vyučující žáky příběhem, na který

navázala diskusí na téma zahraniční měny. Motivační příběh se velice líbil nejen vyučující, ale i žákům, které motivoval natolik, že začali o zahraničních měnách diskutovat již před plánovaným zahájením diskuse. Diskuse započala i po vyřešení druhého cvičení, kdy žáci řešili vzhled, název a zemi, ve které se danou mincí nebo bankovkou platí. Nejjednodušší cvičení bylo pro žáky cvičení č. 1. Naopak menší obtíže dělalo žákům cvičení č. 3. V době, kdy byl pracovní list pilotován se žáci v hodinách matematiky teprve seznamovali s desetinnými čísly. Z tohoto důvodu byl tento příklad pro žáky složitý. Oblíbeným cvičením vyučující bylo cvičení č. 4. Zde si žáci uvědomili fakt, že se kurzy měn neustále mění. U tohoto cvičení se žáci setkali s úlohou, které měli problém porozumět. Jednalo se o úlohu 4c. Žáci nedokázali pochopit, proč se nevyplatí tatínkovi měnit si eura na české koruny, pokud se snížila hodnota kurzu. Vyučující ale žákům následně vysvětlila, jak je tato úloha myšlena a žáci poté sami uznali, že se mu to nevyplatí. Nejoblíbenější úlohou žáků byla úloha č. 5, konkrétně 5d. Žáci vyhledávali informace na telefonech, které jim vyučující ve výuce povolila. Aktivita je zaujala natolik, že v řešení úlohy pokračovali dobrovolně i o přestávce. Vyučující hodnotila vyučovací hodinu velice pozitivně. Líbilo se jí pravidelné střídání aktivit a doplnění pracovního listu o nepočtení úlohy. Pracovní listy jsou podle vyučující i žáků přehledné, srozumitelné a dobře graficky zpracované. Vyučující hodnotí kladně i zbylé poskytnuté materiály. Celkové hodnocení pracovního listu je ze strany vyučující i žáků kladné.

14 Pracovní list č. 6

14.1 Metodická příručka

Název: Rozpočet

Ročník: 5. ročník

Anotace: Pracovní list slouží k upevnění znalostí o rodinném rozpočtu a k získání nových vědomostí o půjčkách.

Začlenění do RVP ZV:

Vzdělávací obor: Matematika

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní, digitální

Mezipředmětové vztahy: Vlastivěda, český jazyk

Organizační formy: hromadná, skupinová,

Metody: slovní, názorně – demonstrační, praktická

Očekávané výstupy:

Žák provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel.

Žák zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel.

Žák řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel.

Žák čte a sestavuje jednoduché tabulky a grafy.

Žák vyhledává, sbírá a třídí data.

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby,

Časová náročnost: 45 minut

Hlavní cíl pracovního listu: Žák vytvoří rodinný rozpočet a vybere nejvhodnější nabídku půjčky.

Dílčí cíle pracovního listu:

Žák rozhodne, které položky patří do příjmů a do výdajů.

Žák doplní položky a jejich částky do osobního rozpočtu.

Žák uvede příklady příjmů a výdajů.

Žák vypočítá finanční náklady na opravu auta.

Zdroje: JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

ŠULC, Petr. *Naučme se hospodařit: finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Pierot, [2014]. ISBN 978-80-7353-338-0.

HOMMER, Petr. *Už umím šetřit!: o penězích, hospodaření a lákadlech nejen na internetu*. V Brně: Edika, 2022. ISBN 978-80-266-1802-7.

Popis pracovního listu: Pracovní list Rozpočet tvoří 6 cvičení, z toho poslední cvičení se skládá ze 3 menších úkolů. Časová dotace pro práci s pracovním listem je odhadnuta na 45 minut. První tři úkoly spadají do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Zde si žáci zopakují znalosti o příjmech a výdajích a také se naučí jejich nové rozdělení. Ve čtvrtém cvičení se vzdělávací oblast Člověk a jeho svět prolíná s oblastí Matematika a její aplikace. Úkolem žáků je sestavit rodinný rozpočet a určit, o jaký rozpočet se jedná. V tomto příkladě si žáci procvičí sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru 0-100 000. V navazujícím příkladu žáci vypočítají, kolik stojí oprava auta, která hraje v tomto pracovním listě velkou roli. Poslední příklad se týká půjček. Žáci se v příběhu, který doplňuje pracovní list dozví, co všechno musí sledovat při výběru půjčky, na co si dávat pozor apod. Druhý úkol v posledním cvičení se týká výpočtu spoření. Na závěr mají žáci navrhnout jiná řešení, jakými mohou získat finanční prostředky na koupi/pronájem/opravu auta.

14.2 Popis práce s pracovním listem

V úvodní části vyučovací hodiny namotivuje vyučující žáky příběhem o rodičích, kteří přemýšlí nad koupí nového auta. Po přečtení příběhu si vyučující zopakuje se žáky základní pojmy, které se týkají rozpočtu. Bez znalosti základních pojmů nemohou žáci pokračovat ve vyplňování pracovního listu. Po započetí práce s pracovním listem je potřeba provádět se žáky pravidelnou kontrolu vyplněných cvičení, která může proběhnout slovně, nebo písemně s použitím interaktivní tabule. V prvním cvičení mají žáci spojit správný pojem s jeho definicí. Jedná se o pojmy, se kterými se žáci nejspíše nesetkali. Vyučující si může vybrat jednu ze dvou možností. Pokud jsou žáci finančně zdatní a rozumí základním pojmům, může vyučující nechat žáky pracovat samostatně. Žáci si podle názvů vyvodí definici pojmů a následně ji vysvětlí vyučujícímu. Pokud mají žáci problém se základními pojmy, vyučující projde definice společně se žáky a vysvětlí jim je na jednoduchých příkladech. Jako názorná ukázka může posloužit obrázek vah. Následně nechá vyučující žáky pracovat samostatně. Druhé a třetí cvičení pracovního listu slouží k opakování příjmů a výdajů. Po úvodním společném opakování by žáci neměli mít s těmito cvičeními problém. Zároveň obě cvičení připravují žáky na čtvrté cvičení. Čtvrté cvičení se týká práce s rodinným rozpočtem. Zde je

potřeba si ověřit, zda žáci porozuměli zadání a všem pojmům, které se v příkladu objevují. Dále je potřeba zjistit, zda si pamatují vzorec na výpočet rozpočtu. Pokud žáci všemu rozumí, nechá vyučující žáky pracovat samostatně a zastane roli pozorovatele, případně žákům poradí. Ke čtvrtému cvičení se váže doplňující otázka, která navazuje na první cvičení, ve kterém se žáci naučili nové rozdělení rozpočtů. Páté cvičení se týká jedné z možností řešení problému, o kterém se žáci dozví v doplňujícím příběhu. Zde mají za úkol vypočítat částku, kterou rodiče zaplatí za opravu auta za rok. Slovní úloha obsahuje několik číselných údajů, proto je důležité, aby si žáci úlohu pečlivě přečetli. Šesté cvičení pojednává o půjčkách a spoření. Před zahájením práce na daném cvičení může vyučující provést se žáky rychlý brainstorming či diskusi na tohle téma. Díky tomu vyučující zjistí, zda se žáci v této problematice orientují. Pokud ne, vysvětlí vyučující žákům základní princip půjček. Další informace o půjčkách se žáci dozví v navazujícím příběhu. Šesté cvičení se skládá ze tří úkolů. V prvním úkolu mají žáci vybrat nejvýhodnější nabídku půjčky. Musí se ale držet podmínek, které uslyší v příběhu. Při kontrole aktivity vyučující vyvolá žáky, aby zdůvodnili, proč nejsou zbylé nabídky bank výhodné. Ve druhém úkolu mají žáci vypočítat počet měsíců, za které si rodiče našetří peníze na nové auto. Úkol lze přizpůsobit nadaným dětem a to tak, že vypočítané měsíce převedou na roky, týdny, dny apod. V posledním úkolu žáci navrhnou různá řešení, jak lze obstarat finanční prostředky na nákup nového auta nebo jakými způsoby lze obstarat nové auto. Na tomto cvičení mohou žáci pracovat samostatně či ve skupinách. Záleží na prioritách vyučujícího. Řešení, které žáci vymyslí budou prezentovat na konci vyučovací hodiny. Po skončení prezentování vyučující provede se žáky krátkou reflexi vyučovací hodiny, kde zjistí, které cvičení bylo pro žáky složité nebo snadné, jak se žákům pracovalo s pracovním listem apod.

14.3 Příběh k pracovnímu listu

Před zahájením práce s pracovními listy

V naší rodině se poslední dobou neřeší nic jiného, než naše auto. Za poslední půlrok bylo už 3x v opravě. Moji rodiče proto stojí před velkým rozhodnutím, které se týká koupi nového auta. Nemohou se stále rozhodnout, jestli se jim vyplatí dávat naše staré auto pravidelně do opravy, nebo je vyjde finančně lépe, když si koupí nové. Proto se táta rozhodl že večer svolá rodinnou schůzi, kde společně probereme náš rodinný rozpočet a navrhneme různá řešení, která pomohou mým rodičům s rozhodováním.

Úkol č. 1

Chtěl jsem se na schůzi připravit a díky tomu jsem zjistil, že existují různé druhy rozpočtů. Doposud jsem pouze věděl, co to je rozpočet. Ukázalo se, že máme 3 druhy rozpočtů – vyrovnaný, přebytkový a schodkový. Zkuste správně spojit daný rozpočet s jeho definicí.

Úkol č. 2

Abychom mohli řešit problém týkající se auta, měl by být náš rozpočet buď vyrovnaný nebo přebytkový. Důležité je také vědět, jaké položky spadají do našeho rozpočtu. Sepsal jsem, proto seznam věcí, které do něj mohou patřit. Pojďme je společně roztrždit.

Úkol č. 3

Napadají vás další příjmy a výdaje, které jsem zapomněl zmínit?

Úkol č. 4

Nastala rodinná schůze. Jako první jsme začali řešit zmíněný rodinný rozpočet za tento měsíc. Každý z nás nadiktoval tátovi položky, které podle něj nesmí v našem rodinném rozpočtu chybět. Teď už nám jen chybí je správně rozdělit a zjistit, který z daných tří druhů rozpočtů máme. Pomůžete nám s tím?

Úkol č. 5

Společně jsme zjistili, že máme přebytkový rozpočet. Ale nemáme dostatek financí na to, abychom si mohli koupit nové auto. Mámu napadlo, že bychom si mohli na nové auto půjčit peníze z banky. Táta dodal, že by bylo rozumnější si první spočítat, na kolik peněz by vyšly opravy starého auta, pokud by se auto dávalo do opravy pravidelně.

Úkol č. 6

Všechny šokovalo, kolik peněz by stály opravy našeho starého auta. Proto se rodiče rozhodli, že se podívají po novém. Jelikož na nové auto nemáme peníze, tak si koupíme auto z bazaru. Po tomto rozhodnutí naše rodinná schůze skončila.

Za pár dní táta našel auto, které se všem velice líbilo. Jeho cena je 200 000 Kč. Jakmile jsme se všichni shodli na výběru auta, nastala další komplikace. Nevíme, zda je lepší si na auto půjčit z banky, nebo na něj delší dobu šetřit.

a)

Pokud si na něj půjčíme, tak je nejprve velice důležité se podívat na nabídky jednotlivých bank a vybrat tu nejvýhodnější. Pokud si půjčíte peníze v bance, je důležité vědět, jak dlouho danou částku budete splácet a kolik peněz celkem zaplatíte. Moji rodiče chtějí splácet půjčku 3 roky. Pojďme proto porovnat nabídky jednotlivých bank a pomozte nám rozhodnout, která půjčka bude pro nás nejvýhodnější.

b)

Pokud si na něj budeme šetřit, chtějí si rodiče měsíčně odložit 7 000 Kč. Jak dlouho budou šetřit, než si našetří 200 000 Kč? Napadají vás další způsoby, jak bychom mohli danou situaci vyřešit?

Konec práce s pracovním listem

Moji rodiče se zatím nerozhodli, která situace bude pro ně nejvýhodnější, ale věřím, že se, co nevidět rozhodnou. Bez vaší pomoci by jim to trvalo určitě delší dobu, proto vám za nás všechny děkuji a doufám, že se ještě někdy uvidíme.

14.4 Vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list Rozpočet byl pilotován na Základní škole Bohumínská, Slezská Ostrava. Pilotáže se zúčastnilo 23 žáků. Vyučující pravidelně zařazuje do své výuky úkoly týkající se finanční gramotnosti. Práci s pracovním listem předcházela brainstorming na téma finanční gramotnost, který zahrnoval i zmíněný rozpočet. Vyučující se díky brainstormingu ujistila, že žáci ví, co je to rozpočet a z čeho se skládá. Kromě definic žáci uvedli i několik příkladů příjmů a výdajů, které následně doplnili do třetího cvičení. Následovalo čtení příběhu. Vyučující uvedla, že se žákům příběh líbil a dokázal je dostatečně namotivovat. Co se náročnosti pracovního listu týče, žáci označili za jednoduché úkoly č. 1 a 2. Úloha č. 4 byla pro žáky s těžší, neboť někteří žáci špatně sečetli položky příjmů a výdajů, tudíž nemohli správně určit druh rozpočtu. Za náročné naopak označily žáci úkoly č. 5 a 6b. V úkolu č. 5 dělalo žákům problém určit činitele, se kterým měli daný příklad vypočítat. V úkolu 6b nedokázala téměř polovina třídy dojít na správnou početní operaci. Celkově hodnotí žáci pracovní list jako srozumitelný, přehledný a dobře graficky zpracovaný. Po celou dobu vyučovací hodiny žáci pracovali intenzivně a práce s pracovním listem je bavila. Vyučující hodnotí poskytnuté materiály velice kladně – příběh je dostatečně dlouhý, metodická

příručka je obsáhlá. Práci s pracovním listem pojala jako jednodenní projekt, jehož výsledkem byl výkres, který se skládal z nejdůležitějších informací. Fotografie výkresu je součástí příloh. Celkové hodnocení pracovního listu je ze strany žáků i vyučující kladné.

Shrnutí

Tato část práce popisuje vznik a testování pracovních listů, které jsou součástí praktické části.

Pracovní listy byly vytvořeny na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a Strategie finančního vzdělávání, ze kterých byla čerpána obsahová témata pracovních listů. Počáteční práce na pracovních listech byla zaměřena pouze na vhodnou volbu cvičení, která se týkala dané tematiky a na třídy, pro které měly být listy určeny. Nápady na vhodná tematická cvičení byly čerpány z literatury, která je uvedena v seznamu použitých zdrojů. Na základně odborných knih pro rozvoj finanční gramotnosti dětí byl k pracovním listům přidán krátký příběh, který slouží k motivaci žáků před zahájením práce s pracovními listy. Po tvorbě příběhů a úpravě pracovních listů následovalo vytvoření metodických příruček pro učitele a správných řešení pracovních listů.

Jednotlivé pracovní listy byly testovány na šesti základních školách. Z časových důvodů byl každý list vyzkoušen pouze na jedné škole. Zpětná vazba probíhala na základě zpětnovazebného rozhovoru s vyučujícím, který po skončení pilotáže pracovního listu se žáky zhodnotil průběh pilotáže.

První oblast zpětnovazebného rozhovoru se týkala práce pedagoga s pracovním listem. Rozhovor byl zaměřen na přehlednost pracovního listu i ostatních materiálů, které byly vyučujícím poskytnuty, a to konkrétně metodická příručka, motivační příběh a řešení pracovního listu. Dále byl rozhovor zaměřen na obsahovou a grafickou stránku všech materiálů. Všechny poskytnuté materiály byly vyhodnoceny všemi vyučujícími kladně. Vyučující na pracovních listech oceňovaly nejen grafické znázornění, ale i přehlednost a rozmanitost jednotlivých úkolů. Metodické příručky označily za velice obsáhlé a přehledné.

Druhá oblast zpětnovazebného rozhovoru byla zaměřena na práci žáků s pracovním listem. Žákům byly v rámci hodnocení pilotáže položeny stejné otázky jako vyučujícím. I žáci na všech školách, kde pilotáže probíhaly, byli spokojeni s grafickou stránkou pracovních listů. Ocenili také přehlednost pracovních listů. Obsahová stránka byla zkritizována u pracovního listu Brigáda, který je určen pro žáky pátého ročníků. Podle žáků bylo téma nezajímavé a z toho důvodu je nezaujal ani samotný obsah pracovního listu. Vyučující tento fakt

okomentovala tím, že byl pracovní list pilotován ve třídě, kterou je všeobecně těžké motivovat a nezáměr k učení se projevuje ve všech předmětech.

Třetí oblast zpětnovazebného rozhovoru se zabývala náročností pracovního listu. Zde se názory na pracovní listy lišily. Pracovní listy pro druhý ročník, konkrétně pracovní listy Peníze a Nákup byly podle slov vyučujících i žáků adekvátně zpracovány. Úkoly v pracovních listech byly dobře vyvážené. Problémem u pracovního listu Peníze byla časová dotace, která byla původně určena na 60 minut. Po zpětnovazebném rozhovoru s vyučující byla časová dotace na realizaci tohoto pracovního listu navýšena na 90 minut. Pracovní list Rozpočet byl dle slov vyučující pro žáky náročný jak z hlediska časového, tak z hlediska náročnosti samotných cvičení, neboť toto téma bylo pro žáky nové. Časová dotace pro realizaci pracovního listu byla původně určena na 45 minut. Na základě doporučení vyučující byla časová dotace navýšena na 60 minut. Nejobtížnějším cvičením tohoto pracovního listu bylo doplňování peněžních částek do osobního rozpočtu. Žáci se ztráceli ve vytvořené tabulce a nevěděli, zda mají do vytvořené tabulky doplňovat pouze finanční částky, nebo i nové položky osobního rozpočtu. Po zpětné vazbě bylo toto cvičení upraveno tak, aby usnadnilo žákům orientaci v tabulce.

Co se týká pracovních listů pro pátý ročník, nejméně výhrad k náročnosti pracovního listu se objevilo u pracovního listu Zahraniční měny. Tento pracovní list měl ze všech vytvořených pracovních listů nejvíce kladných ohlasů. Jediné připomínky, které byly k pracovnímu listu vzneseny se týkaly příkladů, ve kterých se objevovaly desetinná čísla. Vyučující byla s obsahem pracovního listu seznámena. Ve zpětné vazbě pouze poukázala na problém, který nastal v její třídě a nepovažovala za důležité měnit obsah těchto příkladů. Problém s náročností pracovního listu měli žáci, kteří pilotovali pracovní list Brigáda. Jak již bylo řečeno výše, žákům se nelíbila obsahová stránka pracovního listu a z tohoto důvodu nechtěli vypracovat pracovní list. Vyučující příklady v pracovním listě ohodnotila jako dobře vyvážené a přiměřeně náročné. Zmíněné úlohy zvládli vypočítat i žáci, kteří mají běžně s matematikou problémy. V pracovním listu Rozpočet určeném pro žáky pátého ročníku byly problematické dvě úlohy, a to úlohy č. 5 a 6b. V úloze číslo 5 bylo pro žáky složité najít správného činitele na výpočet příkladu. Pro zjednodušení příkladu lze obměnit zadání slovní úlohy tak, že se do slovní úlohy vloží přesný činitel. V úloze číslo 6b nedokázala téměř polovina třídy dojít na požadovanou početní operaci. Ve slovní úloze se objevují pouze dva číselné údaje, se kterými musí žáci pracovat. I přes tyto komplikace nebyla slovní úloha

upravena, neboť na její řešení lze kromě výpočtu, který je uveden v řešení pracovního listu přijít i jinými způsoby, které nejsou pro žáky složité.

Poslední oblast zpětnovazebného rozhovoru se týkala celkového hodnocení práce s pracovním listem. Práce s pracovními listy byla hodnocena kladně. 5 pracovních listů bylo hodnoceno kladně jak ze strany vyučujících, tak ze strany žáků. Pracovní list Brigáda byl bohužel hodnocen ze strany žáků negativně.

Závěr

V teoretické části této diplomové práce byly definovány pojmy finanční gramotnost a finanční vzdělávání, Národní strategie finančního vzdělávání a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Dále zde byla blíže popsána ekonomická socializace dětí a připravenost učitelů na výuku finanční gramotnosti. Na závěr byly v teoretické části popsány didaktické pomůcky a nástroje vhodné pro výuku finanční gramotnosti.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhotovení souboru pracovních listů na rozvoj finanční gramotnosti u žáků druhého a pátého ročníku základních škol. Dalším důležitým cílem bylo vytvořený soubor aplikovat ve školském prostředí. Pracovní listy byly aplikovány na šesti základních školách. Jednotlivé pracovní listy byly vyhodnoceny na základě zpětnovazebného rozhovoru s vyučující, která v rozhovoru zmínila také postoje žáků k pracovnímu listu, které získala díky zpětné vazbě, která proběhla po pilotáži pracovního listu.

Podle výsledků získaných prostřednictvím zpětnovazebného rozhovoru jsou pracovní listy vhodné k rozvoji finanční gramotnosti u žáků prvního stupně základních škol. Hodnocení pracovních listů vyučujícími a žáky se ve velké míře shodovalo, až na hodnocení jednoho pracovního listu. U hodnocení převažovaly kladné odpovědi.

Přínosem této diplomové práce je komplexní soubor pracovních listů, které mohou vyučující použít při výuce finanční gramotnosti na základní škole. Pracovní listy mohou sloužit pro opakování učiva nebo k vyvození nové látky. Pracovní listy obsahují cvičení, která jsou přiměřeně obtížná. V metodických listech se učitelé mohou dočíst, jak lze příklady zjednodušit, například pro žáky se specifickými potřebami nebo naopak příklady zpestřit pro nadané žáky. K pracovním listům byl vytvořen motivační příběh. V tomto případě záleží pouze na vyučujících, zda příběh použijí před samotnou prací s pracovními listy či nikoliv.

Závěrem práce lze poznamenat, že je důležité se nadále věnovat této problematice, neboť rozvoj finanční gramotnosti na prvním stupni základních škol je velmi důležitý pro přípravu dětí na jejich budoucí finanční život. Další možností rozvoje finanční gramotnosti u žáků prvního stupně základních škol je například tvorba pracovních listů pro 1., 3. a 4. ročníky základních škol či rozšíření témat finanční gramotnosti u žáků druhých a pátých ročníků.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0

BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Moje peníze*. V Brně: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0195-1.

BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Tvoje peníze: jak zacházet s penězi (a proč)*. Ilustroval Mark BEECH, přeložil Kateřina ČERMÁKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2321-3.

BAILEY, Gerry. *Poznáváme peníze: rozvíjejte finanční gramotnost nejmenších dětí*. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0153-1.

BUDNÁ, Marcela a Vladimíra PETRÁŠKOVÁ. *Metodické materiály pro výuku finanční gramotnosti žáků 1. stupně ZŠ*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2021. ISBN 978-80-7394-879-5.

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.

HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-74-2.

HOMMER, Petr. *Už umím šetřit!: o penězích, hospodaření a lákadlech nejen na internetu*. V Brně: Edika, 2022. ISBN 978-80-266-1802-7.

JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Druhé, upravené vydání. Praha: Fortuna, 2021-. ISBN 978-80-7373-172-4.

KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.

KOUTSKÝ, Pavel, Tereza KREJČÍ, Ladislav KARPIANUS a Tereza KARPIANUS, KNÉBLOVÁ, Michaela, ed. *Bankovkovi: postavy z českých bankovek v akci*. V Praze: Česká televize, 2019. Edice České televize. ISBN 978-80-7448-088-1.

LANIADO, Nessia. *Děti a peníze*. Praha: Portál, 2002. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-671-3.

LICHTENBERKOVÁ, Kateřina, Renata MAJVALDOVÁ, Monika HOUŠKOVÁ a Jana DOLEŽALOVÁ. *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1959-0.

MASON, Paul. *Peníze nerostou na stromech!*. České vyd. Ilustroval Mike GORDON. Říčany u Prahy: Junior, c2013. ISBN 978-80-7267-515-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-807-429-797-7.

MIKESKOVÁ, Šárka. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň základní školy: učebnice*. Ilustroval Dana RAUNEROVÁ. Plzeň: Fraus, 2015. ISBN 978-80-7489-252-3.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

NOVÁKOVÁ, Iva. *S penězi si poradím: finanční gramotnost pro žáky 1. stupně ZŠ*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1474-8.

OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4519-9.

OPLETALOVÁ, Alena. Finanční vzdělávání z pohledu prevence proti vzniku a růstu nadměrného zadlužování domácností. *Acta Humanica*. Žilinská univerzita, 2012, 9/2012(2a), 6. ISSN 1336-5126.

PETÝRKOVÁ, Lenka a Pavlína CHMELAŘOVÁ. *Základy finanční gramotnosti*. Praha: Generation Europe, 2011. ISBN 978-80-904974-8-1.

PROŠKOVÁ, Denisa. *Aby vám peníze dobře sloužily: ...a nikam neuletěly*. Praha: Romax - Roman Minařík, 2015. ISBN 978-80-905771-1-4.

PROŠKOVÁ, Denisa. *Kde rostou peníze?: první čtení o financích*. Praha: Romax, 2014. ISBN 978-80-905771-0-7.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

RIEGEL, Karel. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1185-0.

SKOŘEPOVÁ, Eva a Michal SKOŘEPA. *Chytré pohádky z lesní mýtinky: zvířátka ve světě ekonomie*. Ilustroval Eva DEL RISCO KOUPOVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4373-8.

SKOŘEPOVÁ, Eva a Michal SKOŘEPA. *Chytré pohádky z městské zahrádky: zvířátka ve světě financí*. Ilustroval Eva DEL RISCO KOUPOVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4374-5.

SKOŘEPOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ: o penězích a hospodaření*. 4. vydání. Ilustroval Lukáš FIBRICH. Praha: Fragment, 2022. ISBN 978-80-253-5906-8.

SYSLOVÁ, Barborka, Miroslav HÁŠA a Miroslav OUPIC. *Tajný deník Barborky Syslové, aneb, Cesta k finanční samostatnosti*. Ilustroval Milan LESNIAK. Praha: Profess Consulting, 2006. Arnošt Sysel a jeho rodina. ISBN 80-7259-034-0.

ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. ISBN 978-80-904823-3-3.

ŠULC, Petr. *Naučme se hospodařit: finanční gramotnost pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Pierot, [2014]. ISBN 978-80-7353-338-0.

Internetové zdroje

Cashflow pro děti - Hra - Robert T. Kiyosaki, pevná vazba, český jazyk | Hry na Martinus.cz. *Martinus.cz - Tisíce příběhů. Jedno knihkupectví*. | *Martinus.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.martinus.cz/?uItem=118906>

Dávat kapesné, když děti zlobí? | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/clanky/davat-kapesne-kdyz-deti-zlobi>

Děti a kapesné 2021 | Česká bankovní asociace. *Úvod* | *Česká bankovní asociace* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/deti-a-kapesne-2021>

Hra Finanční svoboda: Finanční svoboda [online]. Ostrava: Finanční svoboda [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://financnisvoboda.cz/hra-financni-svoboda/>

International Gateway for Financial Education - Organisation for Economic Co-operation and Development. *Home page - OECD* [online]. Copyright © OECD. All rights reserved [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-international-network-on-financial-education.htm>

International Gateway for Financial Education - Organisation for Economic Co-operation and Development. *Home page - OECD* [online]. Copyright © OECD. All rights reserved [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-recommendation-on-financial-literacy.htm>

J. D. Jayaraman, Saigeetha Jambunathan & Regina Adesanya (2021): Preparedness of early childhood teachers to teach financial literacy: evidence from the US, Education 3-13, DOI: 10.1080/03004279.2021.1939399

Jak často dávat dětem kapesné? | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/jak-casto-kapesne-detem-davat>

Kdy a jak začít s kapesným | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/kdy-zacit-s-kapesnym-a-jaka-pravidla-stanovit>

Kvído - Obchod | SVĚT-HER.CZ | Společenské deskové hry - Hrajte si!. *Společenské deskové hry | SVĚT-HER.CZ* [online]. Copyright © 2006 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.svet-her.cz/spolecenske-hry/kvido-obchod>

Má rodič mluvit do toho, jak dítě nakládá s kapesným? | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/ma-rodic-mluvit-do-toho-jak-dite-naklada-s-kapesnym>

Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © [cit. 11.08.2022]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

Ministerstvo financí ČR [online]. Copyright © [cit. 15.01.2023]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2017_Standard-financni-gramotnosti.pdf

Mluvit s dětmi o financích se vyplatí, uvědomují si rodiče. Nyní mají dobrou příležitost | Česká bankovní asociace. *Úvod | Česká bankovní asociace* [online]. Copyright © [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/mluvit-s-detmi-o-financich-se-vyplati-uvedomuji-si-cesti-rodice-nyni-maji-dobrou-prilezitost->

Mluvit s dětmi o penězích se vždycky vyplatí - Seznam Zprávy. *Seznam Native - Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://native.seznamzpravy.cz/mluvit-s-detmi-o-penezich-se-vzdycky-vyplati/>

Moje Familie [online]. Praha: OVB Allfinanz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://mojefamilie.cz/>

Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0>

O nás | FG do škol. *FG do škol | Finanční gramotnost do škola a podnikavost* [online]. Copyright © 2023 FG do [cit. 06.04.2023]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/o-nas/>

Peníze kolem nás - Základy finanční gramotnosti - ESD. *Pachner: vzdělávací software* [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.pachner.cz/vyukove-programy-95k/matematika-16k/penize-kolem-nas---zaklady-financni-gramotnosti---esd-457p>

Povídáčky u kasičky | ALIGAMES | Svět deskových her. *Svět deskových her - společenské hry pro děti i dospělé* [online]. Copyright © Svět deskových her 2006 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.svet-deskovych-her.cz/produkty/4296/povidacky-u-kasicky>

Role PSFV a její činnost | Pracovní skupina pro finanční vzdělávání | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 06.01.2023]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/role-psfv-a-jeji-cinnost>

Rozpočti si to! | interaktivní soutěž Rozpočti si to!. *Rozpočti si to! | interaktivní soutěž Rozpočti si to!* [online]. Copyright © yourchance o.p.s., 2021 [cit. 02.04.2023]. Dostupné z: <https://www.rozpocetisito.cz/>

RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz -
Jednotný metodický portál MŠMT [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.02.2023]. Dostupné
z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

Sedm kroků, jak naučit školáky hospodařit s kapesným | Česká spořitelna. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2023]. Dostupné
z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financni-vzdelavani/sedm-kroku-jak-naucit-skolaky-hospodarit-s-kapesnym>

Standard finanční gramotnosti | 2017 | Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © 2005 [cit. 15.01.2023]. Dostupné
z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

Strategické dokumenty | Pro odborníky | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#strategie>

Survey on redesigning the curriculum – Results . [online]. Copyright © [cit. 05.04.2023].
Dostupné z: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/surveys/survey-redesigning-curriculum.htm>

Vznik PSFV | Pracovní skupina pro finanční vzdělávání | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online].
Copyright © 2013, MF [cit. 13.11.2022]. Dostupné
z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/pracovni-skupina-pro-financni-vzdelavani/vznik-psfv>

Základní informace | OECD | Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?. *Ministerstvo financí ČR - proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/oecd/zakladni-informace>

Základní informace o OECD | Stálá mise České republiky při OECD v Paříži. 302
Found [online]. Copyright © OECD [cit. 06.01.2023]. Dostupné
z: https://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zakladni_informace_o_oecd/index.html

Zlatka.in. 301 *Moved Permanently* [online]. Copyright © 2017 [cit. 02.04.2023]. Dostupné
z: <https://www.zlatka.in/cs/>

Znají děti koloběh peněz v rodině? | Česká spořitelna. 301 *Moved Permanently* [online].
Copyright © [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/blog/financi-vzdelavani/vedi-deti-jaky-je-kolobeh-penez-v-rodine>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Systém finančního vzdělávání

Seznam použitých zkratk

ČBA	Česká bankovní asociace
ČNB	Česká národní banka
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OECD/INFE	Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
RVP SOV	Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Pracovní list č. 1

Příloha č. 2 – Řešení pracovního listu č. 1

Příloha č. 3 – Hra Já mám, kdo má

Příloha č. 4 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 1

Příloha č. 5 – Pracovní list č. 2

Příloha č. 6 – Řešení pracovního listu č. 2

Příloha č. 7 – Nákupní leták

Příloha č. 8 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 2

Příloha č. 9 – Pracovní list č. 3

Příloha č. 10 – Řešení pracovního listu č. 3

Příloha č. 11 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 3

Příloha č. 12 – Pracovní list č. 4

Příloha č. 13 – Řešení pracovního listu č. 4

Příloha č. 14 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 4

Příloha č. 15 – Pracovní list č. 5

Příloha č. 16 – Řešení pracovního listu č. 5

Příloha č. 17 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 5

Příloha č. 18 – Pracovní list č. 6

Příloha č. 19 – Řešení pracovního listu č. 6

Příloha č. 20 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 6

Příloha č. 1 – Pracovní list č. 1

Peníze

1. Spoj správný rub a líc mince s její hodnotou:

1 koruna česká

2 koruny české

5 korun českých

10 korun českých

20 korun českých

50 korun českých

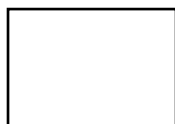
2. Seřad' mince:

a) od největší hodnoty po nejmenší hodnotu

b) od nejmenší mince po největší minci

3. Sečti hodnoty jednotlivých mincí, které mají Tonda a Ema v peněžence a porovnej je.

Tonda

Výpočet:

.....

Dohromady:

Ema

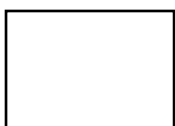

Výpočet:.....

.....

Dohromady:

Tonda

Výpočet:

.....

Dohromady:

Ema

Výpočet:

.....

Dohromady:

Tonda

Ema

Výpočet:

.....

Dohromady:.....

Výpočet:

.....

Dohromady:.....

Tonda

Ema

Výpočet:

.....

Dohromady:.....

Výpočet:

.....

Dohromady:.....

Vyzkoušej si to taky a zahraj si se svými spolužáky hru Já mám, kdo má!

4. Sečti hodnoty mincí Tondy a Emy a porovnej, který ze sourozenců má více peněz. Následně zkus nakreslit částky dětí třemi různými způsoby za použití jiných mincí.

Tonda

Ema

Tondovi zbylo:

Emě zbylo:

má více peněz než .

První způsob:

Tonda -

Ema -

Druhý způsob:

Tonda -

Ema -

Třetí způsob:

Tonda -

Ema -

5. Nakresli mince, kterými může maminka rozměnit Tondovi zadanou částku.

a)

100 Kč				
2 mince	4 mince	5 mincí	7 mincí	10 mincí

b) Vypočítej, kolik peněz vrátí paní prodavačka Tondovi za časopis, který stál 54 Kč, pokud:

Tonda dá paní prodavačce tři desetikoruny a šest pětikorun.

.....

Tonda dá paní prodavačce dvě dvacetikoruny, jednu desetikorunu a jednu pětikorunu.

.....

Citace obrázků

vlastní tvorba

Příloha č. 2 – Řešení pracovního listu č. 1

Peníze

1. Spoj správný rub a líc mince s její hodnotou:

2. Seřad' mince:

a) od největší hodnoty po nejmenší hodnotu

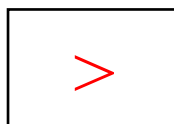

b) od nejmenší mince po největší minci

3. Sečti hodnoty jednotlivých mincí, které mají Tonda a Ema v peněžence a porovnej je.

Tonda

Ema

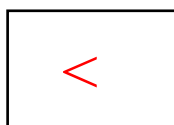
Výpočet: $1 + 1 + 1 + 2 + 2$

Dohromady: 7 Kč

Výpočet: $1 + 1 + 1 + 2$

Dohromady: 5 Kč

Tonda

Ema

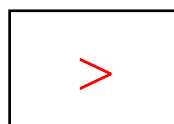
Výpočet: $2 + 1 + 1 + 1$

Dohromady: 5 Kč

Výpočet: $2 + 2 + 2 + 2 + 1$

Dohromady: 9 Kč

Tonda

Ema

Výpočet: $5 + 5 + 5 + 5$

Výpočet: $5 + 5 + 5$

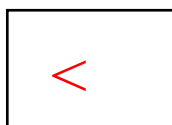
Dohromady: 20 Kč

Tonda

Dohromady: 15 Kč

Ema

Výpočet: $20 + 10 + 10$

Dohromady: 40 Kč

Výpočet: 50

Dohromady: 50 Kč

Vyzkoušej si to taky a zahraj si se svými spolužáky hru Já mám, kdo má!

4. Sečti hodnoty mincí Tondy a Emy a porovnej, který ze sourozenců má více peněz. Následně zkus nakreslit částky dětí třemi různými způsoby za použití jiných mincí.

Tonda

Ema

Tondovi zbylo: $20 + 10 + 2 + 2 + 2 = 36$ Kč

Emě zbylo: $10 + 5 + 5 + 5 + 2 + 1 + 1 = 29$ Kč

Tonda

má více peněz než

Ema

První způsob:

Tato úloha má několik variant řešení, např. v jednokorunách, dvoukorunách apod. Řešením mohou být například tyto varianty:

Druhý způsob:

Třetí způsob:

5. Nakresli mince, kterými může maminka rozměnit Tondovi zadanou částku.

a)

100 Kč

2 mince

4 mince

5 mincí

7 mincí

10 mincí

b) Vypočítej, kolik peněz vrátí paní prodavačka Tondovi za časopis, který stál 54 Kč, pokud:

Tonda dá paní prodavačce tři desetikoruny a šest pětikorun.

$$60 - 54 = 6 \text{ Kč}$$

Paní prodavačka vrátí Tondovi 6 Kč.

Tonda dá paní prodavačce dvě dvacetikoruny, jednu desetikorunu a jednu pětikorunu.

$$55 - 54 = 1 \text{ Kč}$$

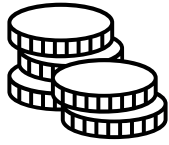
Paní prodavačka vrátí Tondovi jednu korunu.

Citace obrázků

vlastní tvorba

Příloha č. 3 – Hra Já mám, kdo má

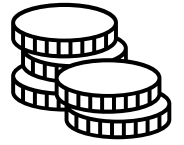
Já mám

Kdo má

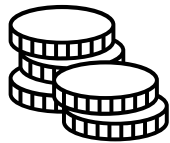
Já mám

Kdo má

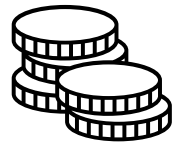
Já mám

Kdo má

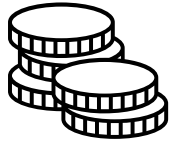
Já mám

Kdo má

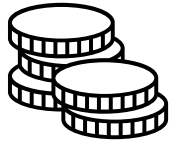
Já mám

Kdo má

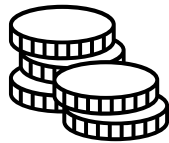
Já mám

Kdo má

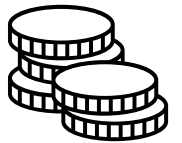
Já mám

Kdo má

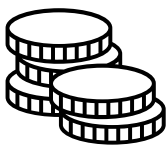
Já mám

Kdo má

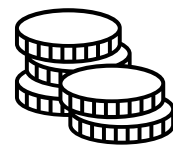
Já mám

Kdo má

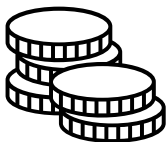
Já mám

Kdo má

Já mám

Kdo má

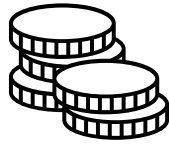
Já mám

Kdo má

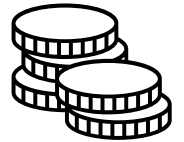
Já mám

Kdo má

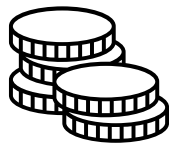
Já mám

Kdo má

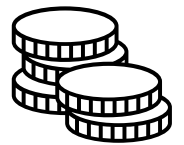
Já mám

Kdo má

Já mám

Kdo má

Já mám

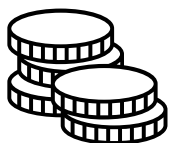
Kdo má

Já mám

Kdo má

Já mám

Kdo má

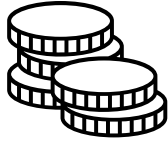
Já mám

Kdo má

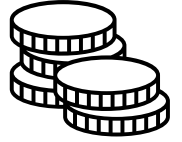
Já mám

Kdo má

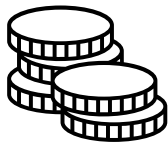
Já mám

Kdo má

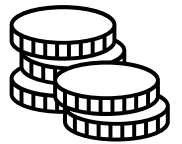
Já mám

Kdo má

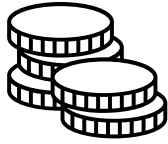
Já mám

Kdo má

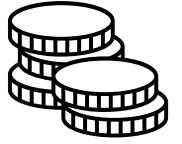
Já mám

Kdo má

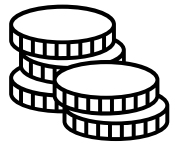
Já mám

Kdo má

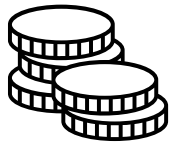
Já mám

Kdo má

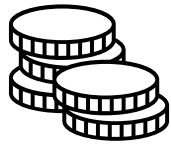
Já mám

Kdo má

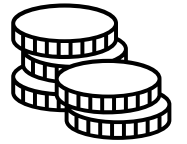
Já mám

Kdo má

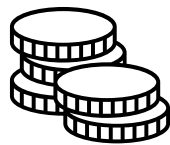
Já mám

Kdo má

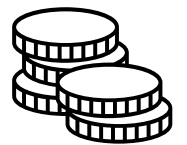
Já mám

Kdo má

Já mám

Kdo má

Citace obrázků

vlastní tvorba

Příloha č. 4 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 1

Peníze

1. Spoj správný rub a líc mince s její hodnotou:

<p>1 koruna česká</p> <p>2 koruny české</p> <p>5 korun českých</p> <p>10 korun českých</p> <p>20 korun českých</p> <p>50 korun českých</p>		
--	--	--

2. Seřad' mince:

a) od největší hodnoty po nejmenší hodnotu

50 20 10 5 2 1

b) od nejmenší mince po největší minci

1 2 5 10 20 50

3. Sečti hodnoty jednotlivých mincí, které mají Tonda a Ema v peněžence a porovnej je.

<u>Tonda</u>		<u>Ema</u>
	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> 12 </div>	

Vyplněná první strana pracovního listu č. 1

Výpočet:

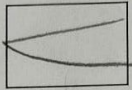
Výpočet:

Dohromady:

Dohromady:

Tonda

Ema

Výpočet: $2+1+1+1=5$

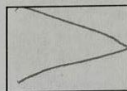
Výpočet: $2+2+2+2+1$
 $= 19$

Dohromady: 5 Dohromady:

19

Tonda

Ema

Výpočet: $5+5+5+5$
 $= 20$

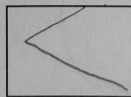
Výpočet: $5+5+5=15$
15

Dohromady: 20

Dohromady:

Tonda

Ema

Výpočet: $20+10*10=$
40

Výpočet: $05=50$

Dohromady: 40

Dohromady: 50

Vyplněná druhá strana pracovního listu č. 1

Vyzkoušej si to taky a zahraj si se svými spolužáky hru Já mám, kdo má!

4. Sečti hodnoty mincí Tondy a Emy a porovnej, který ze sourozenců má více peněz. Následně zkus nakreslit částky dětí třemi různými způsoby za použití jiných mincí.

Tonda = 26

Ema = 29

Tondovi zbylo:

Emě zbylo:

Tonda.

má více peněz než

Ema.

První způsob:

Tonda -

Ema -

Druhý způsob:

Tonda -

Ema -

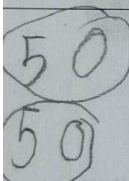
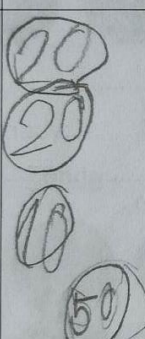
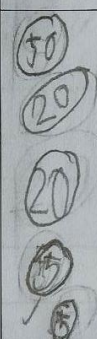
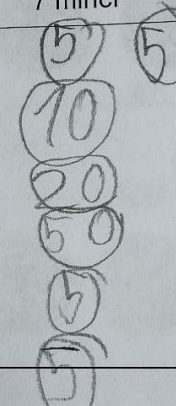
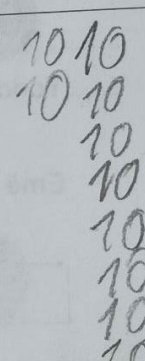
Třetí způsob:

Tonda -

Ema -

5. Nakresli mince, kterými může maminka rozměnit Tondovi zadanou částku.

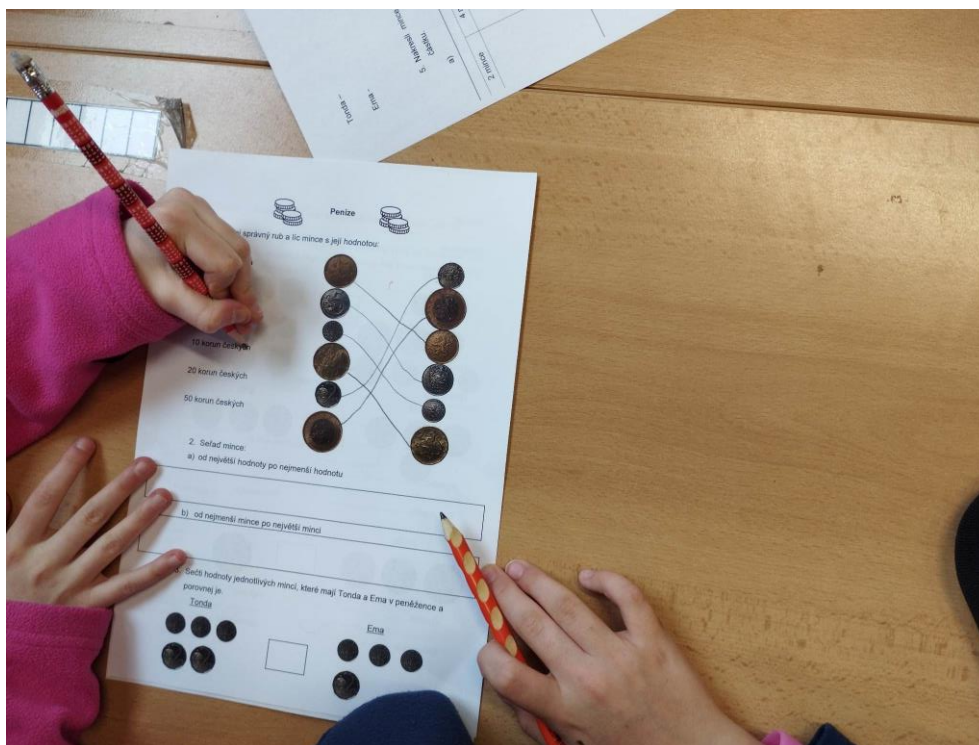
a)

100 Kč				
2 mince	4 mince	5 mincí	7 mincí	10 mincí
				

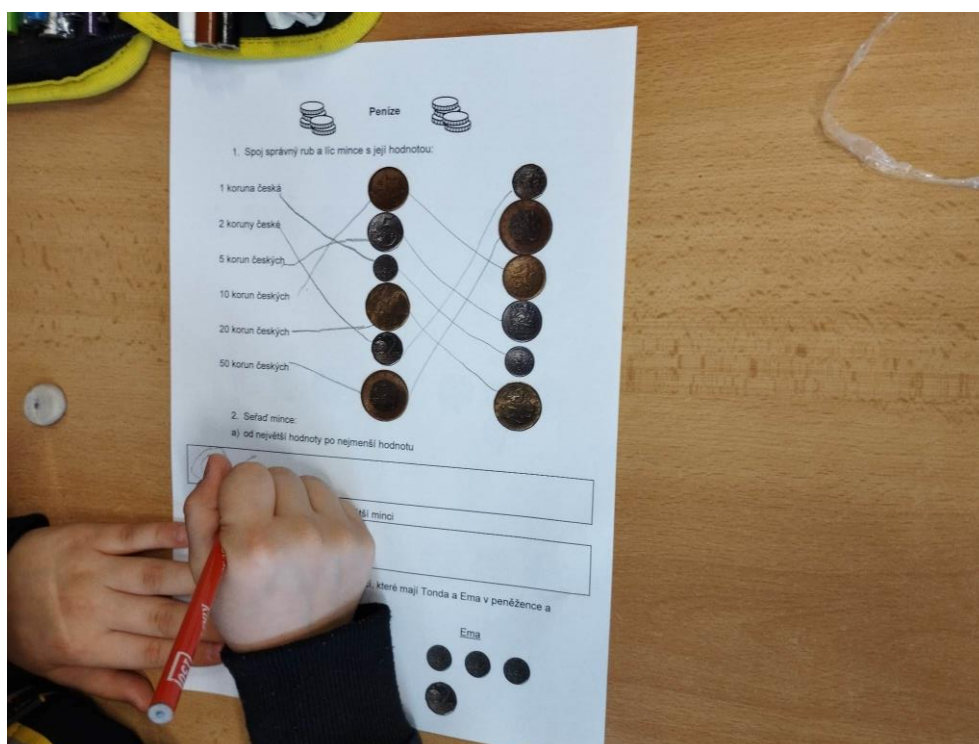
b) Vypočítej, kolik peněz vrátí paní prodavačka Tondovi za časopis, který stál 54 Kč, pokud:

Tonda dá paní prodavačce tři desetikoruny a šest pětikorun.

Tonda dá paní prodavačce dvě dvacetikoruny, jednu desetikorunu a jednu pětikorunu.

Spolupráce žáků při vyplňování pracovního listu č. 1

Samostatná práce žáka při vyplňování pracovního listu č. 1

Příloha č. 5 – Pracovní list č. 2

Zahraj si hru na obchod. Vyzkoušej si, jaké hračky si můžeš koupit za určitý počet peněz.

1. Tonda má 100 Kč a chce svému kamarádovi Tobiášovi koupit dvě různé hračky jako dárek. Jaké hračky mu může koupit? Napiš 3 možnosti a zapiš, kolik peněz mu zbude u každé možnosti.

1. možnost

.....
.....
.....

Zbude mu:..... Kč

2. možnost

.....
.....
.....

Zbude mu: Kč

3. možnost

.....
.....
.....

Zbude mu: Kč

2. Seřad' hračky od nejlevnější po nejdražší.

.....
.....
.....
.....
.....

3. Práce s nákupním seznamem:

a. Tipni si, kolik stojí jednotlivé položky v seznamu.

Nákupní seznam	
Jogurt	Kč
Chleba	Kč
Mléko	Kč
Vajíčka - 12 kusů	Kč
Cukr	Kč
Máslo	Kč
Mouka	Kč

b. Vyhledej v letáku, kolik doopravdy stojí jednotlivé položky.

Nákupní seznam	
Jogurt	Kč
Chleba	Kč
Mléko	Kč
Vajíčka - 12 kusů	Kč
Cukr	Kč
Máslo	Kč
Mouka	Kč
Sýr	Kč

c. Na základě cen v letáku vypočítej, kolik korun budou stát:

4 jogurty -

2 mléka -

3 cukry -

d. Maminka chce koupit Tondovi bonbóny za 37 Kč. Jaké mince má použít, aby jí paní prodavačka nemusela žádné mince vracet. Zakroužkuj správné mince.

Citace obrázků

obrázek č. 1 (regál s hračkami) - https://br.freepik.com/vectores-premium/grande-conjunto-de-brinquedos-coloridos-para-criancas_10623060.htm#from_view=detail_alsolike

obrázek č. 2 (mince) – vlastní tvorba

Příloha č. 6 – Řešení pracovního listu č. 2

Zahraj si hru na obchod. Vyzkoušej si, jaké hračky si můžeš koupit za určitý počet peněz.

1. Tonda má 100 Kč a chce svému kamarádovi Tobiášovi koupit dvě různé hračky jako dárek. Jaké hračky mu může koupit? Napiš 3 možnosti a zapiš, kolik peněz mu zbude u každé možnosti.

1. možnost

U tohoto příkladu existuje více správných řešení. Mezi ně patří následující výpočty.

kachnička + dinosaurus

$$30 + 70 = 100 \text{ Kč}$$

Zbude mu: 0 Kč

2. možnost

panenka + kostka

$$33 + 44 = 77 \text{ Kč}$$

Zbude mu: 23 Kč

3. možnost

auto + žába

$$50 + 37 = 87 \text{ Kč}$$

Zbude mu: 13 Kč

2. Seřad' hračky od nejlevnější po nejdražší.

kačenka, panenka, žába, žirafa, kostka, auto, králíček, šnek, taxi, káča, louskáček, dinosaurus, dodávka, vojáci, jednorožec, skládací pyramida, slon, medvídek, vláček

3. Práce s nákupním seznamem:

a. Tipni si, kolik stojí jednotlivé položky v seznamu.

U tohoto typu úlohy neexistují špatné odpovědi. Každá odpověď je zde správná. Zde jsou uvedeny ceny pro inspiraci:

Nákupní seznam	
Jogurt	20 Kč
Chleba	35 Kč
Mléko	25 Kč
Vajíčka - 12 kusů	90 Kč
Cukr	29 Kč
Máslo	50 Kč
Mouka	35 Kč

b. Vyhledej v letáku, kolik doopravdy stojí jednotlivé položky.

Nákupní seznam	
Jogurt	13 Kč
Chleba	23 Kč
Mléko	18 Kč
Vajíčka - 12 kusů	60 Kč
Cukr	24 Kč
Máslo	50 Kč
Mouka	25 Kč
Sýr	21 Kč

c. Na základě cen v letáku vypočítej, kolik korun budou stát:

4 jogurty - $13 * 4 = 52$ Kč

2 mléka - $18 * 2 = 36$ Kč

3 cukry - $24 * 3 = 72$ Kč

d. Maminka chce koupit Tondovi bonbóny za 37 Kč. Jaké mince má použít, aby jí paní prodavačka nemusela žádné mince vrátet. Zakroužkuj správné mince.

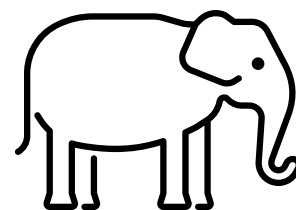

Citace obrázků

obrázek č. 1 (regál s hračkami) - https://br.freepik.com/vectores-premium/grande-conjunto-de-brinquedos-coloridos-para-criancas_10623060.htm#from_view=detail_alsolike

obrázek č. 2 (mince) – vlastní tvorba

Potraviny U Slona

25 Kč

9 Kč

500 g - 80 Kč

18 Kč

13 Kč

27 Kč

24 Kč

100 g - 21 Kč

50 Kč

12 ks - 60 Kč

23 Kč

Citace obrázků

vlastní tvorba

Příloha č. 8 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 2

 Zahraj si hru na obchod. Vyzkoušej si, jaké hračky si můžeš koupit za určitý počet peněz.

1. Tonda má 100 Kč a chce svému kamarádovi Tobiášovi koupit dvě různé hračky jako dárek. Jaké hračky mu může koupit? Napiš 3 možnosti a zapiš, kolik peněz mu zbude u každé možnosti.

1. možnost
.....
.....
.....

Zbude mu: 22 Kč

2. možnost
klusá hachma 30 Kč
klusá saxi 60 Kč

Zbude mu: 10 Kč

3. možnost
červené auto 50 Kč
křápa 42 Kč

Zbude mu: 8 Kč

2. Seřaď hračky od nejlevnější po nejdražší.
hachma 30 Kč, červené auto 50 Kč, křápa 42 Kč, saxi 60 Kč, klusá 60 Kč, dinosaur
*
*

3. Práce s nákupním seznamem:
a. Tipni si, kolik stojí jednotlivé položky v seznamu.

Nákupní seznam	
Jogurt	15 Kč
Chleba	20 Kč
Mléko	12 Kč
Vajíčka – 12 kusů	13 Kč
Cukr	12 Kč
Máslo	11 Kč
Mouka	31 Kč
Sýr	19 Kč

b. Vyhledej v letáku, kolik doopravdy stojí jednotlivé položky.

Nákupní seznam		
Jogurt	13	Kč
Chleba	23	Kč
Mléko	18	Kč
Vajíčka – 12 kusů	60	Kč
Cukr	24	Kč
Máslo	50	Kč
Mouka	25	Kč
Sýr	21	Kč

c. Na základě cen v letáku vypočítej, kolik korun budou stát:

4 jogurty - 52 Kč
2 mléka - 36 Kč
3 cukry - 72 Kč

d. Maminka chce koupit Tondovi bonbóny za 37 Kč. Jaké mince má použít, aby jí paní prodavačka nemusela žádné mince vrátet. Zakroužkuj správné mince.

Samostatná práce dívky na pracovním listu č. 2

Vyplňování pracovního listu žáky

Příloha č. 9 – Pracovní list č. 3

Rozpočet

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici

příjmy	peníze, které utrácíme
výdaje	porovnání příjmů a výdajů
rozpočet	peníze, které dostáváme

 Před vyplněním druhého úkolu si společně vyzkoušejte rozdělení příjmů a výdajů.

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

kapesné 	nákup časopisu
nákup lístku na tramvaj 	peněžní dárek
nákup hry na počítač 	peníze za pomoc s domácími pracemi

3. Vypočítej příjmy a výdaje Tondy za tento měsíc.

Příjmy		Výdaje	
kapesné	100 Kč	nákup zmrzliny	25 Kč
		nákup knížky	50 Kč
Celkem příjmy:		Celkem výdaje:	

Tondův rozpočet (příjmy - výdaje):

.....

Vyzkoušej si do sešitu vypočítat více rozpočtů.

4. Doplň částky do rozpočtu Emy tak:

a. Aby byly příjmy větší než výdaje

Příjmy		Výdaje	
kapesné	100 Kč	nákup náušnic	Kč
Celkem příjmy:		Celkem výdaje:	

Rozpočet:

.....

b. Aby byly příjmy stejné jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze k narozeninám	Kč	nákup lízátka	10Kč
		nákup čelenky	Kč
Celkem příjmy:		Celkem výdaje:	

Rozpočet:

.....

c. Aby byly příjmy menší jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze na svačinu	50 Kč	nákup koláče	Kč
		nákup džusu	25Kč
Celkem příjmy:		Celkem výdaje:	

Rozpočet:

.....

Příloha č. 10 – Řešení pracovního listu č. 3

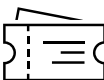

Rozpočet

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici.

příjmy ~~peníze, které utrácíme~~
výdaje ~~porovnání příjmů a výdajů~~
rozpočet ~~peníze, které dostáváme~~

 Před vyplněním druhého úkolu si společně vyzkoušejte rozdělení příjmů a výdajů.

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

kapesné 	nákup časopisu
nákup lístku na tramvaj 	peněžní dárek
nákup hry na počítač 	peníze za pomoc s domácími pracemi

3. Vypočítej příjmy a výdaje Tondy za tento měsíc.

Příjmy		Výdaje	
kapesné	100 Kč	nákup zmrzliny	25 Kč
		nákup knížky	50 Kč
Celkem příjmy: 100 Kč		Celkem výdaje: 75 Kč	

Tondův rozpočet (příjmy - výdaje): $100 - 75 = 25 \text{ Kč}$

Vyzkoušej si do sešitu vypočítat více rozpočtů.

4. Doplň částky do rozpočtu Emy tak:

Tato úloha má několik variant řešení, například následující řešení:

a. Aby byly příjmy větší než výdaje

Příjmy		Výdaje	
kapesné	100 Kč	nákup náušnic	80 Kč
Celkem příjmy: 100 Kč		Celkem výdaje: 80 Kč	

Rozpočet: $100 - 80 = 20$ Kč

b. Aby byly příjmy stejné jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze k narozeninám	150 Kč	nákup lízátko	10 Kč
		nákup čelenky	140 Kč
Celkem příjmy: 150 Kč		Celkem výdaje: 150 Kč	

Rozpočet: $150 - 150 = 0$ Kč

c. Aby byly příjmy menší jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze na svačinu	50 Kč	nákup koláče	50 Kč
		nákup džusu	25 Kč
Celkem příjmy: 50 Kč		Celkem výdaje: 75 Kč	

Rozpočet: $50 - 75 = - 25$ Kč

Tento typ příkladů žáci ve druhé třídě neumí počítat. Zde jim proto můžeme povolit odčítání výdajů od příjmů, neboť víme, že jsou v tomto zadání výdaje větší, a proto vyjdou příjmy v záporných číslech.

Příloha č. 11 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 3

Rozpočet

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici

příjmy	peníze, které utrácíme
výdaje	porovnání příjmů a výdajů
rozpočet	peníze, které dostáváme

Před vyplněním druhého úkolu si společně vyzkoušejte rozdělení příjmů a výdajů.

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

 kapesné	 nákup časopisu
 nákup lístku na tramvaj	 peněžní dárek
 nákup hry na počítač	 peníze za pomoc s domácími pracemi

3. Vypočítej příjmy a výdaje Tondy za tento měsíc.

Příjmy	Výdaje
kapesné 100 Kč	nákup zmrzliny 25 Kč
	nákup knížky 50 Kč
Celkem příjmy:	Celkem výdaje:

Tondův rozpočet (příjmy - výdaje): 25

Vyzkoušej si do sešitu vypočítat více rozpočtů.

4. Doplň částky do rozpočtu Emy tak:

a. Aby byly příjmy větší než výdaje

Příjmy		Výdaje	
kapesné	100 Kč	nákup náušnic	30 Kč
Celkem příjmy: 100		Celkem výdaje: 30	

Rozpočet: $100 - 30 = 70 \text{ Kč}$

b. Aby byly příjmy stejné jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze k narozeninám	80 Kč	nákup lízátka	10 Kč
		nákup čelenky	70 Kč
Celkem příjmy: 80		Celkem výdaje: 80	

Rozpočet: $80 - 80 = 0$

c. Aby byly příjmy menší jak výdaje

Příjmy		Výdaje	
peníze na svačinu	50 Kč	nákup koláče	35 Kč
		nákup džusu	25 Kč
Celkem příjmy: 50		Celkem výdaje: 60	

Rozpočet: $50 - 60 = -10$

PŘÍJMY	VÝDAJE
KAPESNÉ 110	LIŽÁTKO 5 Kč
	POLŠTAR 55
	SEŠIT 20
CELKEM: 110	CELKEM: 80
110 - 80 = 30	
ROZPOČET:	

První ukázka druhého úkolu v pracovním listu č. 3

¹⁰⁰⁰ Příjmy	²²⁶ Výdaje
navrsky 1000 Kč	knížka 200 Kč
kapesní 50 K	limonádu 16 Kč
kapesní 50 K	oplatek 20 Kč
ROZPOČET 874 Kč	

Druhá ukázka druhého úkolu v pracovním listu č. 3

Brigáda

1. Štěpán si chce najít brigádu. Má ale následující podmínky – pracovat může pouze o víkendech a chtěl by dostávat alespoň 100 Kč za hodinu.

a. Která pracovní nabídka bude pro Štěpána nejvýhodnější?

.....
.....

b. Vyznač barevně v nabídkách důvody, které nesplňovaly Štěpánovy podmínky.

Prodavač obuvi

Pracovní doba:

po – pá 9:00 – 17:00

Nástupní plat:

120 Kč/h

Místo výkonu práce:

Nákupní centrum Blesk Praha

Minimální požadovaný věk:

15 let

Úklid skladu

Pracovní doba:

sobota a neděle 7:00 – 15:00

Nástupní plat:

95 Kč/h

Místo výkonu práce:

Stavebniny u Boudy

Minimální požadovaný věk:

15 let

Hlídání dětí

Pracovní doba:

podle potřeby

Nástupní plat:

150 Kč/h

Místo výkonu práce:

Zábavní park Veverka

Minimální požadovaný věk:

18 let

Prodavač zmrzliny

Pracovní doba:

Sobota a neděle 8:00 – 16:00

Nástupní plat:

110 Kč/h

Místo výkonu práce:

Cukrárna Bonbon

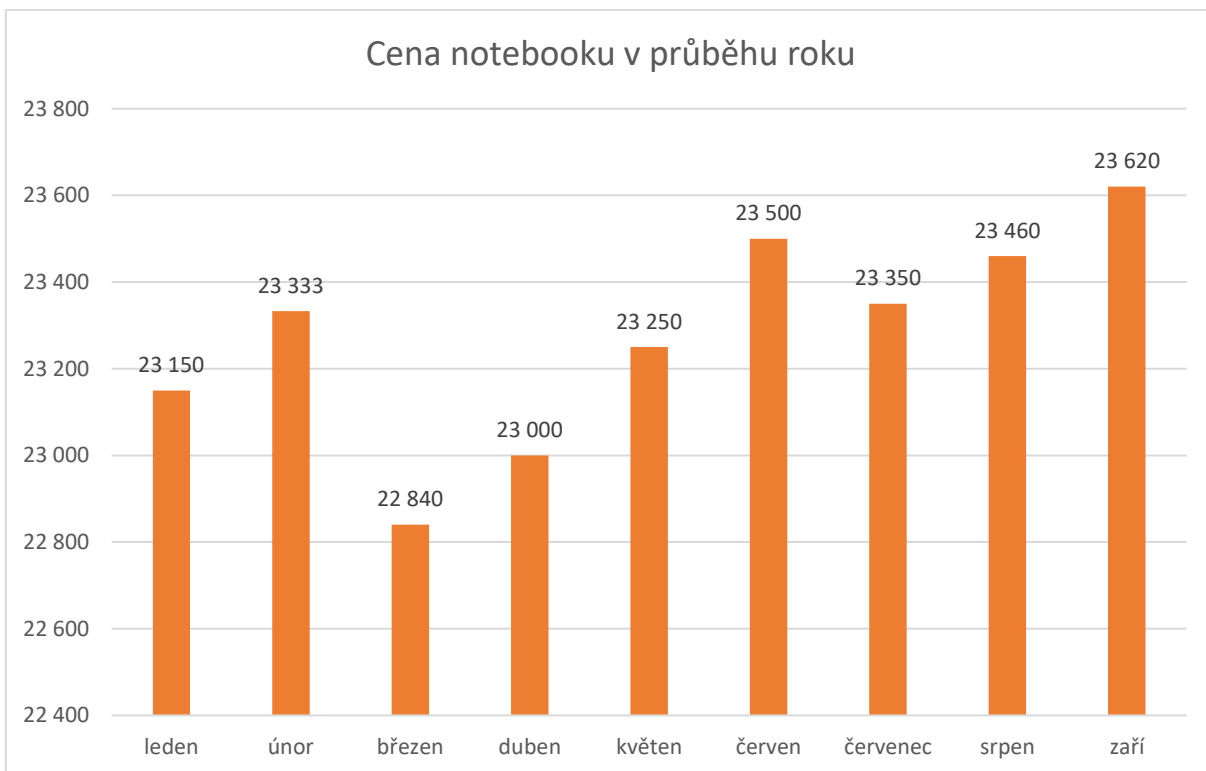
Minimální požadovaný věk:

15 let

4. Na konci září Štěpán zjistil, že se cena počítače změnila. Našel graf, který ukazuje, jak se cena měnila v jednotlivých měsících.

Zjisti:

- a. Který měsíc byl notebook nejdražší?
- b. Který měsíc byl notebook nejlevnější?
- c. Vypočítej rozdíl mezi nejdražší a nejlevnější cenou notebooku.

a.

.....

.....

b.

.....

.....

c.

.....

.....

Příloha č. 13 – Řešení pracovního listu č. 4

Brigáda

1. Štěpán si chce najít brigádu. Má ale následující podmínky – pracovat může pouze o víkendech a chtěl by dostávat alespoň 100 Kč za hodinu.

a. Která pracovní nabídka bude pro Štěpána nejvýhodnější?

Pro Štěpána bude nejvýhodnější poslední pracovní nabídka, která se týká pozice prodavače zmrzliny.

b. Vyznač barevně v nabídkách důvody, které nesplňovaly Štěpánovy podmínky.

Prodavač obuvi

Pracovní doba:

po - pá 9:00 - 17:00

Nástupní plat:

120 Kč/h

Místo výkonu práce:

Nákupní centrum Blesk Praha

Minimální požadovaný věk:

15 let

Úklid skladu

Pracovní doba:

sobota a neděle 7:00 - 15:00

Nástupní plat:

95 Kč/h

Místo výkonu práce:

Stavebniny u Boudy

Minimální požadovaný věk:

15 let

Hlídní dětí

Pracovní doba:

podle potřeby

Nástupní plat:

150 Kč/h

Místo výkonu práce:

Zábavní park Veverka

Minimální požadovaný věk:

18 let

Prodavač zmrzliny

Pracovní doba:

Sobota a neděle 8:00 - 16:00

Nástupní plat:

110 Kč/h

Místo výkonu práce:

Cukrárna Bonbon

Minimální požadovaný věk:

15 let

2. Počítač, který Štěpán chce, stojí momentálně 23 500 Kč. Za kolik měsíců si vydělá Štěpán na počítač, pokud chodí do práce 4 dny v měsíci, pracuje 8 hodin denně a za 1 hodinu si vydělá 110 Kč? K tomu si chce odkládat měsíčně 400 Kč.

cena počítače..... 23 500

Kč

pracovní doba..... 8 hodin

počet odpracovaných dnů v měsíci 4 dny

peněžní odměna 110

Kč/h

za kolik měsíců si vydělá Štěpán na počítač x

$$4 * 8 = 32$$

$$(32 * 110) - 400 = 3 120 \text{ Kč}$$

$$23 500 / 3 120 \doteq 7,3$$

$$3 120 * 8 = 24 960 \text{ Kč}$$

Štěpán si na nový notebook vydělá za 8 měsíců.

3. Co musí udělat Štěpán pro to, aby si na počítač vydělal rychleji? Navrhni jiná řešení a vypočítej, za jak dlouho si na něj tvým způsobem vydělá. Spolupracuj se svými spolužáky.

U této úlohy existuje více správných odpovědí. Jednou z nich může být tato varianta:

Štěpán by pracoval místo 4 dnů v měsíci 6 dnů.

$$6 * 8 = 48$$

$$(48 * 110) - 400 = 4 880$$

$$23 500 / 4 880 \doteq 4,82$$

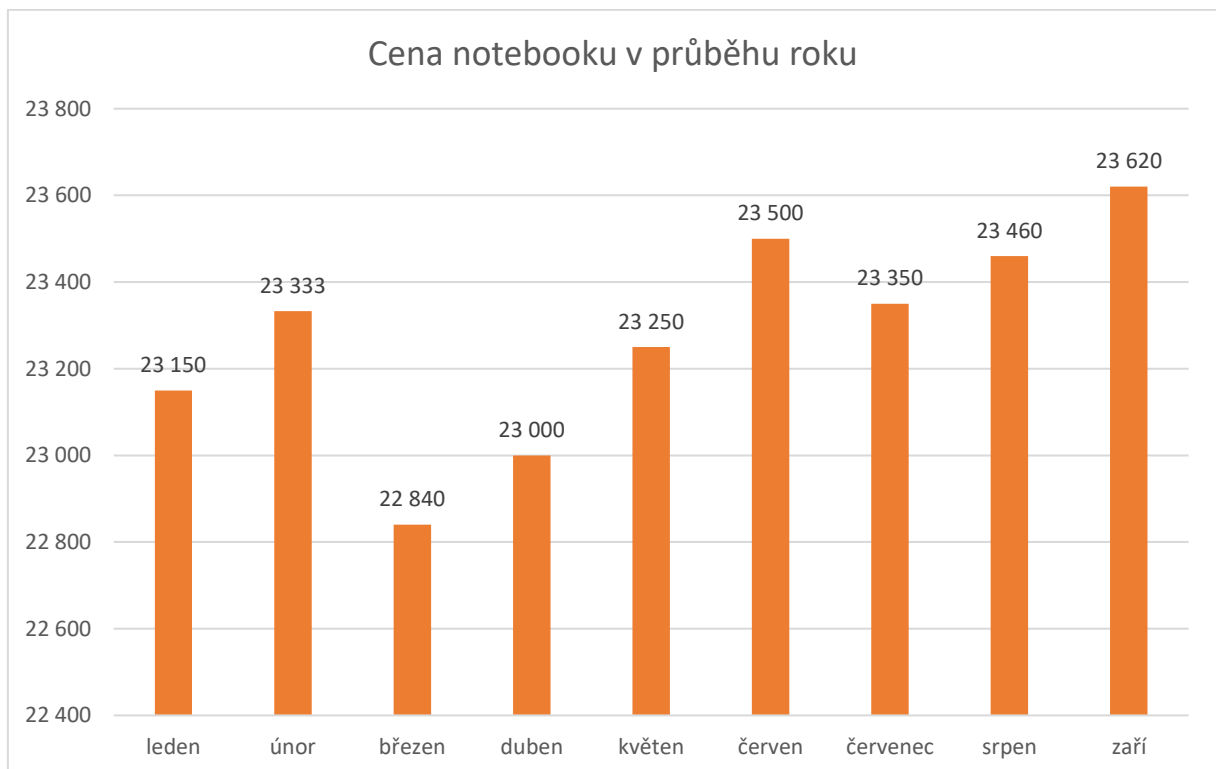
$$4 880 * 5 = 24 400 \text{ Kč}$$

Štěpán by si na počítač vydělal za 5 měsíců.

4. Na konci září Štěpán zjistil, že se cena počítače změnila. Našel graf, který ukazuje, jak se cena měnila v jednotlivých měsících.

Zjisti:

- Který měsíc byl notebook nejdražší?
- Který měsíc byl notebook nejlevnější?
- Vypočítej rozdíl mezi nejdražší a nejlevnější cenou notebooku.

a.

Počítač byl nejdražší v září.

b.

Počítač byl nejlevnější v březnu.

c.

$$23\,620 - 22\,840 = 780 \text{ Kč}$$

Rozdíl mezi nejdražší a nejlevnější cenou je 780 Kč.

Příloha č. 14 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 4

Brigáda

1. Štěpán si chce najít brigádu. Má ale následující podmínky - pracovat může pouze o víkendech a chtěl by dostávat alespoň 100 Kč za hodinu.

a. Která pracovní nabídka bude pro Štěpána nejvýhodnější?

Prodavač zmrzliny

b. Vyznač barevně v nabídkách důvody, které nespĺňovaly Štěpánovy podmínky.

<p>Prodavač obuvi </p> <p><u>Pracovní doba:</u> po - pá 9:00 - 17:00</p> <p><u>Nástupní plat:</u> 120 Kč/h</p> <p><u>Místo výkonu práce:</u> Nákupní centrum Blesk Praha</p> <p><u>Minimální požadovaný věk:</u> 15 let</p>	<p>Úklid skladu </p> <p><u>Pracovní doba:</u> sobota a neděle 7:00 - 15:00</p> <p><u>Nástupní plat:</u> 95 Kč/h</p> <p><u>Místo výkonu práce:</u> Stavebniny u Boudy</p> <p><u>Minimální požadovaný věk:</u> 15 let</p>
<p>Hlídní dětí </p> <p><u>Pracovní doba:</u> podle potřeby</p> <p><u>Nástupní plat:</u> 150 Kč/h</p> <p><u>Místo výkonu práce:</u> Zábavní park Veverka</p> <p><u>Minimální požadovaný věk:</u> 18 let</p>	<p>Prodavač zmrzliny </p> <p><u>Pracovní doba:</u> Sobota a neděle 8:00 - 16:00</p> <p><u>Nástupní plat:</u> 110 Kč/h</p> <p><u>Místo výkonu práce:</u> Cukrárna Bonbon</p> <p><u>Minimální požadovaný věk:</u> 15 let</p>

Vyplněná první strana pracovního listu č. 4

23500

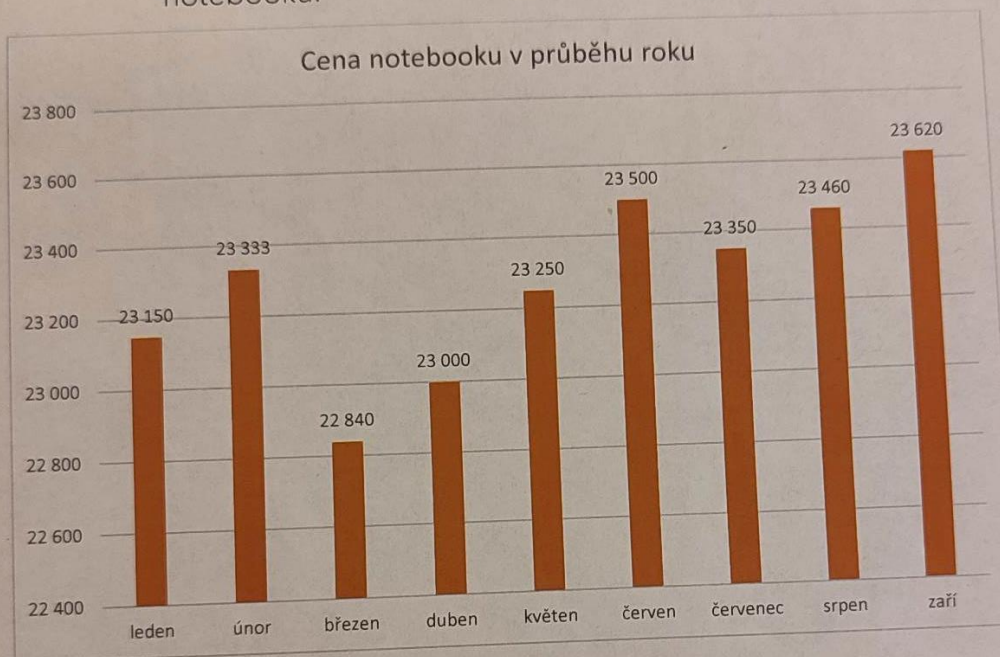
2. Počítač, který Štěpán chce, stojí momentálně 23 500 Kč. Za kolik měsíců si vydělá Štěpán na počítač, pokud chodí do práce 4 dny v měsíci, pracuje 8 hodin denně a za 1 hodinu si vydělá 110 Kč? K tomu si chce odkládat měsíčně 400 Kč bokem.

osm měsíců

3. Co musí udělat Štěpán pro to, aby si na počítač vydělal rychleji? Navrhní jiná řešení a vypočítej, za jak dlouho si na něj tvým způsobem vydělá. Spolupracuj se svými spolužáky.

Poprosí rodiče nebo si najde novou brigádu

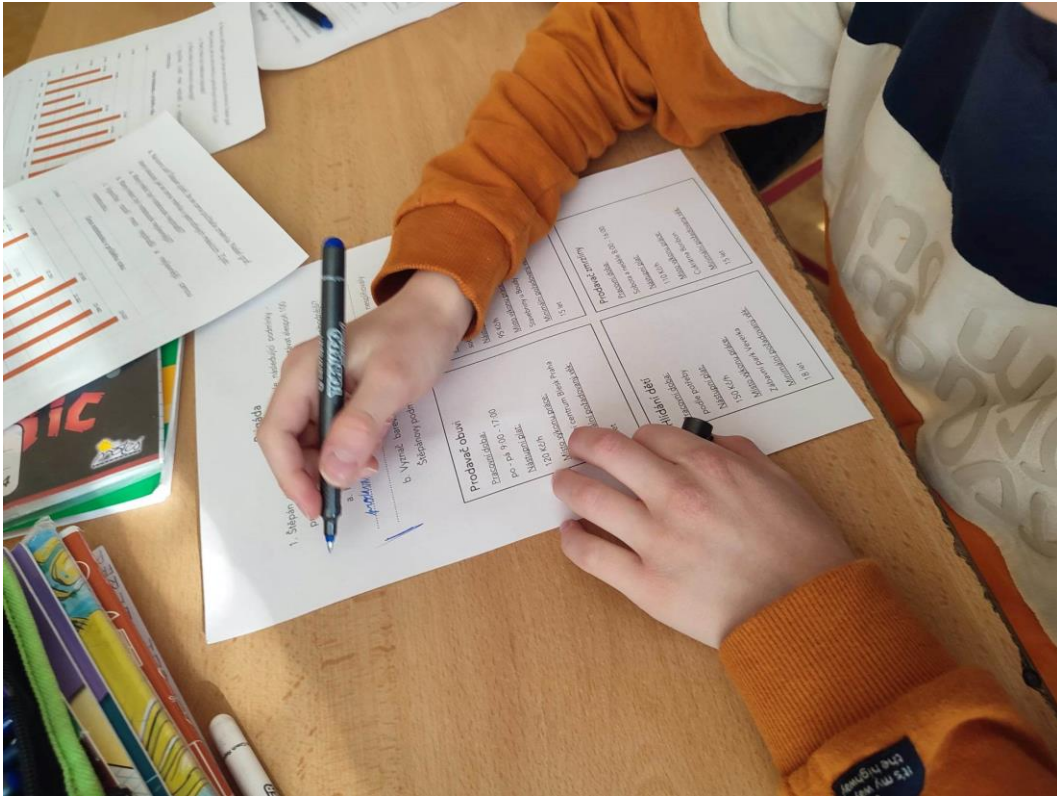
4. Na konci září Štěpán zjistil, že se cena počítače změnila. Našel graf, který ukazuje, jak se cena měnila v jednotlivých měsících. Zjisti:
- Který měsíc byl notebook nejdražší?
 - Který měsíc byl notebook nejlevnější?
 - Vypočítej rozdíl mezi nejdražší a nejlevnější cenou notebooku.

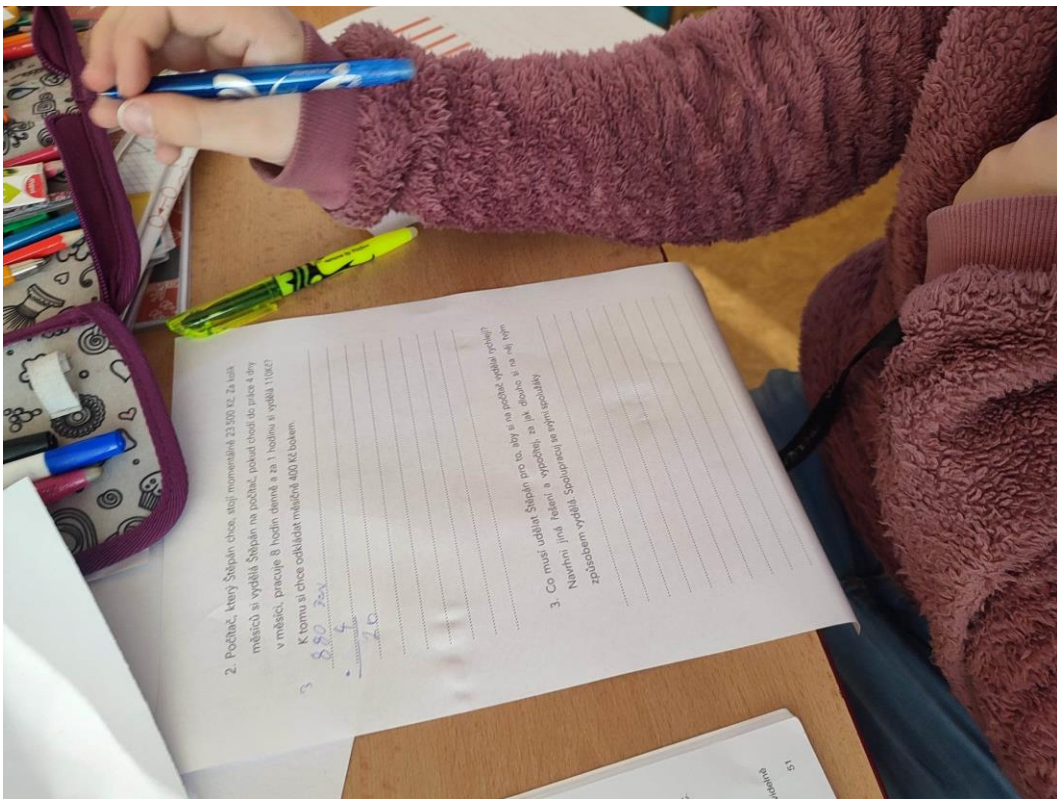
a. V září byl nejdražší.

b. V březnu byl nejlevnější.

c. Rozdíl byl o 780 Kč.

Samostatná práce chlapce na pracovním listu č. 4

Samostatná práce dívky na pracovním listu č. 4

Příloha č. 15 – pracovní list č. 5

€ **Zahraníční měny** \$

1. Kolik dostane Štěpánův táta eur, pokud jedno euro má hodnotu 24 Kč a tatínek si chce rozměnit 5 400 Kč.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Spoj správnou bankovku a minci s její měnou.

britská libra

americký dolar

polské zloté

euro

3. Táta nám dovezl suvenýry. Tondovi dovezl dvě autíčka za 11,25 eur, Emě panenku za 12,75 eur, mamince náušnice za 19 eur a mě oblečení za 14,5 eur. Kurz jednoho eura je 24 Kč. Vypočítej:

a. Kolik stály jednotlivé dárky v přepočtu na české koruny?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Kolik stál celý nákup v eurech?

.....

.....

.....

.....

c. Kolik stál celý nákup v Kč?

.....

.....

.....

.....

4. Tátovi zbylo 123 euro. Kurz eura se ale změnil a nyní je jedno euro 22,50 Kč. Vypočítej:

a. Kolik peněz táta dostane, pokud si vymění eura na koruny?

.....

.....

.....

.....

b. Kolik peněz by táta dostal, pokud by byl kurz stále 24 Kč?

.....

.....

.....

.....

c. Vyplatí se tátovi, aby peníze měnil?

.....

.....

5. Prohlédni si tabulky s kurzy.

Kurzy měn		
Měna	Kurz k 1. 2. 2023	Kurz k 7. 2. 2023
euro	23,78 Kč	23,79 Kč
britská libra	26,75 Kč	26,75 Kč
americký dolar	21,60 Kč	22,18 Kč
polský zlotý	5,06 Kč	4,99 Kč
švýcarský frank	23,80 Kč	24,06 Kč

a. Porovnej mezi sebou jednotlivé kurzy měn.

23,78	23,79
26,75	26,75
21,60	22,18
5,06	4,99
23,80	24,06

b. Seřad' kurzy měn od nejmenší po největší podle novějšího kurzu.

.....

.....

c. Zvýrazni v tabulce červeně pokles kurzu měny a zeleně růst kurzu měny. Pokud budou kurzy stejné, vybarvi pole žlutou barvou. Vybarvuj políčka s názvem měny.

d. Vyhledej v knihách nebo na internetu, jakou měnou se platilo v Rakousku, Německu, Chorvatsku a na Slovensku před zavedením eura.

.....

.....

.....

.....

Citace obrázků

Obrázek č. 1 (euro) - <https://pixabay.com/cs/photos/euro-mince-m%04%9bna-evropa-pen%03%0adze-400249/>

Obrázek č. 2 (britská libra) - <https://pixabay.com/cs/photos/libra-mince-britsk%03%0bd-nov%03%0bd-pen%03%0adze-3005870/>

Obrázek č. 3 (americký dolar) - <https://pixabay.com/cs/photos/dolar-pen%03%0adze-%03%0ba%04%08dtovat-926397/>

Obrázek č. 4 (polské zloté) - <https://cz.depositphotos.com/91961322/stock-photo-polish-zloty-pln.html>

Příloha č. 16 – Řešení pracovního listu č. 5

€ **Zahraníční měny** \$

1. Kolik dostane Štěpánův táta eur, pokud jedno euro má hodnotu 24 Kč a tatínek si chce rozměnit 5 400 Kč.

1 euro..... 24 Kč

X eur.....5400 Kč

$5400 / 24 = 225$ eur

Štěpánův táta dostane 225 eur.

2. Spoj správnou bankovku a minci s její měnou.

britská libra

americký dolar

polské zloté

euro

3. Táta nám dovezl suvenýry. Tondovi dovezl dvě autíčka za 11,25 eur, Emě panenku za 12,75 eur, mamince náušnice za 19 eur a mě oblečení za 14,5 eur. Kurz jednoho eura je 24 Kč. Vypočítej:

a. Kolik stály jednotlivé dárky v přepočtu na české koruny?

Dvě autíčka - $11,25 * 24 = 270$ Kč

Panenko - $12,75 * 24 = 306$ Kč

Náušnice - $19 * 24 = 456$ Kč

Oblečení - $14,5 * 24 = 348$ Kč

Dvě autíčka stála 270 Kč, panenka 306 Kč, náušnice 456 Kč a oblečení 456 Kč.

b. Kolik stál celý nákup v eurech?

$11,25 + 12,75 + 19 + 14,5 = 57,5$ eur

Celý nákup stál 57,5 eur.

c. Kolik stál celý nákup v Kč?

$270 + 306 + 456 + 348 = 1\,380$ Kč

Celý nákup stál 1 380 Kč.

4. Tátovi zbylo 123 euro. Kurz eura se ale změnil a nyní je jedno euro 22,50 Kč. Vypočítej:

a. Kolik peněz táta dostane, pokud si vymění eura na koruny?

zbylo..... 123 eur

1 euro.....22,50 Kč

dohromady Kčx

$123 * 22,50 = 2\,767,5$ Kč $\doteq 2\,768$ Kč

Pokud si táta Štěpána rozmění peníze, tak dostane 2 768 Kč.

b. Kolik peněz by táta dostal, pokud by byl kurz stále 24 Kč?

zbylo..... 123 eur

1 euro.....24 Kč

dohromady Kčx

$123 * 24 = 2\,952$ Kč.

Pokud by byl kurz 24 Kč, dostal by Štěpánův táta 2 952 Kč.

c. Vyplatí se tátovi, aby peníze měnil?

Nevyplatí se mu to.

5. Prohlédni si tabulky s kurzy.

Kurzy měn		
Měna	Kurz k 1. 2. 2023	Kurz k 7. 2. 2023
euro	23,78 Kč	23,79 Kč
britská libra	26,75 Kč	26,75 Kč
americký dolar	21,60 Kč	22,18 Kč
polský zlotý	5,06 Kč	4,99 Kč
švýcarský frank	23,80 Kč	24,06 Kč

a. Porovnej mezi sebou jednotlivé kurzy měn.

$$23,78 < 23,79$$

$$26,75 = 26,75$$

$$21,60 < 22,18$$

$$5,06 > 4,99$$

$$23,80 < 24,06$$

b. Seřad' kurzy měn od nejmenší po největší podle novějšího kurzu.

polský zlotý, americký dolar, euro, švýcarský frank, britská libra

c. Zvýrazni v tabulce červeně pokles kurzu měny a zeleně růst kurzu měny. Pokud budou kurzy stejné, vybarvi pole žlutou barvou. Vybarvuj políčka s názvem měny.

d. Vyhledej v knihách nebo na internetu, jakou měnou se platilo v Rakousku, Německu, Chorvatsku a na Slovensku před zavedením eura.

V Rakousku se platilo šilinkem, v Německu markou, v Chorvatsku kunou a na Slovensku korunou.

Citace obrázků

Obrázek č. 1 (euro) - <https://pixabay.com/cs/photos/euro-mince-m%04%9bna-evropa-pen%03%0adze-400249/>

Obrázek č. 2 (britská libra) - <https://pixabay.com/cs/photos/libra-mince-britsk%03%0bd-nov%03%0bd-pen%03%0adze-3005870/>

Obrázek č. 3 (americký dolar) - <https://pixabay.com/cs/photos/dolar-pen%03%0adze-%03%0ba%04%08dtovat-926397/>

Obrázek č. 4 (polské zloté) - <https://cz.depositphotos.com/91961322/stock-photo-polish-zloty-pln.html>

Příloha č. 17 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 5

€ Zahraniční měny \$

1. Kolik dostane Štěpánův táta eur, pokud jedno euro má hodnotu 24 Kč a tatínek si chce rozměnit 5 400 Kč.

5 400 Kč
 24 = 1€
 Dostane €?
 Dostane 225€

~~24~~
~~18~~
~~72~~
~~96~~

2. Spoj správnou bankovku a minci s její měnou.

britská libra
 americký dolar
 polské zloté
 euro

3. Táta nám dovezl suvenýry. Tondovi dovezl dvě autíčka za 11,25 eur, Emě panenku za 12,75 eur, mamince náušnice za 19 eur a mě oblečení za 14,5 eur. Kurz jednoho eura je 24 Kč. Vypočítej:

- a. Kolik stály jednotlivé dárky v přepočtu na české koruny?

19,14 = 24	11,25	12,25	145
· 19	· 24	· 24	· 24
216	45,00	51,00	580
24	325,00	255,00	290
456	270,00	306,00	348,00

b. Kolik stál celý nákup v eurech?

$$19 + 11,25 = 30,25$$

$$30,25 + 12,75 = 43$$

$$43 + 14,5 = 57,50 \text{ €}$$

Celý nákup stál 57,50 €.

c. Kolik stál celý nákup v Kč?

$$456 + 270 = 726$$

$$726 + 306 = 1032$$

$$1032 + 348 = 1380 \text{ Kč}$$

Celý nákup stál 1380 Kč.

4. Tátovi zbylo 123 euro. Kurz eura se ale změnil a nyní je jedno euro 22,50 Kč. Vypočítej:

a. Kolik peněz táta dostane, pokud si vymění eura na koruny?

$$12,50 + 22,50 = 45$$

~~$$123 : 2 = 61,5$$~~

~~$$123 \cdot 22,50$$~~

$$22,50$$

$$- 123$$

$$\hline 67,50$$

Dostane 2767,50 Kč

$$4500 \cdot$$

$$2250 \cdot$$

$$\hline 2767,50$$

b. Kolik peněz by táta dostal, pokud by byl kurz stále 24 Kč?

Dostal by 1 952 Kč

$$\begin{array}{r} 123 \\ \cdot 24 \\ \hline 492 \\ 2460 \\ \hline 2952 \end{array}$$

c. Vyplatí se tátovi, aby peníze měnil?

~~Ano, vyplatí se~~ Ne, nevyplatí se

5. Prohlédni si tabulky s kurzy.

Kurzy měn		
Měna	Kurz k 1. 2. 2023	Kurz k 7. 2. 2023
euro	23,78 Kč	23,79 Kč 3
britská libra	26,75 Kč	26,75 Kč 5
americký dolar	21,60 Kč	22,18 Kč 2
polský zlotý	5,06 Kč	4,99 Kč 1
švýcarský frank	23,80 Kč	24,06 Kč 4

a. Porovnej mezi sebou jednotlivé kurzy měn.

$$23,78 < 23,79$$

$$26,75 = 26,75$$

$$21,60 < 22,18$$

$$5,06 > 4,99$$

$$23,80 < 24,06$$

b. Seřad' kurzy měn od nejmenší po největší podle novějšího kurzu.

4,99, 21,18, 23,79, 24,06, 26,75

c. Zvýrazni v tabulce červeně pokles kurzu měny a zeleně růst kurzu měny. Pokud budou kurzy stejné, vybarvi pole žlutou barvou. Vybarvuj políčka s názvem měny.

d. Vyhledej v knihách nebo na internetu, jakou měnou se platilo v Rakousku, Německu, Chorvatsku a na Slovensku před zavedením eura.

Slovensko: slovenská koruna

Německo: marka

Rakousko: šilink

Chorvatsko: kuna

Příloha č. 18 – Pracovní list č. 6

 Rozpočet

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici.

rozpočet

příjmy = výdaje

vyrovnaný rozpočet

příjmy > výdaje

přebytkový rozpočet

porovnání příjmů a výdajů

schodkový rozpočet

příjmy < výdaje

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

jídlo

doprava

výplata

kapesné

návštěva kina

brigáda

oblečení

3. Uveď další příjmy a výdaje.

.....

.....

.....

4. Vyplň správně rodinný rozpočet.

Příjmy	Výdaje

Příjmy celkem:	Výdaje celkem:

potraviny 5 000 Kč

benzín 3 500 Kč

oblečení 2 000 Kč

mzda táty 32 000 Kč

mzda mámy 29 000 Kč

zábava 1 250 Kč

bydlení 13 000 Kč

kroužky 1 500 Kč

pojištění 2 000 Kč

oprava auta 7 300 Kč

O jaký rozpočet se jedná?

.....

.....

5. Kolik peněz by zaplatili rodiče Štěpána za rok za opravu auta, pokud by jedna oprava stála 7 300 Kč a na opravu by chodili každé 2 měsíce?

.....

.....

.....

.....
.....

6. Rozhodni, která situace bude pro Štěpánovi rodiče výhodnější.
Svůj nápad prober se spolužáky.

a) Podívej se na nabídky bank. Zakroužkuj tu nejvýhodnější.

Banka 3 mince

Doba splácení: 3 roky
Výše půjčky: 200 000 Kč
Měsíční splátka: 6 266 Kč
Celková zaplacená suma: 225 589 Kč

ABC Banka

Doba splácení: 4 roky
Výše půjčky: 200 000 Kč
Měsíční splátka: 5 063 Kč
Celková zaplacená suma: 243 024 Kč

Wow Banka

Doba splácení: 3 roky
Výše půjčky: 200 000 Kč
Měsíční splátka: 6 320 Kč
Celková zaplacená suma: 227 459 Kč

Delta Bank

Doba splácení: 2,5 roku
Výše půjčky: 200 000 Kč
Měsíční splátka: 7 000 Kč
Celková zaplacená suma: 235 573 Kč

b) Kolik měsíců budou rodiče Štěpána šetřit na auto, pokud si chtějí měsíčně odložit 7 000 Kč a auto stojí 200 000 Kč?

.....
.....
.....
.....

.....

c) Navrhni jiné způsoby řešení:

.....

.....

Citace zdrojů:

První cvičení – JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

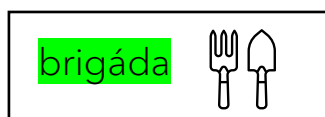
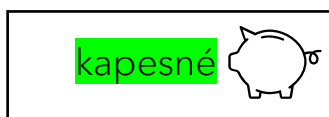
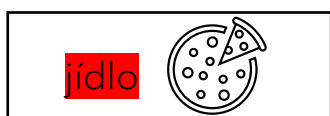
Příloha č. 19 – Řešení pracovního listu č. 6

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici.

rozpočet	—————	příjmy = výdaje
vyrovnaný rozpočet	—————	příjmy > výdaje
přebytkový rozpočet	—————	porovnání příjmů a výdajů
schodkový rozpočet	—————	příjmy < výdaje

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

3. Uveď další příjmy a výdaje.

U této úlohy existuje více správných odpovědí. Patří mezi ně například dědictví, příjmy z pronájmu, výhra v loterii, dovolená, nákup elektroniky, zařízení do domácnosti apod.

4. Vyplň správně rodinný rozpočet.

Příjmy	Výdaje
mzda táty 32 000 Kč	potraviny 5 000 Kč
mzda mámy 29 000 Kč	benzín 3 500 Kč
	oblečení 2 000 Kč
	zábava 1 250 Kč

	bydlení 13 000 Kč
	kroužky 1 500 Kč
	pojištění 2 000 Kč
	oprava auta 7 300 Kč
Příjmy celkem: 61 000 Kč	Výdaje celkem: 35 550 Kč

potravin 5 000 Kč

benzín 3 500 Kč

oblečení 2 000 Kč

mzda táty 32 000 Kč

mzda mámy 29 000 Kč

zábava 1 250 Kč

bydlení 13 000 Kč

kroužky 1 500 Kč

pojištění 2 000 Kč

oprava auta 7 300 Kč

O jaký rozpočet se jedná?

Jedná se o přebytkový rozpočet.

5. Kolik peněz by zaplatili rodiče Štěpána za rok za opravu auta, pokud by jedna oprava stála 7 300 Kč a na opravu by chodili každé 2 měsíce?

cena jedné opravy..... 7 300 Kč

návštěva opravny..... každé 2 měsíce

cena za opravy za rok.....x

$7\,300 * 6 = 43\,800$ Kč

Rodiče Štěpána by za opravy za jeden rok zaplatili 43 800 Kč.

6. Rozhodni, která situace bude pro Štěpánovi rodiče výhodnější.
Svůj nápad prober se spolužáky.

a) Podívej se na nabídky bank. Zakroužkuj tu nejvýhodnější.

Banka 3 mince

Doba splácení: 3 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 6 266 Kč

Celková zaplacená suma: 225 589 Kč

ABC Banka

Doba splácení: 4 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 5 063 Kč

Celková zaplacená suma: 243 024 Kč

Wow Banka

Doba splácení: 3 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 6 320 Kč

Celková zaplacená suma: 227 459 Kč

Delta Bank

Doba splácení: 2,5 roku

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 7 000 Kč

Celková zaplacená suma: 235 573 Kč

b) Kolik měsíců budou rodiče Štěpána šetřit na auto, pokud si chtějí měsíčně odložit 7 000 Kč a auto stojí 200 000 Kč?

měsíční spoření 7 000 Kč

cena auta 200 000 Kč

za kolik měsíců si našetří na autox

$200\,000 / 7\,000 \doteq 28,57$ měsíců $\doteq 29$ měsíců

Rodiče Štěpána budou šetřit na auto 29 měsíců.

c) Navrhni jiné způsoby řešení:

Zde existuje také více správných variant. Žáci mohou navrhnout například zvýšení měsíční částky, auto na leasing, prodat staré auto a utržené peníze investovat do nového auta apod.

Citace zdrojů:

První cvičení – JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.

Příloha č. 20 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 6

Rozpočet

1. Přiřaď k sobě správný pojem a jeho definici.

rozpočet ————— příjmy = výdaje
 vyrovnaný rozpočet ————— příjmy > výdaje
 přebytkový rozpočet ————— porovnání příjmů a výdajů
 schodkový rozpočet ————— příjmy < výdaje

2. Zeleně vybarvi příjmy a červeně výdaje.

jídlo

doprava

výplata

kapesné

návštěva kina

brigáda

oblečení

3. Uveď další příjmy a výdaje.

voda,

.....

.....

.....

4. Vyplň správně rodinný rozpočet.

Příjmy	Výdaje
32 000 Kč	1 000 Kč
	13 000 Kč
	7 300 Kč
29 000	5 000 Kč

	3 500 Kč
	1 250 Kč
	1 500
	2 000
Příjmy celkem: 6 000	Výdaje celkem:

~~potraviny~~ 5 000 Kč ~~benzín~~ 3 500 Kč ~~oblečení~~ 2 000 Kč

~~mzda táty~~ 32 000 Kč mzda mámy 29 000 Kč

~~zábava~~ 1 250 Kč ~~bydlení~~ 13 000 Kč ~~kroužky~~ 1 500 Kč

~~pojištění~~ 2 000 Kč ~~oprava auta~~ 7 300 Kč

O jaký rozpočet se jedná?

o vyrovnání

5. Kolik peněz by zaplatili rodiče Štěpána za rok za opravu auta, pokud by jedna oprava stála 7 300 Kč a na opravu by chodili každé 2 měsíce?

7 300

6

43 800 Kč

Za rok zaplatí 43 800 Kč na opravu auta.

6. Rozhodni, která situace bude pro Štěpánovi rodiče výhodnější. Svůj nápad prober se spolužáky.

a) Podívej se na nabídky bank. Zakroužkuj tu nejvýhodnější.

Banka 3 mince

Doba splácení: 3 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 6 266 Kč

Celková zaplacená suma: 225 589 Kč

ABC Banka

Doba splácení: 4 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 5 063 Kč

Celková zaplacená suma: 243 024 Kč

Wow Banka

Doba splácení: 3 roky

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 6 320 Kč

Celková zaplacená suma: 227 459 Kč

Delta Bank

Doba splácení: 2,5 roku

Výše půjčky: 200 000 Kč

Měsíční splátka: 7 000 Kč

Celková zaplacená suma: 235 573 Kč

b) Kolik měsíců budou rodiče Štěpána šetřit na auto, pokud si chtějí měsíčně odložit 7 000 Kč a auto stojí 200 000 Kč?

Budou šetřit 29 měsíci.

c) Navrhni jiné způsoby řešení:

Finanční Gramotnost

FINANČNÍ SLOVNÍK

PRÍJMY

- VÝPLATA
- KAFESNÉ
- MZDA
- BRIGÁDA
- DĚCHOD
- PŘÍSPĚVKY
- VÝHRA V LOTERII

VÝDAJE

- NÁJEM
- JÍDLO
- DOPRAVA
- KULTURA
- SPORT
- OBLEČENÍ
- ZÁBAVA
- KROUŽKY
- POJIŠTĚNÍ
- POHONNÉ HMOTY

Finance

KORUNA ČESKÁ = 100 Kč

AMERICKÝ DOLAR = 22,5 Kč

BRITSKÁ LIBRA = 24 Kč

ČÍNSKÝ JUAN = 3,2 Kč

EURO = 24 Kč

JAPONSKÝ JEN = 14 Kč

ŠV. FRANK = 24 Kč

Projekt finanční gramotnost

Anotace

Jméno a příjmení:	Kateřina Kociánová
Ústav/ Katedra:	Katedra matematiky
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Wossala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Rozvoj finanční gramotnosti na 1. stupni základních škol
Název práce v anglickém jazyce:	The development of financial literacy in primary schools
Anotace práce:	<p>Diplomová práce na téma Rozvoj finanční gramotnosti na 1. stupni základních škol si dává za cíl vytvořit soubor pracovních listů, které budou sloužit k rozvoji finanční gramotnosti u žáků druhých a pátých ročníků. Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou vymezeny pojmy finanční gramotnost a finanční vzdělávání, dále jsou zde popsány dokumenty, které se úzce pojí s finanční gramotností. Rovněž se teoretická část věnuje ekonomické socializaci dětí, připravenosti učitelů na výuku finanční gramotnosti a didaktickým pomůckám a nástrojům pro výuku finanční gramotnosti. Praktická část obsahuje vytvořený soubor pracovních listů, které jsou obohaceny o metodické příručky pro učitele, motivační příběh a vyhodnocení pracovních listů. Vytvořené pracovní listy by měly sloužit jako doplňující didaktický materiál učitelům 1. stupně základních škol v hodinách matematiky.</p>
Klíčová slova:	finanční gramotnost, finanční vzdělávání, pracovní listy, 1. stupeň základní školy
Anotace práce v anglickém jazyce:	The master's thesis on the topic of The development of financial literacy in primary schools aims to create a set of

	<p>worksheets that will serve to develop financial literacy in second and fifth - grade students. The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. The theoretical part of the thesis defines the concepts of financial literacy and financial education and describes the documents that are closely related to financial literacy. The theoretical part also focuses on the children’s economic socialization, teacher’s preparedness to teach financial literacy, and didactic aids and tools for teaching financial literacy. The practical part contains a set of worksheets enriched with methodological guides for teachers, a motivational story, and an evaluation of the worksheets. The created worksheets should serve as a supplementary didactic material for primary school teachers in mathematics classes.</p>
<p>Klíčová slova v anglickém jazyce:</p>	<p>financial literacy, financial education, worksheets, primary school</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č. 1 – Pracovní list č. 1 Příloha č. 2 – Řešení pracovního listu č. 1 Příloha č. 3 – Hra Já mám, kdo má Příloha č. 4 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 1 Příloha č. 5 – Pracovní list č. 2 Příloha č. 6 – Řešení pracovního listu č. 2 Příloha č. 7 – Nákupní leták Příloha č. 8 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 2 Příloha č. 9 – Pracovní list č. 3 Příloha č. 10 – Řešení pracovního listu č. 3 Příloha č. 11 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 3 Příloha č. 12 – Pracovní list č. 4 Příloha č. 13 – Řešení pracovního listu č. 4 Příloha č. 14 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 4 Příloha č. 15 – Pracovní list č. 5 Příloha č. 16 – Řešení pracovního listu č. 5</p>

	Příloha č. 17 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 5 Příloha č. 18 – Pracovní list č. 6 Příloha č. 19 – Řešení pracovního listu č. 6 Příloha č. 20 – Fotografie z pilotáže pracovního listu č. 6
Rozsah stran:	91 stran
Jazyk práce:	Český jazyk